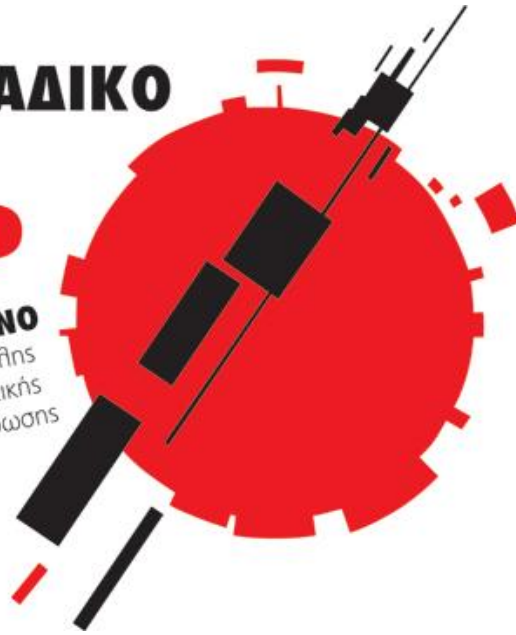

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ
ΣΩΜΑ
ΝΑΡ**

για το **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ**
της αντικαπιταλιστικής πάλης
& της κομμουνιστικής
απελευθέρωσης

**Κείμενο εργασίας
για το Πανελλαδικό Σώμα του ΝΑΡ**

**ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΛΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ**

ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

Κείμενο εργασίας για το Πανελλαδικό Σώμα του NAP

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αρχή της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα βρίσκει τον καπιταλισμό να μαστίζεται από μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις στην ιστορία του, από την οποία αδυνατεί προς το παρόν να βρει διέξοδο, παρά τις φάσεις σαθρής και αναιμικής αντιδραστικής ανάπτυξης. Έτσι, μετά το διπλό σοκ που προκάλεσαν η κατάρρευση των χωρών του λεγόμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού» και η ήττα του εργατικού κινήματος στη Δύση και η οριστική σοσιαφιλελεύθερη-νεοσυντηρητική μετάλλαξη της σοσιαλδημοκρατίας, η κανιβαλική αστική πολιτική που προωθείται για το ξεπέρασμα της κρίσης, από τη μια, και η αφύπνιση του εργατικού-λαϊκού παράγοντα, από την άλλη, **θέτουν επί τάπητος, με υλικούς πλέον όρους, το ζήτημα του κομμουνιστικού κόμματος της εποχής μας, του αντικαπιταλιστικού πολιτικού μετώπου και του αντικαπιταλιστικού μαζικού κινήματος του νέου αιώνα.** Καθώς, μάλιστα, αποκαλύπτονται οι επιπτώσεις της μακροχρόνιας έλλειψης μαζικών, επαναστατικών κομμουνιστικών κομμάτων, αντικαπιταλιστικών πολιτικών μετώπων και ταξικού συνδικαλιστικού κινήματος, η ανάγκη κάλυψης αυτού του κενού επανέρχεται διαρκώς και με μεγαλύτερη οξύτητα. Και επανέρχεται σε μια εποχή όπου η εξέλιξη της ταξικής πάλης, οι αντιθέσεις, τα όρια και τα αδιέξοδα της προωθούμενης αστικής στρατηγικής οδηγούν στην ωρίμανση μιας ιστορικών διαστάσεων σύγκρουσης ανάμεσα στις τάσεις καπιταλιστικής καθήλωσης –και μάλιστα καθήλωσης στον πιο βάρβαρο καπιταλισμό που έχει γνωρίσει η ανθρωπότητα– και στις τάσεις και τις δυνατότητες αναχαίτισης και ανατροπής αυτής της πολιτικής, τις τάσεις και τις δυνατότητες αντικαπιταλιστικής ανατροπής της επίθεσης, κοινωνικής επανάστασης και κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

Σε αυτές τις συνθήκες, **το ζήτημα του επαναστατικού υποκειμένου προβάλλει ως καθοριστική αναγκαιότητα, ως αποφασιστικός παράγοντας που θα σφραγίσει την έκβαση των εξελίξεων στις κοινωνίες του 21ου αιώνα.** Σε αυτή την πρόκληση και ανάγκη επιχειρεί να απαντήσει το παρόν κείμενο, στηριγμένο στην ανάλυση που έγινε στο Πανελλαδικό Σώμα για την κρίση και στις θέσεις που διατυπώθηκαν σε αυτό για τη διαλεκτική ενότητα σκοπών και μέσων, περιεχομένου πολιτικής-προγράμματος και φορέων που την υλοποιούν, για τη σχέση στρατηγικής-τακτικής και για τους φορείς-υποκείμενα που την προωθούν.

Το NAP θεωρεί ότι η απάντηση στην πρόκληση αυτή είναι υπόθεση όλου του δυναμικού το οποίο αντιλαμβάνεται τη σημασία της, αναζητά και δρα με κριτήριο έναν σύγχρονο κομμουνιστικό φορέα στρατευμένο στην επαναθεμελίωση του κομμουνισμού στην εποχή μας –με διαφορετικούς ίσως τρόπους και από διαφορετικούς δρόμους– και προσεγγίζει την απαίτηση για έναν υπολογισίμο πόλο της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς και ένα ταξικά ανασυγκροτημένο εργατικό κίνημα. Με αυτή την έννοια, επιδιώκει η συζήτηση για το Κείμενο Εργασίας να είναι ζωντανή, συντροφική και γόνιμη, με τους συναγωνιστές και συντρόφους της ANΤΑΡΣΥΑ, του διάσπαρτου αντικαπιταλιστικού και επαναστατικού δυναμικού, των σύγχρονων κομμουνιστικών αναζητήσεων, των πρωτοπόρων αγωνιστών του κινήματος, της ριζοσπαστικής νεολαίας που αντιμετωπίζουν την πρόκληση αυτή με τη βαρύτητα που της αντιστοιχεί. Παράλληλα, επιδιώκει η συζήτηση αυτή να «μετρηθεί» με κοινά βήματα και πρωτοβουλίες που θα προχωρούν έμπρακτα την υπόθεση του επαναστατικού υποκειμένου της εποχής μας.

B. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΗ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. Το ζήτημα του επαναστατικού υποκειμένου –του κομμουνιστικού κόμματος, του πολιτικού μετώπου και του ταξικού μαζικού κινήματος με την αριστερή του πτέρυγα, του περιεχομένου, της λειτουργίας και των μεταξύ τους σχέσεων– αποτελεί βασικό συστατικό κάθε επαναστατικής πολιτικής και δύναμης. Συστατικό που σχετίζεται με την εξέλιξη της ταξικής πάλης. Συνδέεται άρρηκτα και καθορίζεται τελικά από την επαναστατική πολιτική και στρατηγική, από την κριτική και αυτοκριτική αποτίμηση της ιστορικής διαδρομής όλων των ρευμάτων που κινήθηκαν ή κινούνται ενάντια στην καπιταλιστική βαρβαρότητα.

Οι ιδέες και οι πολιτικές γραμμές αλλάζουν τους συσχετισμούς, βελτιώνουν τη θέση των εργαζομένων, αλλάζουν την κοινωνία όταν «κατακτούν τις μάζες»: όταν συνδέονται με κοινωνικά συμφέροντα και αντανακλούν κοινωνικές ανάγκες· όταν απαντούν στο ποιες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις και πώς θα τις κάνουν πράξη. Αυτή η τομή του *Κομμουνιστικού Μανιφέστου* σε σχέση με τον ουτοπικό σοσιαλισμό αποκτά νέα διάσταση και επικαιρότητα σήμερα.

Η διαλεκτική σχέση μεταξύ πολιτικής-ιδεών και υποκειμένου-φορέων που τις προωθούν αποκτά καθοριστική σημασία όταν πρόκειται για την επαναστατική πολιτική. Γιατί η αντικαπιταλιστική πάλη και η πορεία προς τον κομμουνισμό δεν αποτελούν ένα οποιαδήποτε πρόγραμμα. **α)** Είναι ένα πρόγραμμα που επιδιώκει όχι να αντικαταστήσει ένα εκμεταλλευτικό σύστημα με ένα άλλο επίσης εκμεταλλευτικό, αλλά να καταργήσει κάθε μορφή εκμετάλλευσης, ταξικών διαχωρισμών, καταπίεσης, αποξένωσης και εξουσίας. Να πραγματοποιήσει μια τεράστια κοινωνική αλλαγή που ανάλογή της δεν έχει υπάρξει ποτέ ως τώρα στην ανθρώπινη ιστορία. **β)** Η κοινωνική αναγκαιότητα, η υλική δυνατότητα και η πολιτική της τάση αναδύονται μέσα από τα σπλάχνα του καπιταλισμού. Η εγκαθίδρυση, ωστόσο, μη εκμεταλλευτικών κοινωνικών-πολιτικών σχέσεων και η πορεία προς την κομμουνιστική απελευθέρωση απαιτούν και προϋποθέτουν το μεγάλο άλμα της επανάστασης, τον επαναστατικό δρόμο και όχι τις διάφορες μεταρρυθμιστικές ή ρεφορμιστικές ουτοπίες. **γ)** Έχει ως αφετηρία την άρνηση του καπιταλισμού, αλλά είναι αδύνατο να συσπειρώσει και να εμπνεύσει την κοινωνική πλειοψηφία χωρίς συγκέντρωση δυνάμεων μέσα από την επαναστατική τακτική και ταυτόχρονα χωρίς να σκιαγραφήσει με επαρκή και θετικό τρόπο την κοινωνία που οραματίζεται και επιδιώκει. Όχι με την έννοια κάποιων «συνταγών», αλλά με την έννοια των βασικών κριτηρίων και στοχεύσεων που έχει. **δ)** Η επανάσταση δεν μπορεί να προκύψει ως «πραξικόπημα» μιας μειοψηφίας των καταπιεζόμενων, που δρα στο όνομα της πλειοψηφίας αλλά χωρίς αυτήν, πολύ περισσότερο ενάντια σε αυτήν ή «επί αυτής». Απαιτούνται πολιτικοί συσχετισμοί υπέρ της επαναστατικής τάσης, ηγεμονική επίδραση των επαναστατικών ιδεών και κοινωνικοπολιτικά ρεύματα που συνενώνουν στην επαναστατική πάλη την εργατική πλειονότητα και πλατιά τμήματα των καταπιεζόμενων λαϊκών στρωμάτων. **ε)** Απαιτεί νέα πρότυπα και αξίες, νέους θεσμούς και φορείς, νέους ανθρώπους που, εν σπέρματι, εμφανίζονται στο πλαίσιο του επαναστατικού κινήματος και πριν αυτό ανατρέψει την αστική τάξη πραγμάτων πάντα όμως σε ανταγωνιστική σχέση αυτήν. Κυρίαρχη κοινωνικοπολιτική μορφή οργάνωσης, ωστόσο, μπορούν να γίνουν μόνο μετά την τομή της επανάστασης και στο πλαίσιο της πορείας προς την εργατική εξουσία και τον κομμουνισμό.

Η επαναστατική πολιτική, επομένως, απαιτεί υψηλό βαθμό συνειδητότητας. Προωθείται και υλοποιείται από κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις και πρωτοπορίες με συνείδηση –στον ένα ή τον άλλο βαθμό– των στόχων, της προοπτικής, των τρόπων και των μέσων προώθησής της και με αντίστοιχο σχεδιασμό.

2. Το ζήτημα του υποκειμένου της επαναστατικής πολιτικής τίθεται ως πιεστική ανάγκη αλλά και ως αναβαθμισμένη δυνατότητα στη σημερινή **εξαιρετικά κρίσιμη στροφή της ιστορίας**. Καμπή που σφραγίζεται από την υπεραντιδραστική αστική πολιτική αντιμετώπισης της καπιταλιστικής κρίσης, την εξαθλίωση πλατιών λαϊκών μαζών και την εμφάνιση των καταπιεσμένων στο προσκήνιο της ιστορίας, από τη Μαδρίτη και τη Χιλή ως την Αθήνα, το Λονδίνο, το Κάιρο, το Ουισκόνσιν, την Τυνησία και τη Γουόλ Στριτ. **Στη διαπίστωση αυτή μάς οδηγούν και αρκετοί σύγχρονοι παράγοντες:**

- Το γεγονός ότι ζούμε μια στρατηγικών προδιαγραφών προσπάθεια του καπιταλισμού να υπερβεί την κρίση αναπροσαρμόζοντας υπεραντιδραστικά το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων. Απέναντι σε αυτή την πραγματικότητα μπορεί να σταθεί μόνο ένα κοινωνικό και πολιτικό υποκείμενο με ανάλογης ποιότητας συνείδηση. Ικανό να κατανοεί την ουσία και το βάθος των εξελίξεων, να ανακαλεί στην ιστορική του μνήμη τα διδάγματα ανάλογων καμπών, να σχεδιάζει σε βάθος χρόνου, να τολμά τις απαιτούμενες αναπροσαρμογές.

- Το ότι ο αστικός συνασπισμός εξουσίας σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο, η «Ιερή Συμμαχία» κυβερνήσεων, ΕΕ, ΔΝΤ, κεφαλαίου, κεντρικών-«αποκεντρωμένων» θεσμών του αστικού κράτους και υπερεθνικών οργανισμών, ΜΜΕ, αστικών κομμάτων –παρότι σπαράσσεται από οξύτατους ανταγωνισμούς– είναι συντονισμένος στην επίθεση εναντίον της εργατικής τάξης και των άλλων λαϊκών στρωμάτων. Κατά συνέπεια, απέναντί του μπορεί να «σταθεί» ένα κοινωνικό και πολιτικό υποκείμενο με ανάλογη συνείδηση και σχέδιο. Μόνο με αυτό τον όρο μπορούν η εργατική πολιτική και οι φορείς της να υπερβούν τη συγκεντρωμένη όσο ποτέ δύναμη των μηχανισμών του αστικού κράτους, του κεφαλαίου και των ΜΜΕ.

- Το ότι ζούμε σε μια περίοδο όπου αναδύεται ένας γαλαξίας κινήματων, εξεγέρσεων, μορφών πολιτισμικής αμφισβήτησης, θεωρητικών πρωτοβουλιών, συλλογικοτήτων αλληλεγγύης, οικολογικών διαμαρτυριών κ.ά., που συγκρούονται με την κυρίαρχη πολιτική στον έναν ή τον άλλο βαθμό και αναζητούν προς τα αριστερά. Δύσκολα, όμως, συνενώνονται, και ακόμη πιο δύσκολα κατακτούν

σταθερή πολιτική κατεύθυνση, κοινό πλαίσιο ιδεολογικής αναφοράς, συγκροτούν ενιαίο επαναστατικό ρεύμα. Η εργατική-επαναστατική πολιτική μπορεί να αναδειχτεί σε αξιόμαχο αντίπαλο του σύγχρονου καπιταλισμού μόνο αν αποτελεί το «νου και τη συνείδηση», το σχέδιο και την προοπτική που θα συνενώνει σε μια ενιαία κοίτη αυτούς τους παραποτάμους, θα τους μετασχηματίζει και θα τους ολοκληρώνει – μετασχηματιζόμενη και αυτή μέσα από την αλληλεπίδραση μαζί τους.

- Το ότι οι έννοιες της αντικαπιταλιστικής διεκδίκησης, των εργατικών-λαϊκών δικαιωμάτων και κατακτήσεων, της επανάστασης και του κομμουνισμού, καθώς και η έννοια της οργανωμένης κομμουνιστικής πρωτοπορίας, έχουν δεχτεί καίριο πλήγμα από την εξέλιξη των καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού», από τη στρατηγική, πολιτική και οργανωτική κρίση αλλά και από τη θεωρητική ανεπάρκεια της Αριστεράς. Η εκτίμηση αυτή, σε συνδυασμό με το νέο τοπίο της ταξικής πάλης, «απαιτεί» να αντληθούν από την Αριστερά πολύτιμα συμπεράσματα από τη διπλή πείρα της νίκης και της ήττας των επαναστάσεων του περασμένου αιώνα και να κατακτηθεί βαθιά γνώση της σημερινής πραγματικότητας. Να αλλάξουν ο τρόπος και το περιεχόμενο με τον οποίο «πολιτεύεται» η Αριστερά και οι συσχετισμοί εντός της. Απαιτεί τη **στρατηγική-προγραμματική επαναθεμελίωση της κομμουνιστικής Αριστεράς.**

3. Το ζήτημα του υποκειμένου της επαναστατικής πολιτικής αναδεικνύεται και από το ότι –στην καμπή της κρίσης και της αστικής απάντησης σε αυτήν– οι κοινωνικοί, οι πολιτικοί και οι ιδεολογικοί συσχετισμοί της προηγούμενης περιόδου κλονίζονται αντικειμενικά. Παράλληλα, αμφισβητούνται σχετικά μαζικά και από τους σύγχρονους «κολασμένους». Ζούμε, επομένως, σε ένα ιστορικό μεταίχμιο, το οποίο συνδυάζει στοιχεία της παλιάς και της νέας κατάστασης. Το βασικό ερώτημα που αναζητά απάντηση είναι: Θα καταφέρει η αστική πολιτική και ιδεολογία να σταθεροποιήσει σε νέα βάση την κλονιζόμενη καθολική ηγεμονία της ή η εργατική πολιτική θα την κλονίσει και, τελικά, θα αποσπάσει την ηγεμονία και την πρωτοβουλία των κινήσεων, ανοίγοντας το δρόμο για την αντικαπιταλιστική επανάσταση, την εργατική εξουσία-δημοκρατία και την κομμουνιστική απελευθέρωση;

Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα δοθεί πρωτίστως από τις αντικαπιταλιστικές, επαναστατικές και κομμουνιστικές πρωτοπορίες. Τελικά, όμως, θα κριθεί από την ίδια την αντικαπιταλιστική δράση της εργατικής τάξης και των σύμμαχων στρωμάτων. Και θα κριθεί σε μια «μη συνηθισμένη κατάσταση», μέσα σε εντελώς πρωτότυπους κοινωνικούς και πολιτικούς σταθμούς της ταξικής πάλης, ανοιχτούς σε κορυφαία επαναστατικά γεγονότα και στην ίδια την καμπή της επανάστασης.

Γ. ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ: Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ «ΑΤΜΟΜΗΧΑΝΗ» ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΠΑΛΗΣ

Γ.1. Η εργατική τάξη είναι η κύρια κοινωνική τάξη που έχει ανάγκη και συμφέρον να απαλλαγεί από τα δεσμά της αστικής κοινωνίας και να οικοδομήσει μια ριζικά διαφορετική απελευθερωτική κοινωνική προοπτική, εντός της οποίας θα ζήσει μια καλύτερη ζωή: σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο και το χαρακτήρα της εργασίας, τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, των φύλων και των λαών, τη μόρφωση και τον πολιτισμό, τη σχέση ανθρώπου-φύσης, την ειρήνη και τις δημοκρατικές ελευθερίες. Είναι η κοινωνική τάξη που εμπεριέχει εντός της τη δυνατότητα, τις υλικές-κοινωνικές και ευρύτερα πολιτισμικές προϋποθέσεις να οικοδομήσει μια τέτοια προοπτική. Αποτελεί τη βασική παραγωγική δύναμη της σημερινής κοινωνίας, ποιοτικά και ποσοτικά διαφορετική από το κυρίως χειρωνακτικά, μονότονα και τυποποιημένα εργαζόμενο προλεταριάτο της τείλορικής αλυσίδας του προηγούμενου καπιταλιστικού σταδίου. Αυτή παράγει τον κοινωνικό (υλικό και πνευματικό) πλούτο των σημερινών κοινωνιών. Συνδέεται με τον πυρήνα, το βασικό χαρακτηριστικό του καπιταλιστικού συστήματος: την παραγωγή και την υπεξαίρεση υπεραξίας, την εκμετάλλευση της ανθρώπινης εργατικής δύναμης. Συνδέεται, δηλαδή, άμεσα με τη θεμελιακή αντίθεση του καπιταλισμού ανάμεσα στον κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής του κοινωνικού πλούτου και στον ατομικό χαρακτήρα της ιδιοποίησής του. Αντίθεση που σήμερα όχι μόνο παραμένει στο κέντρο του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, αλλά και οξύνεται με πρωτόγνωρο τρόπο.

Η εργατική τάξη είναι η κύρια κοινωνική τάξη που υφίσταται τη βαρβαρότητα της εκμετάλλευσης, ιδιαίτερα στις συνθήκες της κρίσης και της αστικής γραμμής για την υπέρβασή της. Άρα είναι και η κύρια κοινωνική δύναμη που έχει καθοριστικό συμφέρον από την ανατροπή του ίδιου του παρακμάζοντος καπιταλιστικού συστήματος. Γι' αυτό μπορεί να ενώσει στην πάλη για μια καλύτερη κοινωνία και τα άλλα καταπιεζόμενα στρώματα, ώστε, απελευθερώνοντας τον εαυτό της, να απελευθερώσει και αυτά. Η εργατική τάξη, επομένως, είναι η κύρια και καθοριστική κοινωνική βάση για το υποκείμενο της αντικαπιταλιστικής ανατροπής της επίθεσης, της επανάστασης και της κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

Στον αντίποδα της εργατικής τάξης και των σύμμαχων στρωμάτων βρίσκονται οι κοινωνικές δυνάμεις που στηρίζουν το σύστημα: Από την κορυφή της πυραμίδας του κεφαλαίου, τα μεγάλα πολυεθνικά-πολυκλαδικά μονοπώλια, ως τη μεσαία και μικρή αστική τάξη, που εκμεταλλεύεται εργατική δύναμη, και ως στρώματα της σύγχρονης διανοήσης που ασκούν συμπληρωματικό διευθυντικό ρόλο και αντλούν υψηλές αποδοχές ή παλιά και νέα μεσαία στρώματα που συμμαχούν με το κεφάλαιο.

Γ.2. Οι ποσοτικές αλλαγές στην εργατική τάξη

Οι εξελίξεις στη σύγχρονη εποχή δείχνουν ότι, αντί να έχουμε συρρίκνωση ή διάχυση της εργατικής τάξης, όπως διατείνονται διάφορες θεωρίες, έχουμε ένταξη σε αυτήν ολόκληρων κατηγοριών απασχόλησης λόγω της βιομηχανοποίησης νέων κλάδων (λοτζίστικς, εμπόριο, υπηρεσίες, παιδεία, υγεία, έρευνα κ.ά.). Στην πραγματικότητα, η εργατική τάξη γίνεται **για πρώτη φορά πλειοψηφική** σε πλανητική κλίμακα. Η παγκόσμια εργατική τάξη ισοδυναμεί ήδη με τον παγκόσμιο πληθυσμό της δεκαετίας του '50. Οπωσδήποτε χρειάζεται πολύ βαθιά μαρξιστική έρευνα, αλλά μπορούμε να στηριχτούμε στις ως τώρα μελέτες που τεκμηριώνουν ότι στην Ελλάδα η εργατική τάξη εμφανίζει μια σταθερή τάση ποσοτικής ανάπτυξης. Από 42,7% το 1971 φτάνει ήδη το 55-60% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Η συγκέντρωση της εργατικής τάξης σε μεγάλες πόλεις –όσο ποτέ άλλοτε στην εξέλιξη των κοινωνιών– από τη μια εντείνει την αποξένωση και την αλλοτρίωση, ταυτόχρονα όμως ενισχύει τις δυνατότητες μαζικής συλλογικής δράσης και εργατικών εξεγέρσεων, πρωτόγνωρων σε όγκο, δύναμη, ποιότητα, έκταση και αποτελεσματικότητα. Φέρει μέσα της την πιο πλούσια ιστορική πείρα από τις πρόσκαιρες νίκες και την παροδική ήττα των μισοτελειωμένων επαναστατικών εργατικών αποπειρών του περασμένου αιώνα και της Παρισινής Κομμούνας για το πέρασμα στον αμέσως επόμενο κοινωνικό σχηματισμό, τον κομμουνιστικό. Απόπειρες που, αν και δεν κυριάρχησαν, έπαιξαν –πριν τελικά εκφυλιστούν– καθοριστικό ρόλο στο να κατακτήσει ο άνθρωπος καλύτερες συνθήκες ζωής για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Επιπλέον, η εργατική τάξη οδηγείται αντικειμενικά, παράλληλα με τα φαινόμενα απόλυτης μορφωτικής στρέβλωσης και τη σχετική πνευματική καθυστέρηση, σε **ανώτερη συγκριτικά με το προηγούμενο στάδιο του καπιταλισμού μόρφωση-κατάρτιση**. Στην ικανότητα να διαχειρίζεται, μέσω των αντικειμενικών δυνατοτήτων-ικανοτήτων της, τα ίδια δεδομένα με το διευθυντή. Στην απομυθοποίηση, επομένως, του διευθυντικού-τεχνοκρατικού προνομίου. Στην επίγνωση του συνολικά αναντικατάστατου ρόλου της στην εργασία, στην οποία αποκαλύπτεται ολοένα και περισσότερο τόσο ο ενδυναμούμενος κοινωνικός χαρακτήρας της όσο και η ίδια η αξία της εργατικής δύναμης.

Η ανάπτυξη της νέας βιομηχανικής εργατικής τάξης στις αναπτυσσόμενες χώρες κατά τις προηγούμενες δεκαετίες άλλαξε αποφασιστικά την παγκόσμια ταξική σύνθεση. Παράλληλα, με την καθοριστικής σημασίας ανάπτυξη των υπηρεσιών στις αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες, ολόκληροι τομείς χαμηλής τεχνολογίας των δεκαετιών 1980-1990 μεταφέρονται συχνά σε «χώρες εργασιακής γαλέρας». Μαζί με αυτούς πραγματοποιείται επίσης η μετεγκατάσταση της εργατικής τάξης του «επιμηκυμένου πάγκου εργασίας», ιδίως της κλωστοϋφαντουργίας, της βιομηχανίας καταναλωτικών αγαθών, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ειδών και μέρους της χημικής βιομηχανίας.

Η εργατική τάξη στις αναπτυσσόμενες καπιταλιστικές χώρες και στην Ελλάδα **αποτελεί έναν πολύπλοκο κόσμο** που, εκτός των παραδοσιακών κλάδων (π.χ. οικοδομή), δουλεύει στις αναπτυσσόμενες υπηρεσίες, στους βιομηχανοποιημένους πλέον κλάδους της υγείας και της παιδείας, στις ιδιωτικοποιημένες υπηρεσίες παροχής νερού και ηλεκτρικής ενέργειας, στις μεγάλες βιομηχανίες αιχμής, αλλά και σε κλάδους έντασης εργασίας (τουρισμός, επισιτισμός κ.λπ.).

Εξαιτίας της κρίσης και της ύφεσης, αναμένεται ένα **νέο κύμα προλεταριοποίησης** στις ΗΠΑ, την Ευρώπη και την Ανατολική Ασία. Ακόμη μια φορά εκατομμύρια άνθρωποι –των μεσαίων κυρίως στρωμάτων– αλλάζουν τάξη, κουβαλώντας εντός τους τα χαρακτηριστικά της τάξης από την οποία προέρχονται. Πώς θα αντιδράσουν; Τα τμήματα του σύγχρονου προλεταριάτου, που πλέον δεν έχουν τίποτα να χάσουν, έχουν διάφορες επιλογές, οι οποίες μπορεί να εκδηλωθούν με διαφορετικές ταχύτητες και ποικίλους τρόπους από κοινωνία σε κοινωνία, από χώρα σε χώρα και από περιοχή σε περιοχή: Ίσως εξεγερθούν, για να διασφαλίσουν τα δικαιώματά τους στη ζωή, για να κατακτήσουν μια καλύτερη κοινωνία. Μπορεί όμως και να μετατοπιστούν στην ενίσχυση εθνοφυλετικών συγκρούσεων, ώστε να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους σε βάρος άλλων προλεταριακών ομάδων. Να επιλέξουν τη φυγή προς νέες αντιδραστικές κατευθύνσεις και να εναποθέσουν τους φόβους και τις απογοητεύσεις τους στις σύγχρονες ολοκληρωτικές κοινωνίες του καπιταλισμού της νέας εποχής.

Η να αυτοπαγιδευτούν στη μάταιη προσμονή μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων κρατικού παρεμβατισμού για το ξεπέραςμα της κρίσης, τα οποία θα βασίζονται, όπως και τον περασμένο αιώνα, στο ανανεούμενο τελικά δυναμικό του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, που «δεν καταλαβαίνει πλέον από τέτοια», αφού δεν μπορεί να λαμβάνει συγχρόνως υπόψη –σε περιορισμένο έστω βαθμό– τα συμφέροντα επιβίωσης των σύγχρονων προλεταρίων.

Γ.3. Οι ποιοτικές αλλαγές στην εργατική τάξη

α. Από τη δεκαετία του '70 –και πιο εντατικά από τη δεκαετία του '80– έχουν δρομολογηθεί ριζικές τομές στη γενικότερη ταξική-παραγωγική διάρθρωση της αστικής κοινωνίας. Τομές που σήμερα μπαίνουν σε βαθιά κρίση και επιχειρείται να ξεπεραστούν σε μια κατεύθυνση ακραίας κοινωνικής και ταξικής πόλωσης. Στο πλαίσιο αυτό, η σύγχρονη εργατική τάξη, πέρα από την αριθμητική ανάπτυξη της, αποκτά νέο ειδικό ποιοτικό βάρος, το οποίο συνδέεται με την αντιφατική μεν, αλλά εκρηκτική άνοδο της παραγωγικότητας και της επιστημονικής συγκρότησης της εργασίας καθώς και με τα ειδικά χαρακτηριστικά που αυτές έχουν στην τεχνολογικά νέα εποχή. Κρίσιμο στοιχείο αυτής της δυναμικής είναι ότι συνολικά η σύγχρονη εργασία έχει αυξημένα διανοητικά στοιχεία και ο σύγχρονος εργάτης μπορεί να διαδραματίζει σε αρκετές περιπτώσεις πολύ πιο δημιουργικό ρόλο. Τείνει, έτσι, να μετατρέπεται από απλό χειρωνακτικό (ή στοιχειακά διανοητικό) συμπλήρωμα της νεκρής εργασίας σε προγραμματιστή, επόπτη και ελεγκτή των μηχανών και της ποιότητας των προϊόντων που παράγονται. Αυτή η τάση δεν αφορά μόνο, ή κυρίως, το υψηλής ειδίκευσης εργατικό δυναμικό της αυτοματοποιημένης παραγωγής ή των υπηρεσιών. Αφορά και διαπερνά, με ποικίλους τρόπους, με ιδιαίτερη ένταση και πολλαπλές αντιθέσεις, το σύνολο της εργατικής τάξης και κάθε ξεχωριστό τμήμα της:

α) **Τα στρώματα της απλής χειρωνακτικής εργασίας**, που κυρίως συμπληρώνουν την εργασία των μηχανών, χωρίς να στηρίζονται στη σχετικά ολοκληρωμένη γνώση και στον έλεγχο της λειτουργίας τους, αλλά στην εμπειρία και στην ικανότητά τους.

β) **Τα στρώματα της σύνθετης πνευματικο-χειρωνακτικής εργασίας**, που μετασχηματίζονται μαζικά υπό την επίδραση της ευρύτατης χρήσης των νέων τεχνολογικών μέσων, τα οποία δεν έχουν την (έστω και αντιφατική) επιστημονική συγκρότηση, αλλά «εμπλουτίζουν» την εργατική τους δύναμη είτε μέσω της υψηλότερης ειδίκευσης-κατάρτισης είτε μέσα από τη «διάρκη» τεχνική εκπαίδευση είτε σε συνδυασμό με την εργασιακή εμπειρία.

γ) **Τα τμήματα της σύνθετης κυρίως διανοητικής εργασίας** στους αυτοματοποιημένους τομείς ή σε βιομηχανικούς τομείς των λεγόμενων υπηρεσιών. Τα τμήματα αυτά της σύγχρονης εργατικής τάξης διακρίνονται από τα αντίστοιχα μεσαία στρώματα, γιατί, ενώ έχουν δημιουργικά στοιχεία-ρόλο στην εργασία τους (που άλλοτε έχει χαρακτηριστικά ηλεκτρονικού τείλορισμού άλλοτε όχι, άλλοτε εμπριέχει την αυξημένη πρωτοβουλία και ευθύνη κι άλλοτε όχι), ενώ συμμετέχουν στον προγραμματισμό των νέων τεχνολογιών ή στο σχεδιασμό προϊόντων, ενώ ρυθμίζουν, ελέγχουν και επιτηρούν την εργασία των μηχανών, δεν συμμετέχουν στον έλεγχο και στη «διοίκηση» εργατών. Τα νέα αυτά στρώματα της κυρίως πνευματικά εργαζόμενης εργατικής τάξης, τα ειδικευμένα τμήματα στους πρωτοπόρους τομείς της παραγωγής μπορεί να συμβάλουν αποφασιστικά στην ιδεολογική και πολιτική απομυστικοποίηση των σύγχρονων καπιταλιστικών σχέσεων οργάνωσης της εργασίας και εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης.

Συγχρόνως, οι τεχνολογικές καινοτομίες παρέσυραν και άλλαξαν ριζικά τους τομείς παραγωγής και υπηρεσιών. Αυτό είχε ως συνέπεια τμήματα της εργατικής τάξης, ιδίως αυτά που είχαν εμπειρίες αγώνων (οικοδόμοι, λιμενεργάτες, τυπογράφοι, κλασικοί χειρώνακτες, ασυρματιστές κ.ά.) να μειωθούν ή να μεταβληθούν όσον αφορά την πυκνότητα και τις συνθήκες εργασίας τους ή να οδηγηθούν στην εξαφάνιση – διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη. Παράλληλα, οι επισφαλείς, ελαστικές σχέσεις εργασίας αλλά και οι νέου τύπου αυτοαπασχολούμενοι (σύγχρονες υπηρεσίες με μπλοκάκια) έγιναν καταλυτικό στοιχείο της φυσιογνωμίας του σύγχρονου προλεταριάτου, καθώς αφορούν μαζικότερα τμήματά του και τη συντριπτική πλειοψηφία των νέων και των νεοπροσλαμβανόμενων.

Η σύγχρονη δυναμική και ποιότητα της παραγωγικότητας της εργασίας και του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας, ενώ από τη μια πετάει έξω από την παραγωγή πλατιά τμήματα της ζωντανής εργασίας, από την άλλη αναδεικνύει την προοπτική του κοινωνικού και παραγωγικού μετασχηματισμού της εργασίας, την ανάγκη της επαναστατικοποίησης και της χειραφέτησής της. Η δυναμική αυτή τείνει στον αντικαπιταλιστικό μετασχηματισμό της προς μια ανώτερη σύνθεση πνευματικής-τεχνικής εργασίας, απλά εκτελεστικής-δημιουργικής εργασίας, ζωντανής-νεκρής εργασίας, περιεχομένου-ιδιοποίησης των αποτελεσμάτων της εργασίας, διεύθυνσης-σκοπών της

εργασίας. Η σύγχρονη δυναμική και ποιότητα της παραγωγικότητας της εργασίας αποτελεί, τελικά, μέσα από τις αντιφάσεις της, κομβικό στοιχείο της ανώτερης από κάθε άλλη εποχή αντικειμενικής βάσης του κομμουνισμού και της αταξικής κοινωνίας.

β. Η ανεργία, ειδικά η χρόνια διαρθρωτική, έχει αναδειχτεί σε ενδημικό φαινόμενο του ολοκληρωτικού καπιταλισμού. Ήδη από τη δεκαετία του 2000 σε όλο τον καπιταλιστικό κόσμο εμφανίζεται το φαινόμενο –πρωτοφανές για τον καπιταλισμό, αλλά ενδεικτικό της ιστορικής σήψης και της χρεοκοπίας του– της «ανάπτυξης με φθίνουσα απασχόληση». **Παράλληλα, γιγαντώνεται η ελαστική εργασία** και το λεγόμενο συμπληρωματικό προσωπικό (συμβασιούχοι, εποχικοί εργαζόμενοι, ενοικιαζόμενοι, μερικής απασχόλησης, εκ περιτροπής ή εξ αποστάσεως εργαζόμενοι) γίνεται οργανικό στοιχείο των νέων εργασιακών σχέσεων.

Η διόγκωση των ανέργων και κυρίως **η αποδοχή από τα επιτελεία των αστών της υψηλής ανεργίας ως μόνιμου στατιστικού στοιχείου της σύγχρονης καπιταλιστικής ανάπτυξης** εντείνεται με τη διεθνή κρίση. Σαράντα εκατομμύρια εργαζόμενοι βρέθηκαν το 2011 στην ανεργία, γεγονός που καταδεικνύει ότι το πρόβλημα βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη. Η ύπαρξη μιας ολοένα διευρυνόμενης ζώνης ανέργων, ημιάνεργων και φτωχών λειτουργεί και ως μοχλός «απορρύθμισης» του κινήματος και ενίσχυσης των όρων της εκμετάλλευσης εκ μέρους των κρατούντων. Ταυτόχρονα, η ανεργία δρα ως μοχλός αποδιοργάνωσης της ίδιας της προσωπικότητας του ανέργου. Όταν κάποιος χάνει την εργασία του, με σχεδόν απίθανη μάλιστα την προοπτική επανάκτησής της, δεν χάνει μόνο τη βασική πηγή εσόδων του, αλλά και τις προσωπικές του επαφές και σχέσεις στην εργασία, με το συνδικάτο και τη συλλογικότητα των συναδέλφων, τις καθημερινές δομές χρόνου και ρουτίνας, καθώς και μια σημαντική αίσθηση σκοπού-δημιουργικότητας. Συνεπώς, η ανεργία αποτελεί ένα σοκ, καθώς βιώνεται ως φθοροποιός κατάσταση, ως κατάσταση απαξίωσης και ανασφάλειας, η οποία οδηγεί στο άγχος, στις ενοχές και στη χαμηλή αυτοεκτίμηση, στη διατάραξη του συνόλου των κοινωνικών σχέσεων του ατόμου. Ταυτόχρονα, η ανεργία ενισχύει τις τάσεις κοινωνικών εκρήξεων.

Στην Ελλάδα οι άνεργοι αποτελούν το ταχύτερα διευρυνόμενο τμήμα της εργατικής τάξης και του εν ενεργεία οικονομικά πληθυσμού. Αυξάνονται ραγδαία οι μόνιμα και δομικά άνεργοι. Ήδη η «επίσημη» ανεργία υπολογίζεται πάνω από 18%, η πραγματική φτάνει στο 25%, ενώ στη νεολαία εκτοξεύεται στο 50%, περιλαμβάνοντας και νέους με υψηλή μόρφωση. Επιπλέον, για πρώτη φορά, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι λιγότερος από τον οικονομικά μη ενεργό. Έτσι, το στοιχείο της ανεργίας, ως απειλή ή ως βιωμένη κατάσταση, σφραγίζει καταλυτικά τις συνειδήσεις των εργαζομένων και των νέων.

Με δεδομένη αυτή την κατάσταση, **η Αριστερά οφείλει να αναδείξει το ζήτημα της ανεργίας και των απολύσεων σε βασικό μέτωπο της πάλης του εργατικού κινήματος** και να δει έμπρακτα τη δημιουργία σχετικά αυτοτελούς κινήματος κατά της ανεργίας και της επισφαλούς απασχόλησης. Κίνημα στο οποίο οι άνεργοι και οι εργαζόμενοι όχι μόνο δεν θα αισθάνονται ξένοι μεταξύ τους, αλλά θα έχουν την αίσθηση της συλλογικότητας. Της ένταξης σε ένα κοινωνικό σύνολο, μέσω του οποίου θα διεκδικούν την επίλυση των προβλημάτων τους.

γ. Η όλη κατάσταση ενισχύει τα φαινόμενα εξαθλίωσης και **έσχατης φτωχοποίησης**, με συνέπεια να πληθαίνει και το λούμπεν προλεταριάτο. Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι η φτώχεια δεν απαντάται μόνο ή κυρίως σε στρώματα που ζουν στις παρυφές της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και σε όσους είναι οργανικά ενταγμένοι σε αυτήν (χαμηλόμισθοί και συνταξιούχοι).

Στον ελληνικό καπιταλισμό η **διανομή του παραγόμενου προϊόντος** χαρακτηρίζεται από ακραία κοινωνική και εισοδηματική πόλωση και από όξυνση της εκμετάλλευσης μέσω της αξιοποίησης τόσο των νέων βαθύτερα εκμεταλλευτικών εργασιακών σχέσεων όσο και της επιστροφής μορφών άγριας εκμετάλλευσης. Αυτή η τάση παίρνει παροξυσμικά χαρακτηριστικά με την αστική πολιτική διαχείρισης της κρίσης και της «κρίσης χρέους». Σύμφωνα με την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), στα τέλη του 2009 υπήρχαν ως καταθέσεις από την οικονομική κυρίως ελίτ της Ελλάδας σε τράπεζες του εξωτερικού πάνω από 400 δισ. ευρώ (600 κατά το *Σπίγκελ*). Σύμφωνα με τους National Accounts της Eurostat, σε κάθε 1.000 ευρώ νέα προϊόντα και υπηρεσίες (δηλαδή προστιθέμενη αξία) που παρήγαγε ετήσια η ελληνική οικονομία την τελευταία δεκαετία, τα 560 ευρώ μετατράπηκαν σε επιχειρηματικό κέρδος και μόλις τα 350 σε αποζημίωση των εργαζομένων. Στην ΕΕ η αντίστοιχη κατανομή είναι 360 υπέρ του επιχειρηματικού κέρδους και 550 υπέρ της εργασίας! Η Ελλάδα κατέχει την υψηλότερη θέση –ακολουθεί η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Τσεχία, η Ιρλανδία– μέσα στην ΕΕ ως προς το μερίδιο του προϊόντος της το οποίο νέμεται το επιχειρηματικό κέρδος και το οποίο το 2008 έφτασε στο ποσοστό-ρεκόρ του 59,5%. Η φτώχεια στην Ελλάδα εκτιμάται ότι πλήττει περίπου 3 εκατομμύρια άτομα – μερικά από τα οποία, μάλιστα, εργάζονται. Σύμφωνα με τους επίσημους υπολογισμούς, η Ελλάδα καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση στην ΕΕ, μαζί με την Ιρλανδία, την Ισπανία και την Πορτογαλία, ενώ οι προοπτικές διαφαίνονται τραγικές.

Ειδική προσοχή απαιτεί ένα εξαιρετικά αντικοινωνικό και απάνθρωπο φαινόμενο που σχετίζεται κυρίως με την πολιτική παρουσία του ΔΝΤ και πρόσφατα και της ΕΕ. Η πολιτική τους και η πολιτική των κυβερνήσεων οδηγούν –και στην Ελλάδα πλέον– στη δημιουργία ενός ιδιαίτερου στρώματος εξαθλιωμένων που, αν και συνορεύει, δεν σχετίζεται με το στρώμα των ανέργων. Είναι ένα στρώμα που ζει σε φαβέλες, «στα αδήλωτα χωριά των σκουπιδοτόπων», έξω από την κοινωνία, ξεχασμένο «από θεό και ανθρώπους», που αποτελείται από ντόπιους και ξένους εξαθλιωμένους ικανούς προς εργασία και τα παιδιά τους, αλλά και από εξαθλιωμένους που μετατράπηκαν βαθμιαία σε ανίκανους για εργασία. Στην Ελλάδα το στρώμα αυτό αποτελείται στη συντριπτική του πλειοψηφία από μεγάλο μέρος των μεταναστών, που κυρίως ζει σε «γκέτο» στα κέντρα των πόλεων, ειδικά της Αθήνας. Το στρώμα αυτό, παραιτημένο από τη ζωή, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί γενικά ως εφεδρικός στρατός της εργατικής τάξης. Η ύπαρξή του δυσκολεύει τη δράση συνολικά της Αριστεράς. Ταυτόχρονα αποκαλύπτει, και από έναν άλλο δρόμο, την κρισιμότητα της ανάσχεσης-ανατροπής της εφαρμοζόμενης πολιτικής, υπό το πρίσμα της αντικαπιταλιστικής επανάστασης και της συλλογικής επιδίωξης του κομμουνισμού.

δ. Ειδικό και εξαιρετικά σοβαρό ζήτημα αποτελεί η σύγχρονη μαζική **μετανάστευση**. Τις προηγούμενες δεκαετίες εκατομμύρια άνθρωποι περιπλανήθηκαν σε ηπειρωτικό και διηπειρωτικό επίπεδο, προκειμένου να ξεφύγουν από τη μαζική ένδεια και να «ξεβαλτώσουν» τις αγροτικές τους οικογένειες, που έμειναν πίσω, να ξεφύγουν από τις κλιματολογικές αλλαγές ή τη βαρβαρότητα των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων και των εμφυλιοπολεμικών συγκρούσεων. Η μαζική μετανάστευση εκδηλώθηκε εντός της Κίνας, από τη Νοτιοανατολική και Νότια Ασία προς την περιοχή του Περσικού Κόλπου και τη Νότια Ευρώπη, από την Αφρική μέσω της Μεσογείου προς την Ευρώπη, από την Ανατολική προς τη Δυτική Ευρώπη και από τη Νότια και Κεντρική Αμερική προς τη Βόρεια Αμερική. Πλέον, τα στρώματα των μητροπόλεων πολλών αναπτυσσόμενων χωρών που βρίσκονται στον «κοινωνικό πάτο» αποτελούνται σε ποσοστό 30% και πάνω από μετανάστριες και μετανάστες. *Αυτά τα μεταναστευτικά κύματα έρχονται αντιμέτωπα με εσωτερικά φαινόμενα κοινωνικού ρατσισμού. Δημιουργούν στις χώρες υποδοχής μια υπερσυνοριακή, πολύγλωσση, πολυεθνική κουλτούρα στην καθημερινή ζωή, επιδρούν στη δημιουργία μιας νέας, μεταβαλλόμενης εθνοτικής συνείδησης. Αυτές οι εξελίξεις διαμορφώνουν τη διαδικασία προλεταριοποίησης από το τέλος του 20ού αιώνα και αποτελούν πλέον ένα από τα σημαντικότερα σημεία αναφοράς για την τωρινή παγκόσμια σύνθεση της εργατικής τάξης.* Ένα τμήμα όσων μεταναστεύουν από εστίες ιμπεριαλιστικών και εμφύλιων πολέμων ή από αγροτικές περιοχές, καθώς και μέρος των εξαθλιωμένων από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές, εγκαθίσταται στις παραγκουπόλεις των περιφερειακών, των αναπτυσσόμενων και των αναπτυσσόμενων καπιταλιστικών χωρών. Η μαζική φτώχεια των παραγκουπόλεων επιβιώνει μέσα στις παραοικονομίες, στο περιθώριο λιμοκτονιών ή μαζικών επιδημιών, αντιμετωπίζει ακραίες και άγριες μορφές εκμετάλλευσης, στις οποίες επικρατούν ανελεύθερες σχέσεις εργασίας. Πάνω από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι παγκόσμια κατοικούν σε τεράστιες πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές. Φυτοζωούν κατά μήκος μεταφορικών οδών και στις όχθες ποταμών των μητροπόλεων του Νότου, εκτοπίζονται σε παράκτιες και ερημικές ζώνες που απειλούνται από φυσικές καταστροφές. Η εν εξελίξει ύφεση και κρίση επιταχύνει αυτήν τη γιγαντιαία διαδικασία γκετοποίησης. Ήδη πληθαίνουν οι ενδείξεις ότι η μαζική φτώχεια των πόλεων, με τα κρυφά και τα φανερά καταλύματα για άστεγους και τα συσσίτια για τους ανέργους, αρχίζει να συνδιαμορφώνει και τις μεγαλουπόλεις του Βορρά. Στην Ελλάδα οι μετανάστες ζουν σε συνθήκες άγριας εκμετάλλευσης. Δημιουργούν νέους όρους ανταγωνισμών αλλά και διεθνισμού του προλεταριάτου μέσα από τους κοινούς αγώνες, την κοινή συμβίωση. Ταυτόχρονα, αναπαράγουν κι ενισχύουν την ήδη υπάρχουσα τάση αυξανόμενης προσκόλλησης στις θρησκευτικές υποσχέσεις ή την υποταγή σε μαφιόζικες πελατειακές δομές.

Γ.4. Η τάση χειραφέτησης και η τάση υποταγής στο εσωτερικό της εργατικής τάξης

α. Η εργατική τάξη στην καπιταλιστική κοινωνία συγκροτείται αντικειμενικά ως τέτοια. Γεννιέται, όμως, και αναπτύσσεται σε ενότητα και σύγκρουση με τον άλλο πόλο της κοινωνίας αυτής, το κεφάλαιο. Δεν γεννιέται, δηλαδή, πρώτα ως αντικείμενο εκμετάλλευσης και ύστερα ως δρων υποκείμενο. **Αυτός ο απόλυτος διαχωρισμός υποκείμενου-αντικείμενου που εμφανίζεται ιστορικά στην Αριστερά έχει ως βάση το διαχωρισμό κοινωνικού είναι και κοινωνικής συνείδησης.** Σε αντίθεση, λοιπόν, με την αντίληψη που αντιμετωπίζει με απόλυτο τρόπο την εργατική τάξη ως ενιαία μεταφυσική ολότητα, **στο εσωτερικό της συνυπάρχουν και συγκρούονται-ανταγωνίζονται η τάση υποταγής με την τάση χειραφέτησης – με κυρίαρχη την πρώτη, αλλά τη δεύτερη να έχει σήμερα τη δυνατότητα να αναπτυχθεί δυναμικά, ανάλογα με τη συλλογική, γεμάτη αυτοθυσία, καθοριστική παρέμβαση των πρωτοπόρων δυνάμεων.** Η εργατική τάξη, συνεπώς, ως αποτέλεσμα της διαμόρφωσης και της αναπαραγωγής της, διχάζεται, σε

ό,τι αφορά την κοινωνική της συγκρότηση, τη συμπεριφορά της στο κίνημα και την πολιτική πάλη, ανάμεσα στην τάση αστικής καθήλωσης, συνδιαλλαγής και υποταγής στο κεφάλαιο και στην τάση χειραφέτησης, ρήξης και ριζοσπαστισμού. Ταλαντεύεται καθημερινά και ιστορικά ανάμεσα στο γονάτισμα και την αντίσταση. Ανάμεσα στη βελτίωση της ζωής της, ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της επιχείρησής «της», του δικού «της κράτους» ή ως αποτέλεσμα της συλλογικής αντίθεσης και της συνολικής ρήξης απέναντί τους. **Στις δύο αυτές τάσεις εκφράζονται από τη μια η αξία χρήσης της εργατικής δύναμης (παραγωγή νέων αξιών χρήσης - κοινωνικού πλούτου), στην οποία εδράζεται η τάση χειραφέτησης. Κι από την άλλη η ανταλλακτική αξία της (παραγωγή υπεραξίας και κέρδους), από την οποία «γεννιέται» η τάση υποταγής.** Με αυτή την έννοια, τάσεις-συμφέροντα που την ωθούν να παραμείνει εγκλωβισμένη στο καπιταλιστικό παρόν και τάσεις-συμφέροντα που την ωθούν να αγωνιστεί για ένα μη εκμεταλλευτικό μέλλον συνυπάρχουν και συγκρούονται για το ποια θα ηγεμονεύσει. Τούτη η σύγκρουση απογειώνεται στο έδαφος του σύγχρονου ολοκληρωτικού καπιταλισμού, της κρίσης του και της αντιδραστικής απάντησης σε αυτή. Έτσι που η σύγχρονη εργατική τάξη να εμπεριέχει εντός της, στο ανώτερο επίπεδο, τόσο τη δυνητική και στην εποχή μας ποιοτικά ανώτερη επαναστατική χειραφέτηση του κοινωνικού ανθρώπου όσο και τη φθορά της κοινωνίας και της φύσης από τον καπιταλισμό. Από αυτή τη σκοπιά, η έννοια της «ιστορικής αποστολής της εργατικής τάξης» πρέπει να αντιμετωπίζεται ως δυνατότητα και αναγκαιότητα, που πραγματώνεται όταν κυριαρχούν στην κίνηση της τάξης οι τάσεις χειραφέτησης, και όχι ως φυσική νομοτέλεια που απορρέει ευθύγραμμα από το υλικό της «είναι» και είναι γραμμένη στους ορειχάλκινους νόμους της ιστορίας.

β. Η επικράτηση των τάσεων χειραφέτησης και η αυτοτελής πολιτική συγκρότηση και ανατρεπτική παρέμβαση της εργατικής τάξης παρεμποδίζεται σήμερα από μια σειρά παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί πηγάζουν κατά κύριο λόγο από την υλική πραγματικότητα, από τον τρόπο με τον οποίο ζει, δουλεύει και αμείβεται ο εργάτης της σύγχρονης εποχής. Σχετίζονται πρωτίστως με την ίδια τη ρίζα της κοινωνικής-πολιτικής συγκρότησης και συμπεριφοράς της εργατικής τάξης. Επηρεάζονται από τα στρατηγικά όρια, την πολιτική και την πρακτική της Αριστεράς, των κομμουνιστικών κομμάτων, των αντικαπιταλιστικών δυνάμεων, αλλά και από την παρέμβαση του ταξικού αντιπάλου.

Ο πρώτος από αυτούς τους παράγοντες έγκειται στο ότι το κεφάλαιο, μέσω των αντιδραστικών μετασχηματισμών στα πεδία των εργασιακών σχέσεων, των απολύσεων, της αναπαραγωγής και της εκπαίδευσης, επιχειρεί να υψώσει ιστορικούς φραγμούς στην επαναστατική προοπτική-πρακτική της τάσης χειραφέτησης, αξιοποιώντας και την κρίση προς όφελός του. Οι νέες εργασιακές σχέσεις, οι πολλαπλοί συνδυασμοί σχετικής, τεχνολογικής, απόλυτης, ευέλικτης, «μερικής», εξατομικευμένης κ.λπ. ενίσχυσης της εκμετάλλευσης, οι διάφορες μορφές του εθνικού, του περιφερειακού ή του διεθνοποιημένου καταμερισμού της κοινωνικής ληστείας πλήττουν συνολικά και τείνουν να ενώσουν όλα τα ξεχωριστά τμήματα της τάξης. Από την άλλη, όμως, προωθούν έναν ακήρυχτο εμφύλιο πόλεμο ανάμεσά τους· έναν πόλεμο που στηρίζεται και στις αντικειμενικά υπαρκτές αντιθέσεις μέσα στη σύγχρονη εργατική τάξη, στους ανταγωνισμούς που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της. Στο πλαίσιο αυτό, οι εμφύλιοι ανταγωνισμοί στον πυρήνα της εργατικής τάξης καλλιεργούνται και κλιμακώνονται ανάμεσα στους εργαζόμενους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Ανάμεσα στους Έλληνες και τους μετανάστες. Ανάμεσα στη σχετικά σταθερή εργασία και στη δομική ή περιστασιακή ανεργία. Ανάμεσα στις παραγωγικά ενταγμένες γενιές και στις υπό ένταξη νέες γενιές, αλλά και στις γενιές που βαδίζουν προς την πρόωρη έξοδο (το 40% της συνολικής ανεργίας είναι μόνιμη ανεργία που αφορά κυρίως τέτοια τμήματα). Ανάμεσα στην ευρύτερη βιομηχανική εργασία συνολικά και στα κρίσιμα τμήματα της εργατικής τάξης (παραγωγικής και μη), που έχουν ως αντικείμενο και κλάδο εργασίας είτε τη λεγόμενη πρωτογενή παραγωγή είτε την επεξεργασία πληροφοριών για το συντονισμό της παραγωγής, την έρευνα, την επιστήμη, την ενημέρωση κ.λπ. είτε την εξυπηρέτηση της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης και γενικά του ίδιου του κοινωνικού ανθρώπου (παιδεία, υγεία κ.λπ.). Ανάμεσα στα διάφορα εθνικά περιφερειακά τμήματα της εργασίας. Ιδιαίτερα εντείνονται ανάμεσα στην εργατική τάξη και τους εν δυνάμει συμμάχους της, τα μικρομεσαία τμήματα της αγροτιάς, τα χαμηλότερα παλιά και νέα μεσαία στρώματα της πόλης, τους αυτοαπασχολούμενους, τους μισοπρολετάρους κ.λπ. Πρόκειται για στρώματα που η ραγδαία κοινωνική καταστροφή τους (η οποία εντείνεται από τις «εκκαθαριστικές επιχειρήσεις» της κρίσης) τροφοδοτεί το κεφάλαιο με μια δομική εφεδρεία ανεργίας και εξαθλίωσης. Ταυτόχρονα, δρομολογείται και η αντίστροφη τάση: η γενικευμένη αστική επίθεση, η ισοπέδωση των αμοιβών, των εργασιακών σχέσεων και της ασφαλιστικής προστασίας στον δημόσιο τομέα και η καταβαράθρωση των όρων εργασίας συνολικά των μισθωτών στο επίπεδο της ζούγκλας του πιο άγριου ιδιωτικού τομέα, δημιουργεί αυξημένες δυνατότητες οικοδόμησης «ενιαίου εργατικού μετώπου», που θα υπερβαίνει τον κατακερματισμό και τον οριζόντιο διχασμό της τάξης και θα συνενώνει όλα τα «αποσπάσματα» της μισθωτής εργασίας.

Οδηγούμαστε, έτσι, σε παροξυσμό της σύγκρουσης ανάμεσα στις τάσεις χειραφέτησης και

τις τάσεις υποταγής. Μιας σύγκρουσης που «παράγει» ατομισμό αλλά και συλλογικότητα, αστική καθήλωση αλλά και διαθέσεις αγώνα, πρόσδεση στον εργοδότη και στην «εθνική προσπάθεια» αλλά και ρήξη μαζί τους, αμυντικό ρεφορμισμό αλλά και επαναστατικές τάσεις, αποπολιτικοποίηση ή απλή κοινοβουλευτική διαμαρτυρία αλλά και επαναστατική πολιτική αναζήτηση.

Δεύτερος παράγοντας που εμποδίζει την πολιτική συνειδητοποίηση-συγκρότηση της εργατικής τάξης είναι οι μηχανισμοί ιδεολογικής και πολιτικής χειραγώγησης και ηγεμονίας της αστικής τάξης, στα διάφορα επίπεδα και με διαφορετικούς τρόπους ο καθένας. Είτε αυτοί δρουν στην παραγωγική διαδικασία είτε έξω από αυτήν, είτε έχουν αμιγώς οικονομικό είτε αμιγώς πολιτικό και ιδεολογικό χαρακτήρα, είτε δίνουν προτεραιότητα στην εξασφάλιση της εργατικής συναίνεσης είτε στην καταστολή και τον έλεγχο. Στους μηχανισμούς αυτούς παρατηρούνται σοβαρές διεργασίες και ανακατατάξεις. Για παράδειγμα, οι παραδοσιακοί μηχανισμοί εξαγοράς της εργατικής συναίνεσης και συντήρησης της εργατικής και συνδικαλιστικής αριστοκρατίας περιορίζονται δραστικά στο έδαφος της κρίσης και των αλληπάλληλων αντεργατικών πακέτων. Είναι χαρακτηριστική η επίθεση στα «σπλάχνα» του ΠΑΣΟΚ, στις ΔΕΚΟ, ως βασικό στοιχείο για τον περιορισμό του δημόσιου τομέα και το πέρασμα των ιδιωτικοποιήσεων. Παράλληλα, βρίσκεται σε κρίση η επιρροή του παραδοσιακού πολιτικού και κομματικού συστήματος, ενώ και η χειραγώγηση μέσω των προωθούμενων καταναλωτικών προτύπων συγκρούεται με τους χαμηλούς μισθούς, την ανεργία, την ελαστική εργασία, τη φθορά των αγοραίων και γιάπικων προτύπων. Από την άλλη, αναβαθμίζεται ο πολιτικοϊδεολογικός ρόλος των ΜΜΕ, που αναδεικνύονται σε πολιορκητικό κριό για την προώθηση της επίθεσης, ο ρόλος της παιδείας και του πολιτισμού, αλλά και ο ρόλος πολιτικών θεσμών μη παραδοσιακού τύπου. **Στο σύνολό τους, οι μηχανισμοί αυτοί αναδεικνύουν τον κρισιμότητα ρόλο που έχει η ιδεολογία στην κοινωνική-πολιτική συγκρότηση της εργατικής τάξης, στη «λειτουργία» και τη συμπεριφορά της τόσο εντός παραγωγής όσο και γενικότερα, στη στάση της απέναντι στους αγώνες. Αναδεικνύουν, δηλαδή, τον κοινωνικό ρόλο της ιδεολογίας και άρα την τεράστια σημασία που έχει η διαπάλη σε αυτό το πεδίο.**

Ο **τρίτος** παράγοντας είναι το αναπτυσσόμενο αντιπολιτικό ρεύμα του «όλοι ίδιοι είναι», «η πολιτική είναι βρομιά», «έξω τα κόμματα». Ένα ρεύμα που εκφράζεται άλλοτε ως καθήλωση στον στενό συνδικαλιστικό αγώνα, άλλοτε ως καθολική αποχή από τα κοινά (κοινοβουλευτικά-εκλογικά ή μη), άλλοτε ως χαβαλές και αντίδραση σε κάθε απόπειρα πολιτικοποίησης της πάλης και άλλοτε ως λαιοδωρία σε κάθε μορφή συλλογικού αγώνα και οργάνωσης – μαζί και της Αριστεράς. Πρόκειται για συμπεριφορές που τρέφουν μια ιστορικών διαστάσεων κρίση νομιμοποίησης των κοινοβουλευτικών θεσμών. Συχνά, όμως, λειτουργούν αποτρεπτικά προς την αριστερή πολιτικοποίηση, καθώς η αποχή από τη συλλογική και πολιτική πάλη διαμορφώνει μια κοινωνική και πολιτική έρημο, όπου δεν μπορεί να γονιμοποιηθεί κανένα σύγχρονο ριζοσπαστικό πολιτικό ρεύμα. Γι' αυτό ακριβώς προωθείται συστηματικά από φορείς του συστήματος, με στόχο τον πολιτικό ευνουχισμό της δυσaréσκειας.

Ο **τέταρτος** παράγοντας που εμποδίζει την ταξική-πολιτική συνειδητοποίηση και συγκρότηση της εργατικής τάξης είναι η κατάσταση του συνδικαλιστικού κινήματος και ευρύτερα του εργατικού κινήματος και της Αριστεράς. Ένα συνδικαλιστικό κίνημα στο οποίο κυριαρχεί η γραφειοκρατία και η αστικοποίηση. Με αγωνιστική δράση σε ορισμένες περιπτώσεις μαχητική, που αδυνατεί ωστόσο να υπερβεί τον μαχητικό ρεφορμισμό, τα όρια του «κράτους πρόνοιας». Να θέσει στόχους, να διεκδικήσει και να οργανώσει τον αγώνα γι' αυτούς, ώστε να πετύχει τακτικές νίκες απέναντι στον αστικό οδοστρωτήρα, να συνενώσει τις επιμέρους αντιστάσεις σε ενιαίο πολιτικό κίνημα της τάξης, να υπερβεί τον κατακερματισμό και τον οικονομισμό. Στην κατάσταση αυτή επιδρά καθοριστικά η σημερινή στρατηγική και πολιτική ανεπάρκεια της Αριστεράς, η έλλειψη επαναστατικής πολιτικής και, ακολούθως, η αποσύνδεση τακτικής και στρατηγικής· επίσης, η ταλάντευση της ανάμεσα στο δογματισμό και τον ομορτισμό, η αδυναμία της να υπερβεί τη ρεφορμιστική ή διαχειριστική πεπατημένη, η άρνησή της να δει τολμηρά, αυτοκριτικά και πραγματικά επαναστατικά τον εαυτό της και την ιστορία της, η μακρόχρονη υποταγή της στην αστική ηγεμονία στα πεδία των ιδεών, της θεωρίας, της επιστήμης και του πολιτισμού. Ιδιαίτερα κρίσιμο ρόλο, βεβαίως, έχει παίξει η κατάρρευση των εκμεταλλευτικών κοινωνιών του «υπαρκτού σοσιαλισμού», η οποία έχει δυσφημίσει συνολικά το κομμουνιστικό εγχείρημα.

Τέλος, ο **πέμπτος** παράγοντας είναι η επίδραση που έχουν πλευρές οι οποίες σχετίζονται με την πολιτισμική-ιστορική συγκρότηση της εργατικής τάξης και επιδρούν στην πολιτική-κοινωνική συμπεριφορά της. Στην Ελλάδα βασικό ζήτημα σε αυτό το πλαίσιο είναι η καλλιεργούμενη αντιπαράθεση Ελλήνων-μεταναστών και οι συναφείς με αυτήν ρατσιστικές, ακροδεξιές, νεοφασιστικές αντιλήψεις και πρακτικές, που σε περιόδους κρίσης και ανεργίας μπορεί να πάρουν ακραίες και επικίνδυνες διαστάσεις. Στον παράγοντα αυτό, επίσης, εντάσσουμε ανταγωνισμούς όπως τους εθνικο-πολιτισμικούς, τους θρησκευτικούς, μεταξύ των φύλων κ.λπ. Είναι ενδεικτικά τα

παραδείγματα της αντιπαράθεσης Ελλάδας-ΠΓΔΜ, τα εθνικιστικά συλλαλητήρια και η «μάχη των ταυτοτήτων», τα γεγονότα με αφορμή την μπούργκα ή τα σκίτσα του Μωάμεθ, η ένταση της πολυδιάσπασης των πρώην ενιαίων ΕΣΣΔ και Γιουγκοσλαβίας με αιχμή τα μειονοτικά και εθνικά ζητήματα, η διαμάχη σουνιτών-σιϊτών, τα περί «σύγκρουσης πολιτισμών» ή θρησκευτικού φονταμενταλισμού. Και εδώ οι επιδράσεις είναι αντιφατικές, με χαρακτηριστική την περίπτωση των πρόσφατων αραβικών εξεγέρσεων, όπου το θρησκευτικό στοιχείο ήταν υποβαθμισμένο σε σχέση με το κοινωνικό, για να επανέλθει αργότερα, αλλά και πάλι να δώσει τη θέση του στο κοινωνικό. Τα στοιχεία αυτά, στο βαθμό που αποκτούν κυρίαρχη θέση έναντι των ταξικών-διεθνιστικών κριτηρίων στην εργατική δράση και πάλη, χειραγωγούνται –αλλά και υποκινούνται– εύκολα από διάφορες αστικές δυνάμεις, ενσωματώνονται σε ενδοϊμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς και γεωπολιτικές ανακατατάξεις και, τελικά, στρέφονται ενάντια στην εργατική τάξη και τους αγώνες της για κοινωνική χειραφέτηση και απελευθέρωση από κάθε μορφή καταπίεση.

Γ.5. Οι κρίσιμοι κρίκοι για την ενότητα της εργατικής τάξης

Ο προωθητικός πυρήνας του επαναστατικού εργατικού κινήματος θα στηριχτεί ποιοτικά στην αναπτυσσόμενη σύγχρονη βιομηχανική εργατική τάξη, συνεπώς και στην εργατική τάξη που εργάζεται στις σύγχρονες βιομηχανοποιημένες υπηρεσίες. Τα τρία βασικά τμήματα της εργατικής τάξης, το τμήμα της απλής χειρωνακτικής εργασίας, η σύνθετη χειρωνακτικο-πνευματική εργασία και το τμήμα της κυρίως διανοητικής εργασίας έχουν τον ιδιαίτερο ρόλο τους το καθένα για την αγωνιστική ταξική ενότητα και τον επαναστατικό πολιτικό προσανατολισμό των δυνάμεων της εργασίας. Η επαναστατική Αριστερά μπορεί και πρέπει να επιδιώξει τη συσπείρωση αυτών των τμημάτων και τη συνολική συσπείρωση της εργατικής τάξης με την εκπόνηση ανάλογης πολιτικής και πρακτικής. Με την επίγνωση ότι, όπως η αστική τάξη ενοποιεί παλιές και νέες μορφές εκμετάλλευσης και διαπλέκει οργανικά την απόσπαση απόλυτης και σχετικής υπεραξίας για να διατηρήσει την κερδοφορία της, ανάλογα όλα τα τμήματα της εργατικής τάξης μπορούν και πρέπει να συνεισφέρουν στην υπόθεση της εργατικής χειραφέτησης. Και τη γνώση πως ενίοτε η μηχανιστική αναζήτηση του πιο προωθημένου κρίκου της εργασίας συχνά κρύβει καλυμμένους ενδοταξικούς ανταγωνισμούς ή αντιθέσεις με τα εν δυνάμει σύμμαχα στρώματα.

Πάντα υπάρχουν κλάδοι της παραγωγής που παίζουν κομβικό ρόλο, άρα οι εργαζόμενοι σε αυτούς έχουν έναν σχετικά βαρύνοντα ρόλο στην ταξική πάλη και μπορούν να αναδειχτούν σε μοχλό ενότητας του συνόλου της τάξης σε αντικαπιταλιστική κατεύθυνση. Στην εποχή του Μαρξ και στην Αγγλία, αυτόν το ρόλο έπαιζαν οι πρωτοπόροι εργάτες στην κλωστοϋφαντουργία και τους σιδηρόδρομους. Στην εποχή του Λένιν, αυτοί που εργάζονταν στη χαλυβουργία, την ηλεκτρική και την πολεμική βιομηχανία. Γενικά, δηλαδή, είναι τα τμήματα της εργατικής τάξης που, λόγω της επαφής τους με τις πιο πρωτοπόρες παραγωγικές δυνάμεις του καπιταλισμού και της ισχύος που έχει η θέση τους στον παραγωγικό-οικονομικό μηχανισμό των καπιταλιστικών σχέσεων συνολικά, προκαλούν και τη μεγαλύτερη ζημιά στο συλλογικό καπιταλιστή αλλά και συνολικά στο κεφάλαιο αν «κατεβάσουν τους διακόπτες». Αυτά τα τμήματα διαχέονται σήμερα σε όλη την παραγωγή, αλλά συγκεντρώνονται κυρίως σε ορισμένους κλάδους: νέες τεχνολογίες, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, τράπεζες, μεγάλοι κατασκευαστικοί όμιλοι, μεταφορές, αγροτοδιατροφική βιομηχανία, σύγχρονοι κλάδοι υγείας, ναυτιλία. Ήδη, οι πρόσφατοι αγώνες εμφάνισαν τη δυναμική ορισμένων κλάδων, όπως της ηλεκτρικής ενέργειας, των μεταφορών με τους λιμενεργάτες, των τραπεζών και των ΟΤΑ.

Η συνολική εικόνα της σύγχρονης εργατικής τάξης κάνει πιο ορατό και περισσότερο επιτακτικό – αλλά και πιο δύσκολο– το ότι **δεν μπορεί να ενωθεί και να ανυψωθεί από «τάξη καθ' εαυτήν» σε «τάξη για τον εαυτό της» από οποιαδήποτε ταξική πάλη, παρά μόνο από εκείνη που ανυψώνεται σε πανεθνικό-πολιτικό και διεθνικό επίπεδο**, αποκτώντας αντικαπιταλιστικό ταξικό περιεχόμενο και επαναστατική κομμουνιστική κατεύθυνση. Αυτή η εικόνα αποκαλύπτει, επίσης, την καθοριστική σημασία που έχει η διαμόρφωση μιας πολιτικής που οδηγεί στην ουσιαστική ταξική ενότητά της. Με βασικό κριτήριο το ότι όσοι δεν έχουν ιδιοκτησία σε μέσα παραγωγής –οι οποίοι πληθαίνουν ραγδαία– αυτοί είναι «ο πιο σημαντικός παίκτης» στην επικράτηση της κοινωνικής, οικονομικής και εθνικής ισότητας. Και αυτό γιατί μόνο η εργατική τάξη είναι σε θέση, μέσα από τη γενική κατάργηση της ιδιοκτησίας, να καταργήσει τη διπλή αλλοτρίωση των ανθρώπων απέναντι στις έμπρακτες διαδικασίες επιβίωσής τους και την εργασία που τους αντιπαράτίθεται ως ξένη εξουσία - ως κεφάλαιο.

Η επιδίωξη για σύγκλιση-ενότητα του προλεταριάτου οφείλει να αποτελεί κεντρικό στόχο της επαναστατικής αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, καθοριστικό πεδίο αναμέτρησης με την τάση του ολοκληρωτικού καπιταλισμού να μετατρέψει την εργατική τάξη σε μια ασπόνδυλη, πληβειακή «μάζα». Το αν θα ανταποκριθεί σε αυτό θα το κρίνει κυρίως η πολιτική γραμμή της, η πάλη για την

αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης, ο στόχος της επανάστασης και της κομμουνιστικής χειραφέτησης, η γραμμή της ταξικής ανασυγκρότησης του εργατικού κινήματος και της ανασυγκρότησης του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης στη νέα εποχή.

Γ.6. Τα συμμαχικά προς την εργατική τάξη κοινωνικά στρώματα

Οι τεχνολογικές, μορφωτικές και κοινωνικοοικονομικές αλλαγές των τελευταίων 20-30 χρόνων και οι –ιδιαίτερα βίαιες γι' αυτά τα στρώματα– αναδιατάξεις που φέρνουν η κρίση και η αστική απάντηση σε αυτή (φορολογική αφαίμαξη, συγκέντρωση παραγωγής, απελευθέρωση κλειστών επαγγελμάτων κ.ά.) τροποποιούν ριζικά τα δεδομένα, τη θέση και την προοπτική αυτών των στρωμάτων (εξ ου και η φιλολογία περί «κατάρρευσης της μεσαίας τάξης») και σπρώχνουν ευρύτατα τμήματά τους στην καταστροφή και στις τάξεις του προλεταριάτου.

Στο έδαφος αυτό, η οικοδόμηση μιας κοινωνικοπολιτικής συμμαχίας του σύγχρονου προλεταριάτου με τα άλλα μη προλεταριακά καταπιεζόμενα στρώματα της πόλης και του χωριού αποτελεί σημαντική πλευρά για την ανάπτυξη του πολιτικού κινήματος της τάξης και την οικοδόμηση του αγωνιστικού μετώπου ανατροπής της επίθεσης. Η συμμαχία αυτή πρέπει να δοκιμαστεί και να κατακτηθεί με βάση τη σύγχρονη πραγματικότητα (μεγάλη αριθμητική κυριαρχία της εργατικής τάξης στα καταπιεζόμενα στρώματα, μεγάλη μείωση του αγροτικού πληθυσμού, γοργές τάσεις προλεταριοποίησης μεσοστρωμάτων, «δεσποτεία» των πολυεθνικών και του χρηματοπιστωτικού συστήματος απέναντι σε παραδοσιακά μεσοστρώματα και τη μικρή αστική τάξη, ακραία κοινωνική πόλωση). Πρέπει, με άλλα λόγια, να δοκιμαστεί και να κατακτηθεί με το βλέμμα στραμμένο στις τάξεις του μέλλοντος και με προλεταριακή ηγεμονία. Με μια δημιουργική-ανατρεπτική πρακτική απέναντι στα δεδομένα της σύγχρονης εποχής και όχι με απομιμήσεις των δοκιμασμένων και αποτυχημένων συνταγών των «λαϊκών», «ενιαίων» ή «εθνικοανεξαρτησιακών» μετώπων είτε της «καθαρής και ανόθευτης» προλεταριακής δράσης.

Κρίσιμη πλευρά, σε αυτό το πλαίσιο, είναι η στρατηγικού χαρακτήρα συμμαχία της εργατικής τάξης με τα νέα, μικρομεσαία πληττόμενα, μη προνομιούχα ως προς τη θέση και το ύψος του μισθού, στρώματα της μισθωτής διανομής, επιστημόνων και τεχνικών της παραγωγής, με εργατική ηγεμονία και με προϋπόθεση την εργατική αυτοτέλεια. Και αυτό γιατί είναι ορατή η τάση διαμόρφωσης ενός σχετικά διευρυνόμενου μη προνομιούχου τμήματος μισθωτών της σύνθετης κυρίως διανοητικής και δευτερευόντως της χειρωνακτικής εργασίας, μικροαστικής και ενδιάμεσης κοινωνικής θέσης, που λειτουργεί πλάι και πάνω στα διευρυνόμενα και μετασχηματιζόμενα σύγχρονα τμήματα της εργατικής τάξης. Η συμμαχία αυτή συμπληρώνει –αλλάζοντας την εσωτερική σχέση– την αναγκαία συμμαχία με τη σύγχρονη φτωχή μικρομεσαία αγροτιά, τους «βιοπαλαιστές του χωριού».

Ο ρόλος αυτών των σύγχρονων στελεχών –ανώτερων, μεσαίων, επιστημονικών, τεχνικών, διοικητικών στελεχών κάθε βαθμίδας– μέσα στην παραγωγή συνδυάζει την ειδική θέση στην επιστημονικοτεχνική οργάνωση και στον αναπτυσσόμενο τεχνικό καταμερισμό της παραγωγής με την κύρια, ιδιαίτερη, συμβολή στην καθοδήγηση και ενίσχυση του κοινωνικού καταμερισμού ανάμεσα σε αυτούς που παράγουν υπεραξία και σε εκείνους που την ιδιοποιούνται. Με ιδιαίτερη, επίσης, συμβολή στην οργάνωση και αναπαραγωγή των νέων οικονομικών και πολιτικών μεθόδων σύγχρονης εκμετάλλευσης της εργασίας. Ο ιδιαίτερος αυτός ρόλος διαφοροποιεί ταξικά αυτούς τους νέους μισθωτούς από το σημαντικά διευρυνόμενο τμήμα της εργατικής τάξης που προσφέρει σύνθετη εργασία με υψηλά στοιχεία δημιουργικότητας και ευθύνης, και δεν έχει πάντα τυπικά εκτελεστικό ρόλο αλλά ούτε και «εξουσιαστικό», ακόμη κι όταν διαχειρίζεται διαδικασίες ή μέσα παραγωγής ή καταστάσεις. Που κυρίως παράγει υπεραξία με υψηλά ποσοστά και έχει καθοριστική συμβολή στην τεχνική επιστημονική διεκπεραίωση, στον τεχνικό συντονισμό και καταμερισμό της παραγωγής. Και μάλιστα τους διαφοροποιεί πιο ουσιαστικά απ' ό,τι ο γενικά σχηματικός διαχωρισμός ανάμεσα σε «συντονιστές» και μεταφορείς-εκτελεστές εντολών.

Αυτός ο διευθυντικός ή ημιδιευθυντικός, πολιτικο-διοικητικός κυρίως ρόλος των μη εργατικών-μεσαίων μισθωτών στρωμάτων προκύπτει ως αναγκαιότητα από το γεγονός ότι οι σύγχρονες μέθοδοι εκμετάλλευσης στηρίζονται στο συνδυασμό της νέου τύπου παραγωγικότητας των εργαζομένων με τις βίαιες, απόλυτες, εντατικές, διοικητικο-πολιτικές κοινωνικές μεθόδους διαρκούς σφετερισμού της αξίας της εργατικής δύναμης. **Η διάκριση αυτών των στρωμάτων από την εργατική τάξη που επιτελεί σύνθετη εργασία στηρίζεται στα εξής κριτήρια:**

Είναι μισθωτή εκμεταλλεζόμενη εργασία, αλλά, κατά κανόνα, με ανώτερο ύψος μισθού και με δυνατότητα και για άλλες –εκτός του μισθού– απολαβές. Δεν έχουν άμεση κατοχή μέσων παραγωγής, αλλά είναι φορείς μετασχηματισμένης μικροαστικής «ιδιοκτησίας της γνώσης».

Πρόκειται για στρώματα διευθυνόμενα από τα πάνω, αλλά διευθύνοντα προς τα κάτω.

Η κρίση προβάλλει τις αντικαπιταλιστικές και επαναστατικές τάσεις τους, που δεν εξαφανίζουν τις

ισχυρές επιδράσεις από την αστική πολιτική και τον κυρίαρχο πολιτισμό.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η **συμμαχία του προλεταριάτου με τη μικρομεσαία και φτωχή αγροτιά**. Το ποσοστό των απασχολούμενων στον αγροτικό τομέα σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στη χώρα μας συρρικνώνεται γοργά, αν και ακόμα παραμένει υπολογίσιμη δύναμη. Στην Ελλάδα, λόγω της συμμετοχής της στην ΕΕ, της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και των διαδοχικών αναθεωρήσεων της προς το χειρότερο, λόγω των αναδιαρθρώσεων της αγροτικής παραγωγής, του πλαισίου του ΠΟΕ και του ηγεμονικού ρόλου που έχουν το εμπορικό, το αγροτοδιατροφικό και το βιοτεχνολογικό κεφάλαιο, υπολογίζεται ότι θα πέσει στο 7-8%, φτάνοντας στα επίπεδα των ηγετικών χωρών της καπιταλιστικής Δύσης. Με βάση αυτές τις εξελίξεις και την ταξική διαστρωμάτωση στον αγροτικό χώρο (καπιταλιστές μεγαλοαγρότες, φτωχοί και εργάτες γης), απαιτείται καλύτερη μελέτη των όρων οικοδόμησης αυτής της συμμαχίας, τέτοια που να εξασφαλίζει τη διάκριση από την αστική τάξη του χωριού και τη συμμαχία της φτωχομεσαίας αγροτιάς με την εργατική τάξη του αγροτοδιατροφικού συμπλέγματος και το προλεταριάτο της γης.

Τέλος, **σημαντική για τα δεδομένα της Ελλάδας είναι η συμμαχία με τα μετασχηματισμένα, κλασικά μεσαία στρώματα** της μικρής ιδιοκτησίας, του εμπορίου και των ελευθεροεπαγγελματιών που συντρίβονται και συρρικνώνονται δραστικά.

Δ. Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΚΟΜΜΑΤΟΣ-ΜΕΤΩΠΟΥ-ΜΑΖΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

1. Η ταξική πάλη στην εποχή μας δίνει νέα επικαιρότητα στη βασική θέση του μαρξισμού πως «**η απελευθέρωση των εργατών είναι έργο των ίδιων των εργατών**». Δηλαδή, της τάξης που από «τάξη καθ' εαυτήν» γίνεται «τάξη για τον εαυτό της» και αγωνίζεται για τη χειραφέτηση της ίδιας και όλης της κοινωνίας από τα αστικά δεσμά. **Αυτός είναι ο θεμελιακός «νόμος» του επαναστατικού υποκειμένου**. Η αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης και η επανάσταση, η εργατική εξουσία και η μετάβαση προς την κομμουνιστική διεθνιστική απελευθέρωση είναι έργο, όχι γενικά και αφηρημένα της εργατικής τάξης και του εργατικού κινήματος, αλλά του μετασχηματιζόμενου με την παρέμβαση της πρωτοπορίας αντικαπιταλιστικού κινήματος της εργατικής τάξης και, τελικά, της επαναστατικοποιημένης πλειοψηφίας της εργατικής τάξης και των σύμμαχων μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων της πόλης και του χωριού. Επομένως, το πολιτικό επαναστατικό υποκείμενο σε μια συγκεκριμένη ιστορική περίοδο αποτελείται από την ενότητα και την αλληλεπίδραση του κόμματος (της ειδικής στρατηγικής πρωτοπορίας), του πολιτικού μέτωπου (της γενικής και πολιτικά αποφασιστικής πρωτοπορίας), και των αντικαπιταλιστικών τάσεων των αγωνιζόμενων εργατικών-λαϊκών μαζών. Υπό αυτή την έννοια, το ιστορικό πολιτικό υποκείμενο της αντικαπιταλιστικής πάλης και της κοινωνικής χειραφέτησης από τις μάχες του σήμερα ενάντια στην αντεργατική λαίλαπα μέχρι και την πλήρη απελευθέρωση από κάθε μορφή εκμετάλλευσης και εξουσίας είναι και ευρύ και εξελισσόμενο. Είναι **ευρύ**, καθώς εμπεριέχει το μαζικό κίνημα με την κλασική/στενή έννοια του όρου (κυρίως το συνδικαλιστικό κίνημα), το πολιτικό μέτωπο και το κόμμα της εργατικής τάξης, στη διαλεκτική τους σχέση. Έτσι, η έννοια εργατικό κίνημα περιλαμβάνει το σύνολο των πολιτικών, θεωρητικών, πολιτισμικών ή άλλων συγκροτήσεων που έχουν ως προμετωπίδα την αυτοτελή κοινωνικοπολιτική παρουσία του προλεταριάτου, των ηγεμονευόμενων από αυτό σύμμαχων φτωχομεσαίων στρωμάτων και της νεολαίας, στη βάση των άμεσων και στρατηγικών του αναγκών. Ταυτόχρονα, είναι και **ιστορικά εξελισσόμενο-μετασχηματιζόμενο**, καθώς και το κόμμα και το μέτωπο και το κίνημα και οι μεταξύ τους σχέσεις αναπροσαρμόζονται-εξελίσσονται με βάση την πορεία και τις «βαθμίδες» της ταξικής πάλης, με βάση την ιστορική κίνηση της εργατικής τάξης. Μάλιστα, στις μεγάλες καμπές της και ιδιαίτερα στα επαναστατικά άλματα (ανατροπή αστικής κυριαρχίας, νίκη της επανάστασης, εγκαθίδρυση εργατικής δημοκρατίας-εξουσίας, άλμα στον κομμουνισμό και κατάργηση τάξεων και εξουσίας) μετασχηματίζονται ποιοτικά κι αλλάζουν και αυτά «βαθμίδα», για να απαντήσουν από κομμουνιστική σκοπιά στα καθήκοντα που μπαίνουν στις εν λόγω καμπές.

Θεωρούμε, επομένως, λανθασμένες απόψεις και πρακτικές που ταυτίζουν το πολιτικό υποκείμενο της επαναστατικής πάλης είτε με το κίνημα και τις εξεγέρσεις γενικώς είτε με το «πλήθος» και τις αντιεξουσιαστικές ή ελευθεριακές μειοψηφίες είτε με την κομμουνιστική πρωτοπορία. Λανθασμένες πιστεύουμε ότι είναι και οι απόψεις που ταυτίζουν το πολιτικό εργατικό κίνημα απλώς με τους συνδικαλιστικούς αγώνες της εργατικής τάξης για τα οικονομικά και τα κοινωνικά της δικαιώματα, έστω στην πιο ριζοσπαστική και ταξικά πολιτικοποιημένη τους εκδοχή. Η κοινωνία προχωρά προς την κατεύθυνση ικανοποίησης των ιστορικά διαμορφούμενων εργατικών και λαϊκών αναγκών μόνο μέσα από τη συλλογική, επαναστατική πάλη των εργαζομένων, της νεολαίας, των λαών.

2. Το «πέρασμα» από τους αγώνες για τα οικονομικά-κοινωνικά δικαιώματα στο πολιτικό κίνημα της εργατικής τάξης που είναι ικανό να ανατρέψει την επίθεση και την αστική τάξη πραγμάτων δεν γίνεται αυθόρμητα ή εξελικτικά. Για να κατακτηθεί η πολιτική συνείδηση-συγκρότηση που απαιτούν η ανατροπή της επίθεσης, η επανάσταση, η κομμουνιστική απελευθέρωση, χρειάζεται το ταξικό ένστικτο, η αυθόρμητη εμπρωσύδης συνειδητοποίηση της ταξικής θέσης και οι εμπειρίες της πάλης για τα οικονομικά-κοινωνικά δικαιώματα να γονιμοποιηθούν με στοιχεία κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης, φιλοσοφικής θεώρησης, ιστορικής «όρασης», προγραμματικής-στρατηγικής στόχευσης – με στοιχεία που μπορούν να εξασφαλίσουν μορφές προλεταριακής συγκρότησης μόνιμες και όχι ασυνεχείς, ενιαίες θεωρητικά και στρατηγικά. Αν δεν υπάρξει αυτή η γονιμοποίηση, ακόμη και τα πιο ελπιδοφόρα «πετάγματα» της ταξικής πάλης θα αφομοιώνονται από την πραγματικότητα που διαμορφώνουν η αντιφατική θέση της εργατικής τάξης, η ιδεολογική κυριαρχία του κεφαλαίου και η δράση των μη επαναστατικών πολιτικών ρευμάτων. Επομένως, **απαιτείται ένα πολιτικό άλμα στη συνείδηση, τη συγκρότηση και τη δράση του κινήματος.** Απαιτείται ο ουσιώδης-ποιοτικός μετασχηματισμός που προκύπτει από την αλληλεπίδραση του κινήματος και των πρωτοπόρων δυνάμεών του, σε τέτοιο βαθμό και με τέτοιο τρόπο, ώστε η ιστορική κίνηση της ίδιας της εργατικής τάξης να δημιουργεί όρους για την επίτευξη των άμεσων και των στρατηγικών της συμφερόντων. Αυτή η προσέγγιση στηρίζεται στη γνώση πως η απόκρουση και η ανατροπή της προωθούμενης πολιτικής και του συστήματος δεν μπορεί να πραγματοποιηθούν χωρίς την πολιτική παρέμβαση, την πάλη και το πρόγραμμα όλων των συνιστωσών-φορέων της λογικής του Αντικαπιταλιστικού Εργατικού Μετώπου. Αλλά και την επίγνωση του πρωταρχικού ρόλου που παίζει το κομμουνιστικό κόμμα γενικά και ειδικά σε ιδιόμορφες ιστορικές περιόδους, όπως η σημερινή, όπου οι υλικοί όροι-δυνατότητες για το πέρασμα στον αμέσως επόμενο κοινωνικό σχηματισμό είναι πιο ώριμοι από ποτέ και η ανάγκη-τάση γι' αυτό το πέρασμα πιο πιεστική από ποτέ, αλλά την ίδια στιγμή κυριαρχεί συντριπτικά η αστική πολιτική. Στη σημερινή πραγματικότητα των αρνητικών πολιτικών συσχετισμών και της εμφάνισης στα σπάργανα του ιστορικού υποκειμένου, συνεπώς, ο ρόλος του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι προϋπόθεση και εργαλείο για την οικοδόμηση του νέου ταξικού εργατικού κινήματος, ο πρωταρχικός κρίκος, η αφετηρία για τη διαμόρφωση ευρύτερα του επαναστατικού υποκειμένου. Άρα και η οικοδόμησή του αποκτά στρατηγική σημασία, σε τέτοιο βαθμό που να επιδρά καθοριστικά στην ανάπτυξη του ίδιου του αντικαπιταλιστικού πολιτικού μετώπου και του κινήματος. Με δημιουργικό-ανοιχτό τρόπο και ουσιαστικές σχέσεις συνδιαμόρφωσης (που περιέχουν επιδράσεις διπλής κατεύθυνσης: από το κόμμα προς το μέτωπο και από το μέτωπο προς το κόμμα) και όχι με τη λογική μιας πυραμιδωτής σχέσης και ενός κόμματος που επικαθορίζει τα πάντα ή λειτουργεί ως φράξια εντός του μετώπου ή του κινήματος. Αυτή ακριβώς ήταν η λογική του Λένιν όταν σημείωνε ότι η επαναστατική συνείδηση έρχεται στην εργατική τάξη «απ' έξω». Το λενινιστικό «απ' έξω» υποδηλώνει όχι το έξω από την εργατική τάξη, αλλά το ότι η παραγωγή της εργατικής πολιτικής και ιδεολογίας εκείνη την εποχή γινόταν από αστούς διανοούμενους-προδότες της τάξης τους. Και επίσης το ότι η εργατική αυτοσυνείδηση κατακτιέται «έξω από τον οικονομικό αγώνα, έξω από τη σφαίρα των σχέσεων των εργατών με τους εργοδότες... στον τομέα των σχέσεων όλων των τάξεων και των στρωμάτων προς το κράτος, προς την κυβέρνηση, στον τομέα των αμοιβαίων σχέσεων όλων των τάξεων». Η διαστρεβλωμένη εκδοχή του ταύτιζε το «απ' έξω» με το κομμουνιστικό κόμμα, το οποίο μπόλιαζε «απ' έξω» την πολιτική και τη θεωρία στην εργατική τάξη. Το κόμμα, σύμφωνα με αυτή την εκδοχή, ελέγχει και υποκαθιστά την πολιτική δράση των μαζών. Και η άσκηση της πολιτικής είναι υπόθεση του κόμματος (και για ορισμένες απόψεις της ηγεσίας του), ενώ το κίνημα περιορίζεται μόνο στο επίπεδο των συνδικαλιστικών αγώνων.

Στον αναπτυγμένο καπιταλισμό του 21ου αιώνα, η εργατική τάξη είναι πολύ πιο μορφωμένη, μεγάλο τμήμα της ασκεί σύνθετη εργασία με ανεβασμένα διανοητικά στοιχεία και η πλειοψηφία όσων δρουν στα πεδία της επιστήμης και της θεωρίας εντάσσονται σε αυτήν ή την προσεγγίζουν. Η παραγωγή επαναστατικής πολιτικής και θεωρίας πρέπει επομένως να αντιμετωπιστεί ως δραστηριότητα που μπορεί να αναδυθεί και από τα ίδια της τα σπλάχνα και την αγωνιστική της κίνηση, ως οργανικό στοιχείο αυτής της κίνησης. Ως εσωτερική τάση, ανάγκη, δυνατότητα και επιδίωξη της χειραφετητικής τάσης της εργατικής τάξης, που αναζητά τη δική της επαναστατική ιδεολογία. Αυτή η δυνατότητα, ωστόσο, μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη συμβολή των ειδικών πολιτικών, θεωρητικών πρωτοποριών, που αποτελούν αναγκαία και αναγεννώμενη μορφή κίνησης της επαναστατικής πράξης. Επομένως, με συστηματικό τρόπο οργανώνεται και η «καθαρά» επιστημονική-θεωρητική παραγωγή των σύγχρονων, και μάλιστα «οργανικών», διανοουμένων.

3. Η ύπαρξη και συγκρότηση πρωτοποριών με ποικίλο βαθμό πολιτικής συνειδητότητας δεν είναι μια αυτάρεσκη επινόηση όποιων αυτόκλητα αποδίδουν στον εαυτό τους τέτοιο ρόλο. Η δυνατότητα

να συνειδητοποιηθεί και να κατανοηθεί η πραγματικότητα και να αναπτυχθεί δράση για την αλλαγή της δεν πραγματώνεται ισόμετρα σε όλες τις τάξεις, σε όλες τις εποχές και σε όλους τους ανθρώπους. Πραγματώνεται με ποικιλία μορφών και ανισόμετρα, γεγονός που οφείλεται στην πολυπλοκότητα των καταστάσεων, στις ξεχωριστές κάθε φορά περιστάσεις, στις διαφορετικές ιστορικές εμπειρίες και στην κοινωνικά διαστρωματωμένη κοινωνία. Επομένως, η γέννηση και η ύπαρξη πρωτοποριών αποτελεί «νόμο» κίνησης της ταξικής πάλης, χαρακτηριστικό της ιστορικής κίνησης της εργατικής τάξης. Και μάλιστα υπό μια διπλή έννοια: οι πρωτοπόρες πολιτικά δυνάμεις ενσαρκώνουν, από τη μια, την πιο προωθημένη έκφραση των χειραφετητικών τάσεων που ενυπάρχουν στην κοινωνική συγκρότηση και συμπεριφορά της εργατικής τάξης και, από την άλλη, αντεπιδρούν στην κίνηση της τάξης, επηρεάζοντας την πολιτική κατεύθυνση και στόχευσή της. Πρόκειται για μια ιστορική και διαλεκτική σχέση, που δοκιμάζεται και επισφραγίζεται μέσα στην πορεία της ταξικής πάλης και όχι σε επίπεδο προθέσεων και διακηρύξεων. Οι πρωτοπορίες αποτελούν προωθημένο «απόσπασμα»-αντανάκλαση της ιστορικής κίνησης της εργατικής τάξης, των δυνατοτήτων και των αντιφάσεων της, και όχι διαδικασία και συγκρότηση αποσπασμένη από αυτή την κίνηση. Δεν υποκαθιστούν ούτε αντικαθιστούν τον μαζικό πολιτικό αγώνα της τάξης, δεν «κάνουν» την επανάσταση ούτε «παίρνουν» την εξουσία εξ ονόματος και για λογαριασμό της εργατικής τάξης. Με αυτή την έννοια, η μετατροπή της εργατικής τάξης από «τάξη καθ' εαυτήν» σε «τάξη για τον εαυτό της» απαιτεί την αλληλεπίδραση των ριζοσπαστικών τάσεων που ξεπηδούν αυθόρμητα από τον ίδιο της τον κοινωνικό χαρακτήρα, τόσο στον οικονομικό-κοινωνικό όσο και στον γενικότερο πολιτικό αγώνα, με τη συνειδητή έκφραση αυτών των τάσεων. Απαιτεί τη συγχώνευση της αντικειμενικά χειραφετητικής πλευράς της εργατικής τάξης με την ολοκληρωμένη, συνειδητή και προγραμματικά διατυπωμένη της έκφραση (στους φορείς και τα επίπεδα που αυτή συγκροτείται).

4. Οι πρωτοπορίες ποικίλλουν ως προς το επίπεδο της πολιτικής συνείδησης και συγκρότησης: Υπάρχουν πρωτοπορίες του πολιτικού αγώνα για τα οικονομικά και τα κοινωνικά δικαιώματα της εργατικής τάξης (τα σχήματα-συσπειρώσεις σε χώρους εργασίας και σπουδών ή σε γειτονιές και πόλεις). Πρωτοπορίες που συγκροτούνται στη βάση της αντίθεσης με την κυρίαρχη στρατηγική του αστικού συνασπισμού εξουσίας σε μια συγκεκριμένη περίοδο. Τέτοιες είναι τα συνολικά πολιτικά μέτωπα. Και, τέλος, πρωτοπορίες που η βάση συγκρότησής τους εδράζεται κατά κύριο λόγο σε στρατηγικά και θεωρητικά στοιχεία (κομμουνιστικά ή άλλα εργατικά κόμματα). Καθεμιά από αυτές τις διαδικασίες-μορφές που συγκροτούν τις πρωτοπορίες του εργατικού κινήματος έχει την αυτοτέλειά της, την ειδική αξία της, το ειδικό βάρος της, αλλά και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της. Δεν μπορούμε να καταργούμε αυτές τις διαφορές, αντιμετωπίζοντας ισοπεδωτικά τα «επίπεδα πρωτοποριών» ούτε να τα χωρίζουμε με σινικά τείχη. Αλλά ούτε να τα αντιμετωπίζουμε με τη λογική των «ομόκεντρων κύκλων» ή μιας άτεγκτης πυραμίδας με το κόμμα στην κορυφή, να μη βλέπουμε τις βαθύτατες αλληλεπιδράσεις τους, τη διαλεκτικά ιεραρχημένη σχέση τους.

Σε αυτήν τη σχέση, το κόμμα είναι ο πρωταρχικός και το μέτωπο είναι ο καθοριστικός και ο πολιτικά αποφασιστικός παράγοντας. Στη σχέση του με τη συνολική επαναστατική πάλη, με την αντικαπιταλιστική δράση της τάξης, το μέτωπο είναι το πρωταρχικό, ενώ η συνολική επαναστατική πάλη της εργατικής τάξης και των σύμμαχών της στρωμάτων είναι το καθοριστικό. Στο πλαίσιο αυτό, η αριστερή αντικαπιταλιστική πτέρυγα του μαζικού κινήματος, η συγκροτημένη και μόνιμη μορφή της αντικαπιταλιστικής τάσης-δράσης της τάξης, αποτελεί βασικό κρίκο σύνδεσης της πρωτοπορίας με την τάξη, αλλά και προϋπόθεση ποιοτικής ανάπτυξης της εργατικής συνείδησης.

Στο σύνολό τους και στη διαλεκτική αλληλεπίδρασή τους, οι πρωτοπορίες αυτές αποτελούν το «κόμμα με την ευρεία και ιστορική έννοια» (Μαρξ). Παράγουν πολύμορφα ταξική συνείδηση και έναν νέο ταξικό «πολιτισμό». Συμβάλλουν, σε διαφορετικά βέβαια επίπεδα, στην ανάπτυξη επαναστατικής θεωρίας, πολιτικής σκέψης και δράσης. Συντελούν επίσης στην αλλαγή των ταξικών συσχετισμών και δεν παράγουν απλώς κάποια θεωρητικά, πολιτικά, μαζικά ή οργανωτικά «αποκρυσταλλώματα».

5. Ο πρωτοπόρος ρόλος και χαρακτήρας μιας συλλογικότητας σχετίζεται με την ικανότητά της να ερμηνεύει την κοινωνικοπολιτική κατάσταση, να διατυπώνει και να προωθεί αποτελεσματική γραμμή που επιδρά σε ευρύτερες λαϊκές δυνάμεις, να εξασφαλίζει την ιστορική διάσταση και τη συνέχεια του κινήματος, να καλλιεργεί τη συλλογική δράση στις στιγμές της άμπωτης και της παθητικότητας, να είναι παρούσα σε κάθε αγωνιστικό ξέσπασμα, να προωθεί τη γενίκευση-συνολικοποίηση της πάλης, να έχει πρωταγωνιστική θέση στα πρακτικά και τα οργανωτικά καθήκοντα του κινήματος, να επαληθεύει έμπρακτα τον ηγεμονικό της ρόλο. Ο ρόλος αυτός δεν κατακτιέται μια για πάντα. Κρίνεται καθημερινά –ιδίως στις σημαντικές καμπές της ταξικής πάλης, όπως η σημερινή– και επανακατακτιέται στα συγκεκριμένα κάθε φορά δεδομένα.

Οι πρωτοπορίες επαληθεύουν τον πρωτοπόρο ρόλο τους όταν η δράση τους κατατείνει στο να

περνά η άσκηση της εργατικής πολιτικής στα χέρια των ίδιων των εργαζομένων. Επομένως, **είναι φορείς της εργατικής δημοκρατίας**, η οποία δίνει ουσιαστικό ρόλο, ύπαρξη, έννοια και περιεχόμενο στη δημοκρατία στο κόμμα, στο μέτωπο, στο συνδικάτο. Η **οργανωμένη εργατική δημοκρατία στηρίζεται στις συνελεύσεις και στην άμεση δημοκρατία της βάσης**, που αποτελεί θεμέλιο της εργατικής δημοκρατίας. Βασικό ρόλο σε αυτήν έχουν οι αντιπρόσωποι προς τα συλλογικά σώματα, οι οποίοι είναι αιρετοί, συγκεκριμένοι σε αριθμό και πρόσωπα, αλλά και ανακλητοί ανά πάσα στιγμή. Επομένως, οι αντιπρόσωποι στην εργατική δημοκρατία ηγεμονεύονται και ελέγχονται άμεσα από τους αντιπροσωπευόμενους, σε αντίθεση με την αστικού τύπου αντιπροσωπευόμενη δημοκρατία –που έχει κυριαρχήσει στο κίνημα–, στην οποία οι αντιπρόσωποι ηγεμονεύουν και ελέγχουν τους αντιπροσωπευόμενους. Η εργατική αντιπροσώπηση διαχωρίζεται και από τη λογική που γενικά και αόριστα αποθεώνει την άμεση δήθεν δημοκρατία, «κλείνοντας τα μάτια» στο στοιχείο της «αντιπροσωπευτικότητας», για να καταλήξει σε μια ασπώνδυλη κατάσταση, η οποία όχι μόνο καταργεί την άμεση δημοκρατία στο όνομά της, αλλά και οδηγεί τελικά στη διαχείριση με αστικό τρόπο της πορείας των αγώνων από παράγοντες των αστικών κομμάτων αλλά και της Αριστεράς.

Οι αφετηριακές αυτές θέσεις βάλλονται από δύο διαφορετικές σκοπιές: Αφενός, από τα γραφειοκρατικά αποστεωμένα ρεύματα κομμουνιστικής αναφοράς, που αναγορεύουν την ενίσχυση ή την ανοικοδόμηση της κομμουνιστικής πρωτοπορίας στο «άλφα και το ωμέγα» του πολιτικού αγώνα, σε βάρος, τελικά, και του κόμματος και του μετώπου και του κινήματος. Αφετέρου, από εκείνους που αποθεώνουν τις κινηματικές και απαξιώνουν τις πολιτικές και στρατηγικές δυνατότητες της εποχής – ένα ευρύτατο φάσμα δυνάμεων, που ξεκινούν από τη διαχειριστική Αριστερά για να φτάσουν ως την αυτονομία και τον αναρχισμό.

6. Η αντίληψη που προωθεί το NAP στηρίζεται τόσο στην έννοια του κόμματος με την ευρεία και ιστορική έννοια, όσο και στην άποψη που διατυπώνουμε για τη σχέση της επαναστατικής πρωτοπορίας με την εργατική τάξη, για το ποιος παράγει και ασκεί την εργατική πολιτική, για την ανάγκη και τη δυνατότητα της εργατικής τάξης να γίνει η ίδια υποκείμενο αυτής της πολιτικής, για τη σχέση οικονομικού και πολιτικού αγώνα.

Με βάση τα παραπάνω, τα επαναστατικά εργατικά κόμματα και κυρίως το **κομμουνιστικό κόμμα της εποχής μας** έχει ως βασικό πεδίο δράσης την ανάπτυξη της επιστήμης, της επανάστασης και της κομμουνιστικής απελευθέρωσης, τη θεωρητικοπολιτική συμβολή στη διαμόρφωση της εργατικής πρωτοπορίας, τη σύνδεση της συγκεκριμένης πείρας με την ιστορική πείρα και την ιστορική προοπτική. Ιστορικά οφείλει να αντιπροσωπεύει την ανάπτυξη της πολιτικής με οδηγό τη στρατηγική της πλήρους κοινωνικής χειραφέτησης. Τη δημιουργία αλλά και τη δυναμική μετασχηματισμού του αντικαπιταλιστικού αγώνα και μετώπου σε αγώνα-μέτωπο επαναστατικής ανατροπής, εργατικής δημοκρατίας-εξουσίας και σοσιαλιστικής-κομμουνιστικής οικοδόμησης. Τον καθοριστικό ρόλο της στρατηγικής της κομμουνιστικής διεθνιστικής απελευθέρωσης στις τακτικές αναμετρήσεις.

Το πολιτικό μέτωπο διαμορφώνεται στη βάση της εργατικής πολιτικής. Είναι κοινωνικοπολιτική διαδικασία-μορφή συγκρότησης, που έχει ως κύριο στοιχείο την προγραμματική συσπείρωση και πάλη σε ενιαία και συνολική πολιτική κατεύθυνση όλων των δυνάμεων της εργατικής τάξης και των συμμάχων της που αντιπαλεύουν, στις συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες, συνειδητά, ημισυνειδητά ή αυθόρμητα τις στρατηγικές επιλογές της αστικής πολιτικής. Αποτελεί, ταυτόχρονα, πεδίο συνάντησης και μετασχηματισμού των πιο μαχητικών ρεφορμιστικών τάσεων ή επιμέρους πολιτικών αγώνων σε ενιαίο αγώνα για την αντικαπιταλιστική ανατροπή της αστικής στρατηγικής. Για να μπορέσουν οι εργαζόμενοι μέσα από την πάλη για κατακτήσεις και για ανατροπή της κυρίαρχης στρατηγικής του κεφαλαίου, καθώς και από την πείρα που αυτή συσσωρεύει, να ανακαλύψουν τους ιστορικά πρωτότυπους κάθε φορά δρόμους οι οποίοι κάνουν ορατή την ανάγκη και τη δυνατότητα της επανάστασης και της κομμουνιστικής απελευθέρωσης, αλλάζουν τους συσχετισμούς, επιταχύνουν την επαναστατική κρίση, συγκεντρώνουν τις δυνάμεις που θα επιβάλλουν την υπέρβαση αυτής της κρίσης από τη σκοπιά των εργατικών συμφερόντων. Γιατί μόνο έτσι, με την ίδια τους την πείρα, οι εργαζόμενοι μπορούν να απεγκλωβιστούν από τις δήθεν «εύκολες» –στην ουσία ανύπαρκτες– «λύσεις» σε επίπεδο εξουσίας πέρα από την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας και την οικοδόμηση της εργατικής εξουσίας. Το πολιτικό μέτωπο, δηλαδή, είναι το πεδίο εφαρμογής της εργατικής πολιτικής, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην επεξεργασία της επαναστατικής θεωρίας και στρατηγικής. Δεν ταυτίζεται με κάποιο σχήμα (που μπορεί να υπάρχει και επιδιώκουμε να υπάρχει). Αποτελεί μια εξελισσόμενη λογική, διαδικασία, πρακτική σε περιεχόμενο και μορφή συγκρότησης.

Τέλος, η **αριστερή-αντικαπιταλιστική πτέρυγα** του μαζικού κινήματος έχει ως κέντρο βάρους τη συσπείρωση δυνάμεων σε ριζοσπαστική-αριστερή κατεύθυνση με βάση τα ειδικά προβλήματα του χώρου. Η συσπείρωση αυτή συγκροτείται από αγωνιστές της τάσης χειραφέτησης στο πεδίο έκφρασης της βασικής αντίθεσης σε κάθε χώρο, αλλά δεν εγκλωβίζεται στο ειδικό, ούτε στηρίζεται σε

συντεχνιακά-τοπικιστικά κριτήρια. Διαπνέεται από μια ευρύτερη ριζοσπαστική λογική, από μια αριστερή-αντικαπιταλιστική πολιτική κατεύθυνση, που συγκρούεται με τις κυρίαρχες αστικές επιλογές στο χώρο και γενικά, απαιτώντας μέτρα τα οποία συνδυάζουν τη γενική και την ειδική πολιτική ισχύ. Στρέφεται «αυθόρμητα» αλλά και «αντικειμενικά» κατά του συστήματος. Η αριστερή-αντικαπιταλιστική πτέρυγα εδράζεται στην αντικαπιταλιστική δράση-τάση της εργατικής τάξης, είναι το έδαφος στο οποίο δίνεται η μάχη για τη συγκρότηση του επαναστατικού υποκειμένου. Απαρτίζεται από τα σχήματα-συσπειρώσεις που συγκροτούνται σε χώρους εργασίας ή σπουδών, από τις κινήσεις σε πόλεις ή γειτονιές και από άλλες ειδικές συσπειρώσεις (αυτές είναι οι μόνιμες μορφές της), αλλά και από τμήματα του κινήματος ή αγώνες που σε κάποια φάση ή μονιμότερα κινούνται με αντικαπιταλιστική λογική. Με το δικό της τρόπο παράγει πολιτική και ιδεολογία, και ενισχύει τη συνολική ανάπτυξη της ταξικής συνείδησης. Στο βαθμό που κάποια τμήματά της αναπτύσσονται και μετασχηματίζονται πολιτικά, τροφοδοτούν την υπόθεση του συνολικού πολιτικού μετώπου. Μια υπόθεση που, προφανώς, απαιτεί πολύ περισσότερα πράγματα από μια απλή άθροιση των τμημάτων της αριστερής πτέρυγας ή συνάντηση των αντικαπιταλιστικών αγώνων-τάσεων της τάξης. Η συμβολή της αριστερής-αντικαπιταλιστικής πτέρυγας στην ταξική ανασυγκρότηση του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος και στη δημιουργία θεσμών-οργάνων έκφρασης και επιβολής της λαϊκής θέλησης είναι σήμερα αντικειμενικά άμεσος και αναγκαίος στόχος, εξαιτίας της υπεραντιδραστικής επίθεσης του κεφαλαίου, αλλά και γιατί η μακρόχρονη κυριαρχία στο εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα της τάσης συνύπαρξης-συνευθύνης με το κεφάλαιο, και τελικά της ηγεμονίας του κεφαλαίου, έχει μετατρέψει το συνδικαλιστικό κίνημα σε μηχανισμό στήριξης των πυλώνων της αστικής πολιτικής.

E. ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

1. Για την επαναθεμελίωση-συγκρότηση ενός σύγχρονου κομμουνιστικού φορέα

Το ζήτημα του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης έρχεται σήμερα με ιδιαίτερη ένταση στο προσκήνιο. Αυτό αντανakλά την επικαιρότητα που αποκτούν η αναγκαιότητα, η υλική δυνατότητα και η τάση της αντικαπιταλιστικής ανατροπής της επίθεσης, της επανάστασης και της κομμουνιστικής προοπτικής. Εκφράζει την απαίτηση για συνειδητή, οργανωμένη, σχεδιασμένη παρέμβαση υπέρ αυτών των στόχων, καθώς όλο και πιο ορατά αναδύεται ο αντιδραστικός χαρακτήρας της καπιταλιστικής ανάπτυξης και κρίσης. Αναδύεται η κορύφωση των θεμελιωδών αντιφάσεων της, σε τέτοιο σημείο κορεσμού, ώστε να καθίσταται αδύνατη η πραγματοποίηση ενός άλματος –με στοιχειώδη ιστορική προοπτική– σε νέες σφαίρες καπιταλιστικής αξιοποίησης των σύγχρονων παραγωγικών-πολιτιστικών δυνατοτήτων. Αυτή η κατάσταση οδηγεί σε νέου τύπου αναζητήσεις, εμπειρίες, στρατεύσεις αλλά και αποστρατεύσεις, που αναπτύσσονται στο οργανωμένο ή διάσπαρτο δυναμικό της αντικαπιταλιστικής πάλης, στη βάση της ρεφορμιστικής και διαχειριστικής Αριστεράς, στις πρωτοπόρες δυνάμεις των κοινωνικών αγώνων, στην ανήσυχη νεολαία. Οδηγεί, ταυτόχρονα, σε τέτοιου βαθμού βαθύτερους εσωτερικούς διαχωρισμούς της τάξης, ώστε η πολιτική για την ενότητά της να αποκτά σχετικό προβάδισμα έναντι της οικοδόμησης των κοινωνικών συμμαχιών της με τα άλλα καταπιεζόμενα στρώματα. Αυτή η νέα κατάσταση συνολικά αντανakλά την αιχμή βαθύτερων διεργασιών στην ιστορική κίνηση της εργατικής τάξης, νέου τύπου σύμπλεξη και αντιπαράθεση ανάμεσα στις ιστορικές δυνατότητες και στις δυσκολίες για την πραγμάτωσή τους. Στις **σημερινές συνθήκες** η οικοδόμηση ενός σύγχρονου κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης δεν είναι εύκολο καθήκον. Βαραίνει μια μακρά περίοδος σχεδόν πλήρους απουσίας επαναστατικών κομμουνιστικών κομμάτων από βασικά καπιταλιστικά κέντρα. Βαραίνουν επίσης η ύπαρξη κομμάτων-σφραγίδων ή απομεινარიών ιστορικών ρευμάτων του ΚΚ. Κομμάτων που εγκλωβίζονταν –ή συνεχίζουν να το κάνουν– στα όρια των «εθνικών δρόμων» και αδυνατούσαν να ανασυστήσουν μια σύγχρονη κομμουνιστική διεθνή. Κομμουνιστικών κομμάτων που βρέθηκαν σε αστικές κυβερνήσεις (π.χ. Ιταλία, Γαλλία) και έβαλαν πλάτη σε κεντρικές αστικές επιλογές. Που γύρισαν τις πλάτες σε μεγάλες λαϊκές εξεγέρσεις και επαναστατικά γεγονότα. Που έβαλαν στο ράφι την κομμουνιστική στρατηγική, πορεύτηκαν, παρά την αδιαμφισβήτητη συνεισφορά τους σε λαϊκούς αγώνες και τη συχνά ηρωική και ανιδιοτελή προσφορά εκατομμυρίων μελών τους, με ιδιότυπα ρεφορμιστικό τρόπο. Την ίδια στιγμή, στην Κίνα το ΚΚ οικοδομεί έναν άγριο καπιταλισμό. Παράλληλα, υπάρχουν διεργασίες που επιχειρούν να «απαντήσουν» στην επικαιρότητα και την αναγκαιότητα του κομμουνιστικού κόμματος με προβληματικό και αδιέξοδο τρόπο. Είτε με νοσταλγική επιστροφή στις «παλιές καλές εποχές», είτε με μια τυπική ή ουσιαστική διάχυση-διάλυση της κομμουνιστικής οργάνωσης σε ένα ευρύτερο αντικαπιταλιστικό εγχείρημα, είτε με τη δορυφοροποίηση και ένταξη σε διαχειριστικά και σοσιαλδημοκρατικά μέτωπα, είτε με την αναζήτηση

ενός κομμουνιστικού φορέα στα σύμβολα και τις διακηρύξεις αλλά με ρεφορμισμό παλιού ή νέου τύπου στην πρακτική. Από την άλλη, υπάρχουν και κάποιοι που αρνούνται την ανάγκη ύπαρξης κομμουνιστικού φορέα.

Με αυτή την έννοια, προβάλλει ως απόλυτη ανάγκη η επαναθεμελίωση του προγράμματος, του ρόλου, των χαρακτηριστικών και του οργανωτικού μοντέλου του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης, η οικοδόμηση ενός τέτοιου κόμματος στην Ελλάδα και σε κάθε καπιταλιστική χώρα. Μια τέτοια προσπάθεια θα είναι ουσιαστική μόνο αν στηριχτεί στα σύγχρονα δεδομένα της ταξικής πάλης, στα χαρακτηριστικά της σημερινής εργατικής τάξης, στη διαλεκτική αποτίμηση της ιστορικής πείρας του κομμουνιστικού κινήματος και των άλλων επαναστατικών ρευμάτων, στη βαθύτερη αντιμετώπιση της θεωρητικής συμβολής μαρξιστών (κλασικών ή νεότερων) και στην αποτίμηση των σύγχρονων επαναστατικών αποπειρών. Στο βαθμό που θα γίνονται βήματα σε μια τέτοια κατεύθυνση, θα ανταποκριθούμε στη μεγάλη πρόκληση και ιστορική δυνατότητα της εποχής μας. Της εποχής που αφήνει πίσω της το «σοκ των καταρρεύσεων», σφραγίζεται από το «σοκ της κρίσης και του κανιβαλικού καπιταλισμού», ακροβατεί στο τεντωμένο σκοινί μιας ανεπανάληπτων διαστάσεων σύγκρουσης μεταξύ κεφαλαίου-εργασίας και μοιάζει να ανιχνεύει με νέους όρους την επανάσταση και την κομμουνιστική απελευθέρωση, την ιστορική δυνατότητα για τη συγκρότηση ενός μαζικού κομμουνιστικού κόμματος της νέας εποχής.

Το NAP, ως έμπρακτη αυτοκριτική αλλά και ως ανταπόκριση στις απαιτήσεις των καιρών, ιεραρχεί το ζήτημα του κόμματος σε καθοριστική προτεραιότητα της δράσης του.

2. Ο ρόλος του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης

Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης εκφράζει και συγκροτεί με συνειδητό, μόνιμο και στρατηγικό τρόπο τις δυνάμεις που κατανοούν και «υπηρετούν» την κομμουνιστική αναγκαιότητα, δυνατότητα και τάση της εποχής. Με τη δράση του δεν επιδιώκει απλώς να εκφράσει την τάση αυτή. Εργάζεται συνειδητά μέσα στους εργαζόμενους και τους νέους ώστε –μέσα από την ίδια την πείρα της πάλης τους– η τάση αυτή να αναδεικνύεται ως μοναδική και επίκαιρη απάντηση στον σύγχρονο καπιταλισμό και την κρίση του. Να ισχυροποιείται, να κατακτά –μέσα από γόνιμες και δημοκρατικές διαδικασίες– ηγεμονική θέση στο πολιτικό κίνημα της εργατικής τάξης και στις ευρύτερες ριζοσπαστικές-αντικαπιταλιστικές του δυνάμεις. Το κόμμα συγκροτείται, επομένως, και δρα με πυρήνα την προγραμματική στρατηγική της κομμουνιστικής απελευθέρωσης, το άλμα της αντικαπιταλιστικής επανάστασης και το δρόμο της επαναστατικής τακτικής. Δηλαδή, συγκροτείται με πρωταρχικό στοιχείο τη στρατηγική συμφωνία των μελών του και τον κοινό θεωρητικό τους «τόπο», αλλά και με αναγκαία τη συμφωνία πάνω στους βασικούς δρόμους που υπηρετούν την πολιτική τακτική.

Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης **είναι τμήμα της ιστορικής κίνησης της εργατικής τάξης**, ιδιαίτερα των πιο προωθημένων χειραφετητικών τάσεων της. Όπως σημείωνε το *Κομμουνιστικό Μανιφέστο*: «Οι κομμουνιστές διαφέρουν από τα άλλα εργατικά κόμματα μονάχα κατά τούτο: ότι, από τη μια μεριά, στους διάφορους εθνικούς αγώνες των προλεταρίων, τονίζουν και επιβάλλουν τα συμφέροντα που είναι κοινά σ' όλο το προλεταριάτο κι ανεξάρτητα από την εθνότητα. Και από την άλλη, ότι στις διάφορες βαθμίδες ανάπτυξης του αγώνα ανάμεσα στο προλεταριάτο και την αστική τάξη εκπροσωπούν πάντα τα συμφέροντα του κινήματος στο σύνολό του... Αγωνίζονται για να πετύχουν τους άμεσους σκοπούς και για τα άμεσα συμφέροντα της εργατικής τάξης, αλλά στο σημερινό κίνημα εκπροσωπούν ταυτόχρονα και το μέλλον του κινήματος... Θεωρητικά πλεονεκτούν από την υπόλοιπη μάζα του προλεταριάτου με τη σωστή αντίληψη για τις συνθήκες, για την πορεία και για τα γενικά αποτελέσματα του προλεταριακού κινήματος».

Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης δεν είναι μόνο θεωρητική και πολιτική πρωτοπορία του εργατικού κινήματος· είναι και πρακτική. Είναι η πιο μαχητική, συνειδητή δύναμη του κινήματος και του μετώπου σε κάθε ζήτημα που θέτουν. Είναι το μέσο και όχι ο σκοπός –πολύ περισσότερο ο αυτοσκοπός– για την υπεράσπιση και την προώθηση των εργατικών και των λαϊκών συμφερόντων. Με αυτή την έννοια, οφείλει να έχει συνολικό επαναστατικό πρόγραμμα, σχέδιο και πρακτική από τον σημερινό αγώνα για την ανατροπή της επίθεσης ως την αντικαπιταλιστική επανάσταση και την πορεία προς την κομμουνιστική απελευθέρωση. Πρόγραμμα, σχέδιο, πολιτική και πρακτική που να συσπειρώνουν τους εργαζόμενους, να καταφέρνουν ρήγματα στην αστική πολιτική, να αλλάζουν τους συσχετισμούς, να βοηθούν την εργατική τάξη να ωριμάσει μέσα από την πείρα της. Παράλληλα, θέτει το ερώτημα «μετά την επανάσταση τι και πώς;», δίνει απαντήσεις και συμβάλλει στη διαμόρφωση της συλλογικής εργατικής απάντησης σε αυτό το στρατηγικό καθήκον.

Τέλος, το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης δεν προβάλλει απλώς ένα άλλο κοινωνικό πρότυπο, μια άλλη κοινωνική προοπτική. Με τον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας του, με τις σχέσεις που οικοδομεί στο εσωτερικό του, με το μέτωπο, το κίνημα και τις σχέσεις που οικοδομεί με

τους εργαζομένους, με το πρότυπο ανθρώπου-κομμουνιστή αγωνιστή που διαμορφώνει, με την ηθική και τις αξίες που αποπνέει «προεικονίζει» τη γραμμή της ανατροπής και την κοινωνία που επαγγέλλεται – ή έστω τα βασικά της στοιχεία.

3. Τα χαρακτηριστικά του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης

α. Το κομμουνιστικό κόμμα της εποχής μας είναι κόμμα επαναστατικό. Στρατεύεται συνειδητά στην υπόθεση της κομμουνιστικής απελευθέρωσης. Θέτει ως το πιο καθοριστικό και ταυτόχρονα το πιο άμεσο καθήκον, ιδιαίτερα στις συνθήκες της νέας ιστορικής κρίσης του συστήματος, την υπεράσπιση της δυνατότητας και την προοπτική μιας νέας και ανώτερης από κάθε άλλη φορά αντικαπιταλιστικής επανάστασης προς τον κομμουνισμό. Δίχως να ευτελίζει την επανάσταση σε ζήτημα άμεσης επιβολής, σε προγραμματικό ελιξίριο «για όλες τις χρήσεις», καθώς μάλιστα δεν υπάρχουν ακόμα οι επαναστατικές συνθήκες και οι συσχετισμοί. Αντιμετωπίζει την επανάσταση και την κομμουνιστική χειραφέτηση ως οδηγό, μέτρο και κριτήριο για τη δράση, για το σχετικά αυτοτελές άμεσο πολιτικό πρόγραμμα, για την ενωτική αντικαπιταλιστική πάλη, για την ανατροπή της εξοντωτικής επίθεσης του κεφαλαίου, για την επιβίωση και τις ελευθερίες των εργαζομένων. Συμβάλλει στην προσπάθεια να κατακτήσουν οι ίδιοι οι «κολασμένοι» της νέας εποχής την πεποίθηση πως με τη δική τους επανάσταση δεν έχουν να χάσουν τίποτα, παρά μόνο τις σύγχρονες ηλεκτρονικές αλυσίδες, ενώ μπορεί να τα κερδίσουν όλα. Από αυτή τη σκοπιά, προωθεί τη σχετικά αυτοτελή αντικαπιταλιστική πολιτική γραμμή και πάλη σε περιεχόμενο και μορφή, γύρω από όλα τα μεγάλα προβλήματα της επιβίωσης, της ελευθερίας και της συνολικής χειραφέτησης, σε αντιπαράθεση με τα σύγχρονα δόγματα, τη στρατηγική, τις κυβερνήσεις, τους θεσμούς και τους πυλώνες της αστικής πολιτικής. Την πάλη για κοινωνικές-πολιτικές κατακτήσεις που βελτιώνουν τη θέση των εργαζομένων και δημιουργούν ρωγμές στην αστική επίθεση ως μέτρο του κινήματος και φωτεινά μονοπάτια στην εμπειρία των εργαζομένων. Αλλά και την πάλη που μπορεί να μετατρέψει τις ήττες σε ανώτερη σκέψη, συνείδηση και πράξη. Στο πλαίσιο αυτό, παρεμβαίνει συνειδητά στη διαπάλη για το «κέρδιμα» των συνειδήσεων, με στόχο την ηγεμονία της επαναστατικής πολιτικής σε ένα μετασχηματιζόμενο μαζικό πολιτικό κίνημα των εργαζομένων και της νεολαίας.

β. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι κόμμα εργατικό. Ο εργατικός χαρακτήρας του αποτυπώνεται στην κοινωνική σύνθεση των μελών και των στελεχών του, αλλά και στη διάταξη των οργανώσεών του. Η σύγχρονη εργατική τάξη κατέχει καθοριστική θέση στο κομμουνιστικό κόμμα (στο εσωτερικό του οποίου, βέβαια, όλα τα μέλη, είτε είναι εργάτες είτε όχι, είναι ισότιμα)· το βάρος της κομματικής οικοδόμησης πέφτει στις εργατοπαραγωγικές οργανώσεις και η οργανωτική προτεραιότητα δίνεται σε κλάδους στρατηγικής σημασίας. Κυρίως, όμως, ο εργατικός χαρακτήρας του αποτυπώνεται στη συνολική φυσιογνωμία και την πολιτική γραμμή του, καθώς και στη βαρύτητα που δίνει στην παρέμβαση στο εργατικό κίνημα. Η εργατική σύνθεση του επαναστατικού κομμουνιστικού κόμματος στην Ελλάδα πρέπει να καθορίζεται πρωτίστως από μισθωτούς των σύγχρονων βιομηχανικών μονάδων συγκέντρωσης εργατικού δυναμικού –των οποίων τα μέσα παραγωγής θα μετατραπούν σε κοινωνική ιδιοκτησία μετά την κατάκτηση της εξουσίας– και από εργάτες σε κλάδους παραγωγής στρατηγικής σημασίας. Παράλληλα, πρέπει να έχει ειδικό προσανατολισμό στις νεότερες ηλικίες και στις γυναίκες.

γ. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι κόμμα μαζικό, όχι σεχταριστική οργάνωση «επαγγελματιών επαναστατών» ή «κόμμα-μηχανισμός» ή μπλανκιστική και γιακωβίνικη ομάδα. Η υπόθεση της καθημερινής πάλης και της επανάστασης κρίνονται από ένα κόμμα σχετικά μαζικό, με ισχυρή-πρωτοπόρα παρουσία στους εργασιακούς χώρους και τους εργατικούς αγώνες, στη θεωρία και τον πολιτισμό, στις αναμετρήσεις για το περιβάλλον και τις δημοκρατικές ελευθερίες. Ένα τέτοιο κόμμα θα διαθέτει οργανωτική δομή που θα στηρίζει, χωρίς να υποκαθιστά, τη βασική κατεύθυνση και δεν θα δημιουργεί με τα στελέχη του ιδιόμορφες σχέσεις επαγγελματικής εξάρτησης από αυτό.

δ. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι προσανατολισμένο στη συλλογική πάλη των εργαζομένων για τις ανάγκες και τα δικαιώματά τους. Εδράζει τη δράση του σε αυτή τη μαζική πάλη. Πρωταγωνιστεί στο ξύπνημα αγωνιστικών διαθέσεων και στην οργάνωση αγώνων. Παρεμβαίνει ώστε αυτοί να είναι αποτελεσματικοί και να αναπτύσσονται πολιτικά. Αυτό το χαρακτηριστικό του πηγάζει από τη θέση ότι υποκείμενο της κοινωνικής αλλαγής είναι το επαναστατικό κίνημα της εργατικής τάξης. Από την πεποίθηση ότι η ωρίμανση της εργατικής συνείδησης και η αλλαγή των συσχετισμών συντελείται μέσα από τη διαδικασία και τις εμπειρίες του συλλογικού αγώνα.

ε. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι κόμμα μετωπικό-ενωτικό, σταθερά προσηλωμένο σε μια πολιτική ευρύτερης συσπείρωσης στο κίνημα και τους πολιτικούς αγώνες γύρω από τα κύρια επίδικα που θέτει κάθε φορά η ταξική πάλη. Κι αυτό όχι κυρίως για αμυντικούς λόγους ή γιατί εξ ορισμού η άθροιση δυνάμεων δημιουργεί πλειοψηφική δυναμική. Αλλά γιατί οι ίδιοι

οι εσωτερικοί-οριζόντιοι διαχωρισμοί στην εργατική τάξη και η ύπαρξη φτωχών-μεσαίων στρωμάτων απαιτούν τη μετωπική πολιτική. Μόνο έτσι μπορεί να συγκεντρωθεί και να συγκροτηθεί ελπιδοφόρα η πολύμορφη πραγματικότητα και συνείδηση της εργατικής τάξης. Να υπερνικηθούν οι υπέρτερες αστικές δυνάμεις. Να εξασφαλιστεί η συμμαχία εργατικής τάξης και μη προλεταριακών στρωμάτων. Να αλλάξουν οι συσχετισμοί, να διεκδικηθεί και να επιτευχθεί η ηγεμονία των κομμουνιστικών ιδεών στο ευρύτερο ριζοσπαστικό και αντικαπιταλιστικό ρεύμα. Με αυτή την έννοια, το μετωπικό-ενωτικό στοιχείο –σε συνδυασμό με τη διαπάλη για την ηγεμονία– είναι εγχαραγμένο στο πολιτικό DNA και στην πρακτική του κομμουνιστικού κόμματος.

στ. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι **κόμμα της θεωρίας και της πράξης, φορέας ενός νέου εργατικού διαφωτισμού και μιας νέας θεωρητικής πρακτικής**. Με επίγνωση πως η εργατική τάξη με το κόμμα της, για να πραγματοποιήσει τους σκοπούς της και να οικοδομήσει την εργατική εξουσία, πρέπει να δώσει στις ιδέες της τη μορφή της καθολικότητας. Το κόμμα λειτουργεί ως συλλογικός διανοούμενος. Έχει ως οργανικό στοιχείο της λειτουργίας του την αυτομόρφωση των μελών, τη γόνιμη επαφή τους με τη γνώση, τη θεωρία και τον πολιτισμό, τη δημιουργική ανάπτυξη του μαρξισμού. Την παραγωγή και την καλλιέργεια εργατικών ιδεών και αξιών για όλες τις πλευρές του επιστητού, ικανών να αναμετρηθούν αποτελεσματικά με τις ιδέες και τις αξίες της αστικής τάξης, την πλατιά ιδεολογική παρέμβαση μέσα στην εργαζόμενη πλειοψηφία και τους αγώνες της. Προσπαθεί να αίρει εντός του τη χαρακτηριστική για την αστική κοινωνία διάκριση χειρωνακτικής-πνευματικής εργασίας, θεωρητικών-πρακτικών καθηκόντων. Να υπερβαίνει τον πρακτικισμό-χειροτεχνισμό, επιδιώκοντας, παράλληλα, να κατακτά γόνιμες σχέσεις αμφίπλευρης αλληλεπίδρασης με πρωτοπόρους μαρξιστές και επαναστάτες διανοούμενους. Αντιμετωπίζει τη θεωρία, την επιστήμη, τον εργατικό πολιτισμό ως παράγοντες που ανοίγουν δρόμους, απελευθερώνουν τη σκέψη και τη δράση, τους αγώνες και την πολιτική πάλη των οργανωμένων εργατών και όχι ως «θεραπευαίνιδες» της κάθε φορά πολιτικής γραμμής, που «κόβονται και ράβονται» στα μέτρα της για να την υπηρετήσουν.

ζ. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι **κόμμα διεθνιστικό**. Ο διεθνισμός του πηγάζει τόσο από τις σημερινές συνθήκες της ταξικής πάλης (ολοκληρώσεις τύπου ΕΕ, μετανάστες, «παγκοσμιοποίηση», ΔΝΤ κ.λπ.) όσο, κυρίως, και από την πεποίθηση ότι η επανάσταση μπορεί και πρέπει να νικήσει σε κάθε χώρα, ωστόσο ο κομμουνισμός είναι αδύνατο να οικοδομηθεί αν οι χώρες που κινούνται προς την κατεύθυνση αυτή δεν έχουν ένα μεγάλο «πλανητικό βάρος». Ο διεθνιστικός χαρακτήρας εκφράζεται διπλά: Πρώτον, με τη σταθερή προσπάθεια για τη δημιουργία ρηγμάτων στο εθνικό και διεθνικό πλέγμα του κεφαλαίου και για τη νίκη της επανάστασης στην κάθε χώρα. Και δεύτερον, με τη σταθερή προσήλωση στη διεθνιστική σκοπιά από την οποία διεκδικούνται αυτά. Δηλαδή, με στήριξη στις αρχές του προλεταριακού διεθνισμού, στην αλληλεγγύη των λαών, στη γενίκευση των επαναστατικών διαδικασιών, στην κατάκτηση μορφών συντονισμού των εργατικών και επαναστατικών κινημάτων, στην οικοδόμηση της Κομμουνιστικής Διεθνούς που απαιτεί η εποχή μας. Ειδικά για το τελευταίο, είναι φανερό η ανάγκη για μορφές και δρόμους που θα προωθούν την ιδεολογική-πολιτική συγκρότηση ενός διεθνούς ρεύματος κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης, σε διάκριση με αυτό του κομμουνιστικού ρεφορμισμού και του «σοσιαλισμού που γνωρίσαμε», αλλά και με τον φιλοευρωπαϊκό-διαχειριστικό πόλο (Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς, Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ κ.λπ.).

η. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι αυτοτελές και ανεξάρτητο πολιτικά, ιδεολογικά, οργανωτικά και οικονομικά από το αστικό καθεστώς και τους πολυποικίλους μηχανισμούς του σε εθνικό ή διεθνικό επίπεδο. Κέντρο βάρους στη δράση του είναι οι συλλογικοί λαϊκοί αγώνες, η εξωκοινοβουλευτική πάλη (παρά το γεγονός ότι παρεμβαίνει και στο αστικό κοινοβούλιο σε συνθήκες όπου αυτό είναι αναγκαίο), η οικοδόμηση οργάνων-θεσμών της εργατικής πολιτικής και πάλης, η επιβολή ρωγμών και κατακτήσεων προς όφελος των εργαζομένων, ενώ δεν θεωρεί ανυπέρβλητο όριο του τους κανόνες του αστικού πολιτικού συστήματος. Αντιθέτως, ανυπέρβλητο όριο του είναι τα εργατικά-λαϊκά συμφέροντα. Σε αυτά είναι δεσμευμένο, από αυτά δεν είναι ανεξάρτητο. Το κόμμα υπάρχει για το εργατικό κίνημα, την υπόθεση του κομμουνισμού και όχι το αντίστροφο.

θ. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης οικοδομεί αυτοτελείς πολιτικές σχέσεις με τους εργαζομένους και τους νέους, έχει και απευθείας επαφή μαζί τους, με ποικιλία μορφών και τρόπων. Η πλευρά αυτή είναι ουσιώδης και για το κόμμα και για το κίνημα και για το μέτωπο. Η υποτίμηση της αυτοτελούς πολιτικής παρέμβασης και της διαπάλης για την ευρύτερη επίδραση των κομμουνιστικών ιδεών «παραδίδει» το κίνημα και το μέτωπο στο κατώτερο επίπεδο πολιτικής συνείδησης, σε μια εποχή που απαιτείται το ακριβώς αντίθετο – άρα τα απονευρώνει, τα αποδυναμώνει. Παράλληλα, η διοχέτευση της πολιτικής του κόμματος αποκλειστικά διά μέσου του κινήματος, των σχημάτων ή του μετώπου οδηγεί ταυτόχρονα ΚΑΙ σε σχεταριστική στρέβλωση-

στένεμα των κινηματικών και μετωπικών μορφών αλλά ΚΑΙ σε υποβάθμιση του ρόλου και της παρουσίας του κόμματος.

4. Οι αρχές λειτουργίας του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης

α. Οι αρχές που καθορίζουν τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του κομμουνιστικού κόμματος προκύπτουν από τον επαναστατικό χαρακτήρα των καθκόντων, των σκοπών και της πολιτικής του. Η ιστορία της πάλης των τάξεων επαληθεύει ότι η επίκληση των οργανωτικών αρχών και κανόνων λειτουργίας, όσο σαφώς κι αν έχουν διατυπωθεί στα καταστατικά οργανώσεων της Αριστεράς, δεν σώζει τις οργανώσεις αυτές από συγκρούσεις, διασπάσεις και αποχωρήσεις. Η ουσία, επομένως, του οργανωτικού προβλήματος βρίσκεται πριν και μετά από αυτό: Βρίσκεται στους στρατηγικούς και τους τακτικούς στόχους, στο πρόγραμμα, στην επαλήθευση ή τη διάψευσή τους από την πάλη του προλεταριάτου, από τη συλλογική πράξη αυτού του μοναδικού «υποκειμένου» στο οποίο ανήκει ο ρόλος του ηγέτη, της σύγχρονης εργατικής τάξης. Της τάξης που διεκδικεί για τον εαυτό της και το δικαίωμα να μαθαίνει τη διαλεκτική της ιστορίας. Η ουσία του οργανωτικού προβλήματος βρίσκεται, επίσης, και στις ειδικές οργανωτικές πλευρές και αρχές που συνοδεύουν τούτη την πολιτική διάσταση.

β. Η λειτουργία ενός σύγχρονου κομμουνιστικού κόμματος οφείλει να παίρνει υπόψη τα διδάγματα από την ιστορία των κομμουνιστικών κομμάτων και των κοινωνιών του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Να παρακολουθεί και όχι να αναπαράγει την ιεραρχική κι εξουσιαστική δομή, οργάνωση και λειτουργία των κοινωνικών δομών-μορφών οργάνωσης του αντιπάλου: του αστικού κράτους, των επιχειρήσεων, των υπερεθνικών αστικών οργανισμών. Η συστηματική μελέτη των εξελίξεων στο χώρο της παραγωγής και του κράτους μπορεί να αναδείξει κρίσιμα στοιχεία που πρέπει να υπάρχουν στον τρόπο οργάνωσης των πολιτικών και συνδικαλιστικών φορέων της εργατικής τάξης. Το κόμμα, βεβαίως, δεν πρέπει να «αντιγράφει» στη δομή και τη λειτουργία του αυτές τις εξελίξεις, γιατί έχουν γονιδιακά εγχαραγμένο το ταξικό-εκμεταλλευτικό στίγμα. Ούτε να μεταφέρει στο εσωτερικό του την αστική, καταναγκαστική «πειθαρχία», που έχει το στίγμα της υποταγής στο δεσποτισμό του κεφαλαίου και στους αστικούς θεσμούς και την οποία διδάσκει η αστική τάξη εντός και εκτός καπιταλιστικής παραγωγής. Πρέπει να τις παρακολουθεί για να αναδεικνύει τις απελευθερωτικές δυνατότητες και τους όρους προλεταριακής χειραφέτησης που εμπεριέχουν και να αντιπαλεύει τις κυρίαρχες καθηλωτικές τάσεις που επίσης εμπεριέχουν. Για παράδειγμα, η υπερενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και της «μετοχής» αποπροσωποποιεί την εταιρεία, την κάνει πιο απόμακρη. Οι εφαρμογή των επιστημονικών ανακαλύψεων στην παραγωγή οδηγούν στη δημιουργία επιχειρήσεων που λειτουργούν με ένα είδος σύγχρονου ηλεκτρονικού συγκεντρωτισμού, πολύ πιο απρόσωπου και ανελέητου στη λήψη κρίσιμων αποφάσεων. Ανάλογη επίδραση έχουν και οι αναπροσαρμογές στο αστικό κράτος, το οποίο αλλάζει ενδυναμούμενο και εξελισσόμενο σε έναν ασύγκριτα πιο αντιδραστικό και εχθρικό προς τους εργαζομένους μηχανισμό άσκησης και επιβολής της αστικής εξουσίας-κυριαρχίας: ιδιωτικοποιούνται καίριες κρατικές λειτουργίες, αποδυναμώνεται από τις «κοινωνικές λειτουργίες», ενισχύεται στο έπακρο ο καταπιεστικός του ρόλος, διαπλέκεται με νέους όρους και τρόπους με τους υπερεθνικούς αστικούς μηχανισμούς (ΕΕ, ΔΝΤ κ.ά.), αλλάζουν κατώτεροι κρίκοι του (Καλλικράτης κ.λπ.). Απέναντι σε αυτήν τη νέα κατάσταση, το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης μπορεί να εμπνεύσει και να προσανατολίσει προς τις νέες προλεταριακές επαναστάσεις ως ένα ενιαίο «ζωντανό» σύνολο που λειτουργεί δημοκρατικά αλλά και πειθαρχημένα, παρακολουθεί και μελετά τις εξελίξεις, χαράσσει αποτελεσματική τακτική. Αυτή η λειτουργία έδωσε στους μπολσεβίκους τη νίκη και όχι μια αποσπασμένη από το συλλογικό κόμμα συγκεντρωτική ηγεσία.

γ. Το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης **λειτουργεί με βάση τη λογική της εργατικής δημοκρατίας**: την εργατική δημοκρατία και προοπτικά την κατάργηση κάθε μορφής καταπίεσης, εξουσίας και αποξένωσης, την αυτοδιεύθυνση των ελεύθερα συνεταιρισμένων παραγωγών επαγγέλλεται για την κοινωνία· αυτήν προεικονίζει τόσο στη συγκρότηση όσο και στη λειτουργία του. **Η λογική αυτή συγκεκριμενοποιείται οργανωτικά με την ενότητα επαναστατικής αντίληψης και τη δημοκρατική ενιαία δράση.** Η ενότητα επαναστατικής αντίληψης των μελών αποτελεί το καθοριστικό και η δημοκρατικά οργανωμένα, ενιαία δράση τους το αποφασιστικό στοιχείο. Σε αυτή την οργανωτική αντίληψη και πρακτική, η δημοκρατία και η πειθαρχία αποτελούν αδιαίρετους πόλους, που πηγάζουν από τον επαναστατικό ρόλο και τους επαναστατικούς σκοπούς του κόμματος. Η δημοκρατία και η συνειδητή συλλογική πειθαρχία-ενιαία δράση, ως απαραίτητη συνισταμένη της αυτοπειθαρχίας κάθε επαναστάτη αγωνιστή, συνδέονται άρρηκτα με την αποτελεσματικότητα στους σκοπούς και τα μέσα προώθησής τους. Το δίπολο δημοκρατίας-ενιαίας δράσης ως βασικών προϋποθέσεων της οργανωμένης επαναστατικής δράσης για τη νίκη επί της

αστικής τάξης συνιστά την ανάπτυξη-υπέρβαση σήμερα της γραφειοκρατικής συγκεντροποίησης, της οργανωτικής ακύλωσης, της τυπολατρικής αυστηρότητας των κομμουνιστικών κομμάτων της περασμένης περιόδου του κινήματος.

Η οργανωμένη εργατική δημοκρατία ως θεμελιώδης λογική συγκρότησης-λειτουργίας του κόμματος έχει προλεταριακό απελευθερωτικό περιεχόμενο. Είναι ποιοτικά-ιστορικά ανώτερη από κάθε άλλη μορφή δημοκρατίας. Εμπεριέχει όλες τις κατακτημένες λαϊκές ελευθερίες, τις χειραφετητικές αμεσοδημοκρατικές εμπειρίες, τις πιο προωθημένες μορφές έκφρασης της λαϊκής θέλησης αλλά και τη δημιουργική ανάπτυξη και τον ποιοτικό μετασχηματισμό τους. Δημιουργεί και νέες μορφές και γι' αυτό υπερβαίνει τις αφηρημένες αστικές, φιλελεύθερες και τις ατομοκεντρικές απόψεις/πρακτικές περί δημοκρατίας. Εδράζεται στην προτεραιότητα του συλλογικού έναντι του ατομικού, του «εμείς» έναντι του «εγώ», δίχως ποτέ να ξεχνά πως τελικά το συλλογικό αποτελεί συνισταμένη των ανεπανάληπτων ξεχωριστών προσωπικοτήτων και εκφράζεται μέσα από αυτές. Στηρίζεται στην προτεραιότητα της εργατικής χειραφέτησης και του προλεταριακού αυτοκαθορισμού έναντι κάθε εκμεταλλευτικής και καταπιεστικής δομής (π.χ. εξουσιαστικά καθοδηγητικά όργανα, άκαμπτές και καταπιεστικές ιεραρχίες)· στην προτεραιότητα της γνώσης, της κριτικής σκέψης, της ελεύθερης συζήτησης και πληροφόρησης έναντι του σκοταδισμού, της ημιμάθειας και της χειραγωγημένης σκέψης. Εν τέλει, στην προτεραιότητα του οργανωμένου κοινωνικού ξεχωριστού ανθρώπου με υψηλό επίπεδο συλλογικής κουλτούρας, συνειδησης και αυτοπειθαρχίας έναντι ενός εγωιστικού-ανταγωνιστικού ατόμου ή μιας άνευρης, πειθήνιας και παθητικής συλλογικότητας. Δεν σχετίζεται, επομένως, με μια ουτοπική κατάργηση της έμμεσης από την άμεση δημοκρατία ή με τις ελευθεριακές καρικατούρες αυτοπειθαρχίας και αντιιεραρχικών δομών που ισοπεδώνουν τη δημοκρατία.

Βασικά στοιχεία της εργατικής δημοκρατίας ως οργανωτικής αρχής είναι η πλατιά συλλογική συζήτηση για κάθε ζήτημα, η ελεύθερη έκφραση άποψης, ο συντροφικός διάλογος, το ανοιχτό και δημιουργικό πνεύμα (ιδιαίτερα σε εποχή αλλαγών, όπου πολλές βεβαιότητες καταρρέουν και άλλες πρέπει να επαναπροσεγγιστούν), ο σεβασμός και η συλλογική αξιολόγηση κάθε άποψης, η συντροφική κριτική και αυτοκριτική. Και, πάνω απ' όλα, η διαμόρφωση ισχυρού θεωρητικού υπόβαθρου, η υπέρβαση των μορφών που αναπαράγουν τη διάκριση χειρωνακτικής-πνευματικής εργασίας, παραγωγών-υλοποιητών της πολιτικής μέσα στο κόμμα, η οικοδόμηση κριτηρίων και κατάλληλου οργανωτικού πολιτισμού στα μέλη, η δημοσιοποίηση όλων των απόψεων. Όστε όλα τα μέλη να έχουν στη διάθεσή τους όλο το υλικό για την αξιοποίηση κάθε άποψης/πρακτικής και να λειτουργούν υπό τέτοιες πολιτικές-οργανωτικές προϋποθέσεις που τους επιτρέπουν να διατυπώνουν ουσιαστική γνώμη για όλα τα ζητήματα τα οποία αφορούν τη δράση του κόμματος, όχι μόνο για τα τοπικά ή τα πρακτικά, και να συμμετέχουν με ουσιαστικό τρόπο και στις κεντρικές-συνολικές αποφάσεις. Αν δεν υπάρχουν αυτές οι προϋποθέσεις, κάθε αναφορά στην εσωργανωτική δημοκρατία και το ρόλο των μελών είναι κενό γράμμα. Το ίδιο συμβαίνει και όταν το πνεύμα του γόνιμου επαναστατικού διαλόγου δίνει τη θέση του στις επίπλαστες «ομοφωνίες νεκροταφείου», στην τεχνητή «αποστείρωση» από την ιδεολογική διαπάλη που εξελίσσεται μέσα στην τάξη, σε νέου τύπου ακλόνητες βεβαιότητες και «μονολιθικότητες» ή στους «χάρτινους πύργους» του κοινωνικού ντετερμινισμού. Όταν η οργανωμένη και συλλογική δημοκρατική συζήτηση-απόφαση ακυρώνεται, δίνοντας τη θέση της στη «σιγή ιχθύος» που επικρατεί στο «κόμμα-φρούριο» ή στην «εικονική δημοκρατία» που επικρατεί στο «κόμμα στούντιο» των «ειδημόνων», των ατομικότητων, που διατηρούν περικλειστα το προνόμιο του αλάθθου. Αλλά και όταν η αδιαπραγμάτευτη δυνατότητα για συλλογική-ομαδική έκφραση μιας άποψης μέσα στο κόμμα και η θεμιτή προσπάθεια να διεκδικήσει αυτή η άποψη την πλειοψηφία εκφυλίζεται σε φραξιονισμό (από τα πάνω ή από τα κάτω), σε μάχη συσχετισμών, σε υπόγειες και χωρίς αρχές διαδικασίες, σε σπίλωση και απαξίωση της άλλης άποψης, σε φθορά και αποστράτευση αγωνιστών.

Η εργατική δημοκρατία στο κομμουνιστικό κόμμα **εδράζεται στον ενεργό και ισότιμο πολιτικό ρόλο των μελών και των οργανώσεων**. Σε ένα οργανωτικό μοντέλο που αναδεικνύει τα μέλη, τις οργανώσεις, τις συνελεύσεις, σε καρδιά και ατμομηχανή της κομματικής δράσης. Που τους δίνει ουσιαστικό ρόλο-λόγο στη χάραξη και την άσκηση της πολιτικής, στους συλλογικούς πειραματισμούς και στην αποτίμησή τους, στη θεωρητική παραγωγή του κόμματος. Που ζωντανεύει, πλουτίζει την εσωργανωτική ζωή και λειτουργία και ενισχύει τη συμμετοχή των μελών σε αυτή. Που οικοδομεί αμφίδρομη σχέση μεταξύ μελών και τάξης, ώστε τα οργανωμένα μέλη του κόμματος να εκπροσωπούν-προωθούν στην εργατική τάξη τη γραμμή του κόμματος και στο κόμμα τις ανάγκες της τάξης.

Η εργατική δημοκρατία στηρίζεται στην **αρχή της πλειοψηφίας**, στην υποχρέωση και την ανάγκη να δοκιμάζεται στην πράξη από όλα τα μέλη η άποψη που πλειοψήφησε ύστερα από ανοιχτή δημοκρατική συζήτηση ως άποψη του κόμματος. Δίχως αυτή την αρχή, το κόμμα θα ήταν ένα

ασπόνδυλο σώμα, χωρίς σαφή γραμμή και ενιαία στόχευση – και ως τέτοιο θα ήταν αδύνατο να εμπνεύσει τις εργατικές μάζες. Η αρχή της πλειοψηφίας διασφαλίζει τους όρους ώστε η αντίθετη άποψη να έχει τη δυνατότητα να γίνει πλειοψηφική στην οργάνωση. Κυρίως παίρνει όλα τα μέτρα για την ουσιαστική και σε ανώτερο επίπεδο σύνθεση των απόψεων. Με αυτή την πολιτική ξεπερνά τις πρακτικές κατάργησης, διαγραφής, συκοφάντησης ή αντιμετώπισης κυρίως με οργανωτικούς όρους της αντίθετης άποψης, που κυριάρχησαν στην Αριστερά.

Η εργατική δημοκρατία συνεπάγεται, προϋποθέτει και απαιτεί την ενιαία αντίληψη και δράση για την επίτευξη των άμεσων και στρατηγικών στόχων του κόμματος. **Η αρχή αυτή είναι μια τάση, μια δυνατότητα και μια ανάγκη των οργανωμένων στο κόμμα εργατών κι εργαζομένων, που πραγματώνεται πρωτίστως με πολιτικούς όρους. Κατοχυρώνεται στο βαθμό που εξασφαλίζονται η ελεύθερη ανταλλαγή απόψεων, ο διάλογος και η αντιπαράθεση, η δημοκρατική συζήτηση και ιδεολογική διαπάλη η οποία διεξάγεται ανάμεσα σε ρεύματα, αποχρώσεις και αντιλήψεις που νομοτελειακά ενυπάρχουν σε κάθε ζωντανό και μαζικό κόμμα. Στο βαθμό που εμπεδώνεται η προγραμματική-στρατηγική συμφωνία των μελών και αποκρυσταλλώνεται μια επαρκής συμφωνία για την τακτική και τους δρόμους προώθησής της. Τέλος, στο βαθμό που ισχυροποιείται το αίσθημα της συλλογικής αυτοπειθαρχίας και της προτεραιότητας του συλλογικού απέναντι στο ατομικό.** Με αυτή την έννοια, η μέγιστη δυνατή «συγκέντρωση δυνάμεων» στη συγκρότηση, τη λειτουργία και τη δράση του κόμματος –η οποία κατασυκοφαντήθηκε και διαστρεβλώθηκε από το παραδοσιακό ΚΚ και από τα ευρωκομμουνιστικά και τα ελευθεριακά ρεύματα– δεν εκπορεύεται από ένα γραφειοκρατικό και εξουσιαστικό γονίδιο που, δήθεν, είναι εγγεγραμμένο στο DNA των μαρξιστών. Πηγάζει από την ανάγκη στη συγκεντρωμένη δύναμη της αστικής τάξης και του κράτους να αντιπαρατεθεί η ενιαία-συγκεντρωμένη συλλογική δύναμη της εργατικής πλειονότητας. Έτσι μόνο είναι εφικτή η προλεταριακή επικράτηση. Γιατί καμιά επαναστατική οργάνωση δεν μπορεί να εκπληρώσει τους στόχους της αν λειτουργεί «α λα καρτ», ως «ομοσπονδία», χωρίς ενιαίο ιστό που θα συνενώνει τις προσπάθειες των μελών και των οργανώσεών της, χωρίς κεντρική συλλογική καθοδήγηση, χωρίς ενιαία στρατηγική και πολιτική κατεύθυνση. Κατά συνέπεια, η εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής «συγκέντρωσης πυρών» και της ουσιαστικής δημοκρατίας στη δράση του κόμματος είναι κατά βάση πολιτικό ζήτημα και εδράζεται στη δημοκρατική συζήτηση, στην ένταξη του ατομικού στο συλλογικό, στην αναγκαιότητα της πλειοψηφίας να εφαρμόζει τις αποφάσεις, στη συλλογική αξιολόγηση της πείρας. Άρα, **η συνειδητή αυτοπειθαρχία, η συλλογική πειθαρχία, η ενότητα δράσης βρίσκονται σε άρρηκτη σύνδεση με τη δημοκρατία και την ενότητα επαναστατικής αντίληψης, συνθέτοντας την έννοια της εργατικής δημοκρατίας στην εσωργανωτική της διάσταση.**

Το κόμμα είναι κόμμα ισότιμων μελών και ενσωματώνει στη συγκρότησή του την τάση κατάργησης κάθε καταπιεστικής, γραφειοκρατικής και εξουσιαστικής δομής και κάθε μορφής ιεραρχίας δανεισμένης από την αστική τάξη πραγμάτων. **Καμιά αποτελεσματικότητα, κανένας επαναστατικός σκοπός δεν «αγιάζει» όλα τα μέσα, δεν δικαιολογεί αυτές τις δομές και μορφές, όπως και καμιά σοσιαλιστική παραγωγικότητα δεν θα μπορούσε να στηριχτεί στη «μονοπρόσωπη διεύθυνση» και στη σταχανοβίτικη εκδοχή του τείλορισμού.**

Η οργανωμένη εργατική δημοκρατία, συνεπώς, **αποκαθιστά μια νέα διαλεκτική και χειραφετητικού τύπου σχέση** ανάμεσα στα κεντρικά όργανα πολιτικού σχεδιασμού και τη βάση, την κεντρική συλλογική διεύθυνση και αυτοδιεύθυνση, τις αμεσοδημοκρατικές και τις αντιπροσωπευτικές μορφές, την πλειοψηφία και τη μειοψηφία, με καθοριστικό στοιχείο την ενεργό, συνειδητή και ουσιαστική συμμετοχή όλων των μελών στη συζήτηση, στο σχεδιασμό, στην απόφαση και την υλοποίηση όλων των υποθέσεων του κόμματος, στον έλεγχο, στην αιρετότητα και την ανακλητότητα όλων των οργάνων. Αυτός είναι ο βασικός όρος, ώστε το στελεχικό δυναμικό και τα κεντρικά πολιτικά όργανα να υπηρετούν πολιτικά και οργανωτικά το συλλογικό σκοπό, να μην αποσπώνται-αυτονομούνται από τον κορμό της οργανωμένης βάσης και –ακόμη χειρότερα– από την τάξη και το κίνημά της· να στηρίζονται στην εθελοντική προσφορά, την προσωρινότητα και την εναλλαγή και όχι στην επαγγελματικού τύπου μονιμότητα, στον καριερισμό, σε γραφειοκρατικές μεθόδους, σε σχέσεις οικονομικής-μισθωτής εξάρτησης, στην αντιμετώπιση του κόμματος και του μηχανισμού του ως αυτοσκοπού. Ωστε η έννοια των αιρετών, ελεγχόμενων από τη βάση και ανακλητών οργάνων/στελεχών να αποκτά πολιτικά κυρίως χαρακτηριστικά και η έννοια του κομματικού μέλους να έχει ουσιαστικό περιεχόμενο.

Στοιχείο βασικό του κομμουνιστικού κόμματος είναι η εθελοντική και ανιδιοτελής προσφορά τόσο για τα μέλη όσο και για τα στελέχη. Από αυτή την άποψη, και η έννοια του καθήκοντος στην ολότητά της πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια απαίτηση για την προάσπιση και την κατάκτηση των εργατικών συμφερόντων και των επαναστατικών στοχεύσεων. Ως τέτοιο, το ταξικό καθήκον αποκτά ευρύτερη πολιτική διάσταση από αυτήν που οριοθετεί μια κατεύθυνση ή απόφαση του κόμματος.

Συνεγείρει πολύ περισσότερο τη διάθεση επαναστατικής προσφοράς και αυτοθυσίας, εμπνέει πολύ πιο αποτελεσματικά ακόμη και σε καιρούς απογοήτευσης, ακινησίας, ήττας και αποστράτευσης. Ως τέτοιες, επίσης, και οι υποχρεώσεις που έχει ένα κομματικό μέλος (αποδοχή προγράμματος και πολιτικής γραμμής, συμμετοχή και δουλειά σε μια οργάνωση, οικονομική συνεισφορά, δουλειά στο κίνημα, αυτομόρφωση, ισότιμη συμμετοχή στη συζήτηση) αποκτούν ουσιαστική και όχι καταναγκαστική διάσταση, αποτελούν ελεύθερη και συνειδητή επιλογή.

Βασική πλευρά της εργατικής δημοκρατίας είναι η αντιμετώπιση από το ίδιο το κόμμα των δομών και της λειτουργίας του με ανοιχτό, δυναμικό, εξελισσόμενο και όχι στατικό, άκαμπτο και τυπολατρικό τρόπο. Αυτή ήταν η πρακτική του Μαρξ και του Ένγκελς όταν δημοσίευσαν το *Κομμουνιστικό Μανιφέστο* και του Λένιν όταν μίλησε για «κόμμα νέου τύπου». Με αυτή την έννοια, το κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης είναι ανοιχτό προς το επαναστατικά καινούριο, ανήσυχο, ξένο προς το φορμαλισμό, κριτικό και αυτοκριτικό, αμφισβητησιακό απέναντι στον ίδιο τον εαυτό του. Απεχθάνεται την αρτηριοσκλήρυνση και τον οργανωτικό δογματισμό, και βρίσκεται σε «συνομιλία» με την ιστορική κίνηση της εργατικής τάξης, με τις ιστορικές της δυνατότητες της και με τις προκλήσεις της ταξικής πάλης. Υπό αυτό το πρίσμα αντιμετωπίζουμε το σημερινό NAP και τη συνεισφορά του στο κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης που απαιτεί η εποχή μας.

5. Η επαναστατική οργάνωση νεολαίας και η νεολαία Κομμουνιστική Απελευθέρωση

Ένα σύγχρονο κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης έχει τη δική του, αυτοτελή πολιτική και δράση για τη νεολαία. Συσπειρώνει αυτοτελώς στις γραμμές του τα πιο πρωτοπόρα, συνειδητά στοιχεία της, ειδικά της εργατικής και εργαζόμενης νεολαίας. Ταυτόχρονα, όμως, προωθεί και συμβάλλει στην ύπαρξη ιδιαίτερης, σχετικά αυτοτελούς επαναστατικής κομμουνιστικής οργάνωσης στη νεολαία.

Η ανάγκη ύπαρξης ξεχωριστής οργάνωσης κομμουνιστικής νεολαίας πηγάζει από τα χαρακτηριστικά της νεολαίας ως ειδικής κοινωνικής κατηγορίας (δεν έχει ενιαία κοινωνική θέση και προοπτική, δεν εντάσσεται άμεσα στην παραγωγή και στη σχέση μισθωτής εκμετάλλευσης, έχει ιδιαίτερη ψυχοσύνθεση και έλλειψη ιστορικών εμπειριών, διαπνέεται από εντονότερη αναζήτηση οραμάτων, προοπτικής, νοήματος ζωής κ.λπ.). Επίσης, από το γεγονός ότι κάθε γενιά στρατεύεται στην επαναστατική πάλη και ανακαλύπτει την κομμουνιστική δυνατότητα και αναγκαιότητα μέσα από διαφορετικούς δρόμους, με διαφορετικούς τρόπους. Η κομμουνιστική νεολαία εκφράζει τις πιο βαθιές αντικαπιταλιστικές και επαναστατικές αναζητήσεις και διεργασίες στη νεολαία, και τις συγκροτεί. Παράλληλα, αντεπιδρά στο μαζικό νεολαιίστικο κίνημα, ενισχύοντας αυτές τις τάσεις πολιτικά και οργανωτικά, ώστε συνολικά το πολιτικό κίνημα της νεολαίας να πάρει τη δική του θέση πλάι στο εργατικό κίνημα. Η αναγκαιότητα για αυτοτελή οργάνωση κομμουνιστικής νεολαίας ενισχύεται στις μέρες μας και αποκτά νέα διάσταση και νέα χαρακτηριστικά. Και αυτό γιατί οι συνθήκες της καπιταλιστικής κρίσης και της αντεργατικής επίθεσης διαμορφώνουν ένα εντελώς νέο τοπίο στην ταξική πάλη γενικά και στην ταξική πάλη που αφορά τη νεολαία ειδικά. Η εργαζόμενη και εργατική νεολαία γίνεται το πειραματόζωο και ο πολιορκητικός κριός για τη συνολική επιβολή της ελαστικής εργασίας, για τη μείωση των εργατικών αποδοχών, για τη συντριβή της κοινωνικής ασφάλισης. Η σπουδάζουσα νεολαία συνδέεται πολύ πιο άμεσα και πιο γρήγορα με το ευρύτερο κοινωνικό γίγνεσθαι, την «αγορά εργασίας» και την καπιταλιστική παραγωγή. Καθώς η εκπαίδευση συνδέεται πολύ πιο άμεσα με την αγορά και το κέρδος, συνειδητοποιεί στη μεγάλη της πλειοψηφία ότι το κοινωνικό της αύριο βρίσκεται στην εργατική τάξη και όχι στα πρότυπα και τις αυταπάτες κοινωνικής ανέλιξης που καλλιεργούσαν ο γιαπισμός, ο μικροαστισμός και ο ατομισμός. Λόγω της τεράστιας ανεργίας και της γενικευμένης εργασιακής περιπλάνησης, η σύγχρονη νεολαία μπαίνει τελικά πιο αργά στην παραγωγή –έστω και αν «αναπνέει» στους ρυθμούς της πολύ πιο πριν από τις προηγούμενες γενιές–, καθλώνεται για μεγαλύτερο διάστημα στην οικογένεια. Η σύγχρονη νεολαία είναι πολύ πιο μορφωμένη. Λειτουργεί περισσότερο από ποτέ ως «πολίτης του κόσμου». Επικοινωνεί πιο γρήγορα, πιο μαζικά, αλλά και πιο απρόσωπα, πολλές φορές μέσω διαδικτύου. Εν κατακλείδι, η σημερινή νεολαία βιώνει υλικά, κοινωνικά αλλά και ψυχολογικά μια οξύτατη αντίθεση στο πλαίσιο του σύγχρονου ολοκληρωτικού καπιταλισμού και της κρίσης του: από τη μια έχει περισσότερες αντικειμενικές δυνατότητες από κάθε προηγούμενη νέα γενιά για να ζήσει μια καλύτερη ζωή και από την άλλη καταδικάζεται σε μια δύσκολη ζωή, χειρότερη από εκείνη που έζησαν οι γονείς της. Από τη μια μεριά νιώθει ότι μπορεί να «γευτεί» πλούσια γνώση, να κάνει κτήμα της την επιστήμη, να απολαύσει τον υλικό, πολιτιστικό και πνευματικό πλούτο που έχει δημιουργήσει ο εργαζόμενος άνθρωπος, να ζήσει αρμονικά με τη φύση, να βιώσει πιο απελευθερωμένα την περίοδο της νεότητας και, από την άλλη, βλέπει να προσγειώνεται στο περιβάλλον των ταξικών φραγμών στην παιδεία, της πολιτισμικής αθλιότητας, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της

αποξένωσης και της εμπορευματοποίησης των ανθρώπινων σχέσεων. Συνεπώς, η νεολαία στις σημερινές συνθήκες έχει πολύ περισσότερους λόγους, ανάγκες και δυνατότητες να πάρει τη δική της θέση στο κοινωνικοπολιτικό μέτωπο της ανατροπής της επίθεσης και του ίδιου του καπιταλισμού και στην πάλη για την κομμουνιστική χειραφέτηση. Μπορεί να προσεγγίσει το εργατικό «στρατόπεδο» τόσο από το δρόμο των υλικών συμφερόντων –που αποτελεί το πρωταρχικό πεδίο– όσο και από άλλους δρόμους: από την αναζήτηση ελευθεριών, νοήματος, αξιών και προοπτικής ζωής, πλούσιων ανθρώπινων σχέσεων, απελευθερωτικού πολιτισμού, βιώσιμου περιβάλλοντος – από όλους αυτούς τους δρόμους όπου ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός και η κρίση του αφήνουν το ταξικό-εκμεταλλευτικό τους αποτύπωμα. Τούτη η συνάντησή της με το εργατικό κίνημα μπορεί να αποκτά βαθύτερα από ποτέ εργατικά-ταξικά αντικαπιταλιστικά χαρακτηριστικά και να εμπλουτίζεται με ένα πολύ πιο ισχυρό αξιακό, οραματικό και ιδεολογικό φορτίο, σε μια εποχή που ο καπιταλισμός στερείται θετικών, ελκτικών και ελπιδοφόρων οραμάτων, προτάσεων και «αφηγήσεων». Υπάρχει, επομένως, βαθύτερο ζήτημα αυτοτελούς σχετικά αντιμετώπισης των νεολαιίστικων προβλημάτων και από το κόμμα και από την οργάνωση της νεολαίας.

Ζητούμενο της εποχής είναι μια οργάνωση νεολαίας μαζική, τολμηρή, καινοτόμα, αξιακή, ζωντανή, μια νεολαία-εργαστήρι κομμουνιστικής διαπαιδαγώγησης, που θα εκφράσει με τον πιο πρωτοποριακό τρόπο τις τάσεις κομμουνιστικής χειραφέτησης που αναπτύσσονται όχι μόνο στη νέα γενιά αλλά στην εργαζόμενη πλειοψηφία γενικότερα. Μια κομμουνιστική νεολαία που θα μπορεί να είναι «ευαίσθητος σειсмоγράφος των ευρύτερων κοινωνικοπολιτικών διεργασιών». Στο βαθμό που η νΚΑ θα πετύχει κάτι τέτοιο, θα συμβάλει αποφασιστικά και στην υπόθεση του αντικαπιταλιστικού πόλου και στην υπόθεση της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης και του κόμματός της στην εποχή μας.

Σε ό,τι αφορά τον τρόπο συγκρότησης και λειτουργίας της, η κομμουνιστική νεολαία ενσωματώνει τις βασικές αρχές συγκρότησης και λειτουργίας κάθε κομμουνιστικής οργάνωσης. Μόνο που αυτές οι αρχές εφαρμόζονται όχι με τον ίδιο ακριβώς τρόπο όπως στο κόμμα, αλλά με μεγαλύτερη ζωντάνια και πολύ πιο ανοιχτό πνεύμα, έτσι που να αντιστοιχούν στη νεολαιίστικη ιδιοσυγκρασία, στην αναζήτηση του καινούριου, στον μαζικό και «παιδαγωγικό» χαρακτήρα της νεολαιίστικης κομμουνιστικής οργάνωσης, στο ευμετάβλητο της νεολαιίστικης στρατεύσεως, στην κοινωνική κατανομή της (εργαζόμενη, σπουδάζουσα κ.λπ.), στην αυξημένη σημασία που έχουν τα στοιχεία της προοπτικής, της δημιουργικής συμμετοχής, της συζήτησης, στη διάθεση για ανακάλυψη και όχι για κατανάλωση έτοιμων συνταγών. Η ιδιαίτερη-διακριτή οργάνωση της νεολαίας προκύπτει πρωτίστως από την ανάγκη αυτοτελούς νεολαιίστικης αντιμετώπισης, προβολής και προώθησης της εργατικής πολιτικής. Και ακριβώς γι' αυτό η επαναστατική κομμουνιστική νεολαία πρέπει να είναι οργανωτικά και πολιτικά αυτοτελής σε σχέση με το κόμμα και το κόμμα σε σχέση με τη νεολαία. Αυτοτέλεια, όμως, δεν σημαίνει απόλυτο οργανωτικό χάσμα και αδιαπέραστα τείχη. Σημαίνει αναζήτηση εκείνων των οργανωτικών μορφών που –στη βάση των πολιτικών προϋποθέσεων που αναφέρθηκαν– θα διασφαλίζουν την επικοινωνία, την αλληλεπίδραση, τη συστράτευση σε κοινές προσπάθειες, τη συντροφική κριτική και αυτοκριτική.

Η σχέση νεολαίας και κόμματος πρέπει να είναι πρωτίστως πολιτική και ιδεολογική, και να εδράζεται στη στρατηγική και τακτική συμφωνία. Η σχέση αυτή είναι βαθιά και ουσιαστική στο βαθμό που το κόμμα είναι πραγματικά επαναστατικό και καινοτόμο, εκφράζει με την πολιτική του το επαναστατικά νέο, απαντά στις προωθημένες νεολαιίστικες αναζητήσεις και στα ερωτήματα για το παρόν και το μέλλον της κοινωνίας. Ένα τέτοιο κόμμα μπορεί να το εμπιστευτεί η νεολαία, να είναι ελκτικό για τη νέα γενιά, να αναγνωριστεί ως εμπνευστής-καθοδηγητής από την κομμουνιστική νεολαία. Αυτό διδάσκει η εμπειρία των μπολσεβίκων, αλλά και του ΕΑΜ. Αυτό εννοούσε ο Λένιν όταν σημείωνε ότι «το μέλλον ανήκει στους καινοτόμους και η νεολαία παίρνει τη θέση της με τους καινοτόμους». Επομένως, η οργάνωση της νεολαίας δεν μπορεί να λειτουργεί ως παράρτημα του κόμματος στη νεολαία, ως μηχανισμός προώθησης της γενικής πολιτικής του με τυπικό και γραφειοκρατικό τρόπο. Με τα μάτια στραμμένα όχι μόνο στο σημερινό ΝΑΡ αλλά στο ΝΑΡ και τον κομμουνιστικό φορέα που απαιτεί η εποχή, καθώς και στην κομμουνιστική νεολαία που απαιτεί η εποχή μια τέτοια σχέση οφείλουμε να κατακτήσουμε μεταξύ ΝΑΡ-νΚΑ.

ΣΤ. ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ: Η ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ-ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το πολιτικό μέτωπο αποτελεί την πολιτικά αποφασιστική συνιστώσα της επαναστατικής πρωτοπορίας, του «κόμματος με την ευρεία και ιστορική έννοια». Υπό μια έννοια, στο πεδίο αυτό «συναντιούνται»-συνενώνονται-συγκροτούνται η στρατηγική με την τακτική, οι αγώνες με τις ιδέες, το

μαζικό κίνημα με το κόμμα. Άρα, αποτελεί κοινωνικοπολιτική διαδικασία-μορφή συγκρότησης που εμπριέχει μετασηματισμένα και το μαζικό κίνημα και το κόμμα, αποτελεί πεδίο συνάντησης του κόμματος με τις ανολοκλήρωτες-αντιφατικές πρωτοπορίες της μαζικής και πολιτικής πάλης, με πυρήνα τη συνολικού χαρακτήρα αντιπαράθεση στην κυρίαρχη αστική στρατηγική.

Η ανάγκη και η δυνατότητά του στον καπιταλισμό προκύπτουν από την ανάγκη και τη δυνατότητα συσπείρωσης δυνάμεων σε συνολική πολιτική βάση και σε αντιπαράθεση –από θέσεις ανατροπής και εργατικής χειραφέτησης– με την κύρια στρατηγική κατεύθυνση της αστικής πολιτικής. Από το ότι η πάλη για την απόκρουση, τον κλονισμό και την ανατροπή αυτής της πολιτικής ξεδιπλώνεται από πολλές αφετηρίες. Κινείται σε πολλούς παραποτάμους. Εκτυλίσσεται με πολλά – συχνά αντιφατικά ή ανολοκλήρωτα– επίπεδα συνειδησης. Για να είναι, όμως, αποτελεσματική και νικηφόρα, πρέπει να συγκεντρώνεται πολιτικά ενάντια στην «καρδιά» αυτής της πολιτικής και στους φορείς της. Και, τέλος, από το ότι οι στρατηγικές επιλογές, οι ιδέες αλλά και οι μαχητικοί αγώνες έχουν αποτελέσματα, αλλάζουν τους συσχετισμούς μόνο αν συμπυκνώνονται και μετασηματίζονται σε συνολικό επίπεδο, στην πάλη για την ανατροπή της στρατηγικής του κεφαλαίου σε κάθε φάση.

Το πολιτικό μέτωπο είναι αποτελεσματικό αν χιτίζεται πάνω στις κύριες διαχωριστικές γραμμές που θέτουν το σύστημα, η κυρίαρχη στρατηγική του και η εξέλιξη της ταξικής πάλης, αν συνδέει αποτελεσματικά την πάλη αυτή με τον επαναστατικό δρόμο, την επανάσταση και την κομμουνιστική απελευθέρωση. Η ως τώρα εμπειρία (Λαϊκά Μέτωπα, αντιφασιστικό μέτωπο ΕΑΜ, αντνεοφιλελεύθερο μέτωπο, λατινοαμερικάνικα πειράματα κ.λπ.), σε διαφορετικές συνθήκες, περιόδους και συσχετισμούς, αναδεικνύει την ορθότητα της θέσης αυτής. Καθώς, παρά τις ηρωικές μάχες τους και τις σημαντικές αλλά πρόσκαιρες επιτυχίες τους, τα μέτωπα αυτά, άλλοτε γιατί επικέντρωσαν στην πολιτική μορφή και όχι στην ουσία της αστικής στρατηγικής (αντνεοφιλελεύθερο), άλλοτε γιατί ο κυβερνητισμός «κατάπιε» τη μαζική δράση των εργαζομένων, άλλοτε γιατί η δευτερεύουσα πλευρά κυρίαρχησε στη βασική (το εθνικοαπελευθερωτικό έναντι του κοινωνικοταξικού), άλλοτε γιατί δεν ανταποκρίθηκαν στην εξελισσόμενη δυναμική της ταξικής πάλης και την κλιμάκωση της αστικής επίθεσης, τελικά ηττήθηκαν. Στο πλαίσιο του μετώπου διαμορφώνεται πάντα μια διαλεκτική σχέση μεταξύ ενότητας και διαπάλης για την κατεύθυνση και την προοπτική του. Στο έδαφος αυτής της σχέσης, αναπτύσσονται και παρεμβαίνουν δυνάμεις-τάσεις που διευκολύνουν τον βαθύτερο και ανώτερο μετασηματισμό του (τόσο από άποψη περιεχομένου όσο και από άποψη μορφής), αλλά και δυνάμεις-τάσεις που το νοθεύουν με ρεφορμιστικές ταλαντεύσεις, το καθλώνουν στον «ελάχιστο κοινό παρονομαστή». Αυτή η συνύπαρξη και αντιπαράθεση είναι αντικειμενική. Σχετίζεται με τον πολύμορφο τρόπο που αναπτύσσονται τα ρεύματα ριζοσπαστικοποίησης και δεν μπορεί να αποφευχθεί με την αναζήτηση «έτοιμων» και «χημικά καθαρών» αντικαπιταλιστικών δυνάμεων. Η κομμουνιστική πρωτοπορία εργάζεται για να κερδίζει έδαφος, να ηγεμονεύει στην κατεύθυνση και την πρακτική του η δεύτερη τάση και θεωρεί ότι η ισχυροποίηση της κατεύθυνσης αυτής είναι απολύτως αναγκαία –με βάση τα χαρακτηριστικά της ταξικής πάλης γενικά αλλά και στη σημερινή φάση–, ενώνει και δεν αποσυσπειρώνει το αντικαπιταλιστικό δυναμικό, του δίνει δύναμη και προοπτική.

Το πολιτικό μέτωπο, συνεπώς, είναι το πεδίο, με καθοριστικό το ρόλο της κομμουνιστικής πρωτοπορίας, μετασηματισμού της τακτικής σε επαναστατική τακτική και της στρατηγικής γενικά σε στρατηγική της αντικαπιταλιστικής επανάστασης-κομμουνιστικής απελευθέρωσης. Είναι, ταυτόχρονα, πεδίο που «ανακαλύπτει» κάθε φορά την πολιτική γραμμή σύνδεσης της τακτικής με τη στρατηγική. Ζητήματα καθοριστικής σημασίας και τα δύο, καθώς στην Αριστερά βαραίνει η εγκατάλειψη και τελικά η εξάλειψη της επαναστατικής στρατηγικής είτε η χάραξη τακτικής στα όρια των δυνατοτήτων του καπιταλισμού και του εξανθρωπισμού του είτε η αποσύνδεση και ο πλήρης διαχωρισμός τακτικής και στρατηγικής είτε η αντιδιαλεκτική συγχώνευσή τους. Όλα αυτά είχαν καταστροφικές συνέπειες και οδήγησαν τα εργατικά και κομμουνιστικά κόμματα στην αδιέξοδη ταλάντευση ανάμεσα στον οπορτουνισμό και το σεχταρισμό.

Το πολιτικό μέτωπο είναι αποτελεσματικό όταν είναι εξελισσόμενο, όταν στις στροφές της ταξικής πάλης μετασηματίζεται για να ανταποκριθεί στα καθήκοντα που τίθενται. **Στις σημερινές συνθήκες, το μέτωπο απαιτείται να είναι αντικαπιταλιστικό, αντιΕΕ, αντικυβερνητικό**, με ισχυρή εντός του την παρουσία των επαναστατικών-κομμουνιστικών τάσεων. Να είναι ικανό να μετασηματίζεται σε επαναστατικό με κομμουνιστική κατεύθυνση την περίοδο της αναμέτρησης για την εξουσία και στην πορεία εγκαθίδρυσης της εργατικής εξουσίας, και να περνά σε άλλο επίπεδο στην περίοδο της μετάβασης από αυτήν στην κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση, τάξεις και εξουσία.

Το πολιτικό μέτωπο αποτελεί ανώτερο πεδίο μετασηματισμού του αντικαπιταλιστικού αυθόρμητου και ημισυνειδητού σε κίνημα με συνολική συνειδηση αντικαπιταλιστικής ανατροπής. Του γενικού κινήματος σε οργανωμένο επαναστατικό ρεύμα, με δικούς του θεσμούς, όργανα και εμβρυακές μορφές της αυριανής εργατικής δημοκρατίας. Στηρίζεται και στηρίζει όλα τα εμβρυώδη ανεξάρτητα

όργανα άσκησης εργατικής πολιτικής και συμβάλλει στην επεξεργασία της πολιτικής τακτικής και της επαναστατικής θεωρίας και στρατηγικής, και στη μετατροπή του αποσπασματικού αυθόρμητου κοινωνικού αγώνα και του χειραγωγήσιμου πολιτικού αγώνα σε συνειδητό πολιτικό αντικαπιταλιστικό-επαναστατικό αγώνα της εργατικής τάξης και των συμμάχων της. Το μέτωπο αποτελεί πεδίο αγωνιστικής συνάντησης, πολιτικού και πρακτικού διαλόγου, γόνιμης αντιπαράθεσης και επίδρασης, και τελικά συμπόρευσης των επαναστατικών και κομμουνιστικών δυνάμεων με πολιτικές τάσεις και δυνάμεις που κινούνται με αντιφατικό, περιορισμένο αλλά ριζοσπαστικό τρόπο – πολιτικά και πρακτικά– κατά της κυρίαρχης αστικής στρατηγικής και του συστήματος, έστω και αν έχουν ρεφορμιστικές ταλαντεύσεις. Αποτελεί πεδίο ενότητας στη δράση των δυνάμεων αυτών, αλλά και διαπάλης ανάμεσα στις τάσεις που «σπρώχνουν» τον πολύμορφο ριζοσπαστισμό προς τον επαναστατικό μετασχηματισμό και σε εκείνες που τον «αφήνουν στη μέση του δρόμου». Αποτελεί, επομένως, τη βασική πλευρά ενός πιο μόνιμου και σταθερού μετασχηματισμού αυτών των ριζοσπαστικών δυνάμεων σε επαναστατική κατεύθυνση, πεδίο δοκιμασίας της ικανότητας του κομμουνιστικού κόμματος να ασκεί ηγεμονική επίδραση σε μια ευρύτερη –έστω ακαταστάλακτη– ριζοσπαστική αγωνιστική κίνηση και τις δυνάμεις που τη συμπυκνώνουν πολιτικά. Δηλαδή, πεδίο όχι μόνο αντικαπιταλιστικής ενότητας, αλλά και διαχωρισμού από την επιρροή της αστικής πολιτικής και διαπάλης για την ηγεμονία στο εσωτερικό του κινήματος.

Το πολιτικό μέτωπο στην εξέλιξη του συνενώνει-συγκροτεί δυνάμεις, μετασχηματίζοντάς τις σε ανώτερο επίπεδο, δημιουργώντας την αναγκαία ευρύτερη πολιτική δυναμική που υπερβαίνει την απλή πρόσθεσή τους. Συνενώνει τις πρωτοπόρες δυνάμεις και πτέρυγες του κινήματος, τις ριζοσπαστικές-ταξικές συλλογικότητες που δρουν στο πεδίο του πολιτισμού, της θεωρίας, των πολιτικών ζητημάτων, τα εργατικά και αριστερά κόμματα και το κομμουνιστικό κόμμα με κέντρο βάρους το πεδίο της συνολικής εργατικής πολιτικής πάλης – που δεν ταυτίζεται με το πλαίσιο και τους θεσμούς του αστικού κοινοβουλευτικού συστήματος. Το μέτωπο είναι ο πολιτικά αποφασιστικός-υλικός φορέας της αντικαπιταλιστικής επαναστατικής πολιτικής, του πολιτικού περιεχομένου και των δρόμων υλοποίησής της. Εδράζεται σε μια διαλεκτική σχέση στην οποία το καθοριστικό είναι οι σκοποί, το περιεχόμενο της εργατικής πολιτικής και το αποφασιστικό τα μέσα, οι φορείς που την προωθούν.

Σε ό,τι αφορά τις **μορφές συγκρότησης**, η λογική του πολιτικού μετώπου υπηρετείται από έναν πλούτο κοινωνικοπολιτικών μορφών και όχι μονοδιάστατα. Μόνιμη επιδίωξη είναι να συγκλίνουν σε μια συνολική πολιτική μορφή, η οποία με την προώθησή της συνενώνει τις διάφορες άλλες μορφές και, γι' αυτό, έχει σχετική αυτοτέλεια και σχετικό προβάδισμα. Κοινό σημείο των μορφών αυτών είναι ο συνολικός πολιτικός χαρακτήρας, η αντίθεση στην κύρια αστική στρατηγική και η διάθεση σύγκλισης για την ανατροπή του κοινού αντιπάλου. Κεντρικές συνεργασίες πολιτικών χώρων, συμπράξεις πολιτικών δυνάμεων και αγωνιστών (όπως η ΑΝΤΑΡΣΥΑ), έντυπα, πρωτοβουλίες όπως η κίνηση κατά της ΕΕ ή μια κίνηση για τις δημοκρατικές ελευθερίες, κινήσεις όπως αυτή για ένα ταξικά ανασυγκροτημένο εργατικό κίνημα, θεωρητικές πρωτοβουλίες, σχήματα εργατικά ή σε γειτονιές που κατακτούν μια συνολικότερη πολιτική φυσιογνωμία κ.ά. είναι μερικές από τις μορφές που συνεισφέρουν σε αυτόν το στόχο. Τούτη η πολυμορφία, ωστόσο, δεν αναιρεί –ίσα ίσα υπογραμμίζει– την ανάγκη να εξασφαλίζεται και κεντρική, συνολική μορφή συγκρότησης, και κεντρικός «πόλος» αναφοράς. Αυτό υπηρετεί σήμερα η πρόταση για τον πόλο-μέτωπο της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς.

Σε ό,τι αφορά **το δρόμο συγκρότησης**, η λογική του πολιτικού μετώπου προωθείται και «από τα πάνω» (στοιχείο που έχει σχετική προτεραιότητα, καθώς πρόκειται για συνολικό πολιτικό μέτωπο) και «από τα κάτω». Η αντιπαράθεση αυτών των δύο είναι αντιδιαλεκτική και μακριά από την πραγματική κίνηση των λαϊκών συνειδήσεων. Το ζήτημα, λοιπόν, δεν είναι ή το ένα ή το άλλο, αλλά η διαλεκτική σχέση μεταξύ τους. Και «κινήσεις» σε επίπεδο οργανωμένων πολιτικών δυνάμεων, «κορυφών», που μπορούν να απελευθερώσουν μια ευρύτερη δυναμική, αλλά και δουλειά σε επίπεδο αγωνιστών, διάσπαρτου και ανένταχτου δυναμικού, ανήσυχων πρώην ψηφοφόρων ή μελών άλλων πολιτικών ρευμάτων, που είναι πάντα το καθοριστικό.

Z. ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΝΤΙΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

1. Βασική, πρώτη μορφή οργάνωσης των εργαζομένων στον άμεσο οικονομικό-κοινωνικό αγώνα για τα δικαιώματα και τις ανάγκες τους είναι γενικά το συνδικάτο. Το «κίνημα» με τη στενή έννοια, ο αγώνας της εργατικής τάξης για τα επιμέρους οικονομικά και κοινωνικά της δικαιώματα, αποτελεί πάντα το πρωταρχικό επίπεδο συσπείρωσης και πολιτικής «εκπαίδευσής» της. **Ο οικονομικός**

αγώνας αναπαράγεται διαρκώς από τις πραγματικές αντιθέσεις της καπιταλιστικής κοινωνίας. Αυτός αναγεννά συνεχώς, ακόμη και στις χειρότερες συνθήκες πολιτικής υποχώρησης της Αριστεράς, τις δυνατότητες για ανασύνταξη του ρεύματος της καθολικής κοινωνικής χειραφέτησης.

Οικονομικός χαρακτηρίζεται κάθε αγώνας για τα επιμέρους κοινωνικά, οικονομικά και δημοκρατικά δικαιώματα. Ο οικονομικός αγώνας δεν είναι εξ ορισμού ρεφορμιστικός – αυτό εξαρτάται από την πολιτική του κατεύθυνση, από τα χαρακτηριστικά του και από το αν εκφράζει τις τάσεις ρήξης ή τις τάσεις συνδιαλλαγής. Γίνεται αντικαπιταλιστικός όταν διεκδικεί και επιβάλλει αιτήματα που αντιπαρατίθενται στη σχέση ταξικής εκμετάλλευσης και οδηγούν στη μείωση του ποσοστού εκμετάλλευσης. Αναπτύσσεται δε αντιφατικά σε **πολιτικό αγώνα**, όταν ξεπερνά τη διεκδίκηση από το συγκεκριμένο εργοδότη (ιδιωτικό ή κρατικό) και δεν αφορά μόνο τον συγκεκριμένο εργασιακό χώρο, αλλά απευθύνεται στο κράτος και εν γένει στον αστικό πολιτικό συνασπισμό εξουσίας, απαιτώντας μέτρα με γενική πανεθνική ισχύ, που αφορούν το σύνολο της τάξης. Έτσι, ο αντικαπιταλιστικός οικονομικός αγώνας μετασχηματίζεται σε αντικαπιταλιστικό πολιτικό αγώνα. Σήμερα πολιτικό –από τη σκοπιά της εργατικής πολιτικής– γίνεται το κίνημα όταν σφραγίζεται από τη συνολική αντιπαράθεση στην αστική επιδρομή και τους πυλώνες της (κυβερνήσεις, ΕΕ, ΔΝΤ, κεφάλαιο), κατατείνει στην ανάγκη ανατροπής τους, συγκρούεται με την αγορά, την εκμετάλλευση, την «παγκοσμιοποίηση», την ανταγωνιστικότητα. Όταν κατακτά μια διαλεκτική μεταξύ οικονομικού και αντικαπιταλιστικού πολιτικού αγώνα για την ουσιαστική, υλική βελτίωση των όρων ζωής και πάλης της εργατικής τάξης με κατεύθυνση την κομμουνιστική χειραφέτηση, που υπερβαίνει ενωτικά τις τεχνητές, απόλυτες διαχωριστικές γραμμές του αστικού ρεύματος εντός της εργατικής τάξης. Αυτή η υπέρβαση δεν σημαίνει διακηρυκτική, επαναστατικά φλύαρη ταύτιση του οικονομικού με τον πολιτικό αγώνα, αλλά την ανακάλυψη των συγκεκριμένων δρόμων για το πέρασμα από τον μισοαυθόρμητο, αποσπασματικό, οικονομικό αγώνα –στον οποίο η Αριστερά οφείλει να είναι αποφασιστικά παρούσα και πρωτοπόρα– στον συνειδητό, γενικευμένο, πολιτικό αγώνα από την ίδια την εργατική τάξη. Η πεισματική «ιδιομορφία» αυτής της υπέρβασης είναι ότι δεν γίνεται αυθόρμητα.

2. Το ταξικό εργατικό κίνημα, στην ανάπτυξή του, διαπερνάται από την αντίφαση ανάμεσα στο ρεύμα του ανολοκλήρωτου, ασταθούς πολιτικού αγώνα που έχει την τάση να καθλώνεται στη διαπραγμάτευση της τιμής πώλησης της εργατικής δύναμης ως κύριο περιεχόμενο της πάλης, και στο επαναστατικό αντικαπιταλιστικό ρεύμα του σταθερού, μόνιμου πολιτικού αγώνα για τα οικονομικά και τα συνολικά κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά δικαιώματα της εργατικής τάξης. Αυτό το ρεύμα των πρωτοπόρων αντικαπιταλιστικών δυνάμεων αποτελεί τον πιο σταθερό υπερασπιστή της πάλης για διαρκή μείωση της εκμετάλλευσης, για να πάρει η εργατική τάξη «πίσω τα κλεμμένα», να μειώσει την αποσπώμενη από αυτήν υπεραξία, μέχρι την τελική κατάκτηση όλου του κοινωνικού πλούτου που παράγει. Αποτελεί τον πιο σταθερό υπερασπιστή της πολιτικής αντικαπιταλιστικής ενότητας του εργατικού κινήματος. Αλλά και γι' αυτό τον πιο σταθερό υπερασπιστή μιας ανώτερης «επιστροφής» στον οικονομικό αγώνα. Για να φτάσει κάθε απεργία, αν εξελίσσεται με απόφαση των ίδιων των εργατών και κατακτά ορισμένα κρίσιμα χαρακτηριστικά, μέχρι τα άκρα και να προβάλλει ως «μικρογραφία της επανάστασης».

3. Η διαμόρφωση του ταξικού εργατικού κινήματος είναι μια διαρκής μάχη με την αστική πολιτική και τις επιδράσεις της. Είναι μια πορεία συνύπαρξης και αντιπαλότητας, ενότητας και αντιπαράθεσης με το αστικοποιημένο αλλά και το ρεφορμιστικό ρεύμα. Η δράση της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, επομένως, πρέπει να διαμορφώνει πεδία επαφής των εργατικών επαναστατικών δυνάμεων με τις πλατιές αντιφατικές ή και ρεφορμιστικές μάζες, για τον συνειδητό μετασχηματισμό τους σε δύναμη εργατικής χειραφέτησης, για να δημιουργηθούν τα αντίστοιχα **όργανα άσκησης εργατικής πολιτικής**. Όργανα που δεν αποσπώνται από το πολιτικό κίνημα της εργατικής τάξης ούτε μπορούν να είναι αποτελεσματικά χωρίς αγώνες, με την εργαζόμενη πλειοψηφία αδρανή. Αντίθετα θα αποτελούν δύναμη κρούσης μιας ευρύτερης και πολιτικά αιχμηρής αγωνιστικής δυναμικής. Τέτοια όργανα κυοφορούνται εμβρυακά σε «ειρηνικούς» καιρούς. Η εμφάνισή τους συνδέεται με τις αποτελεσματικότερες στιγμές της ιστορίας του εργατικού κινήματος, με στιγμές εξαιρετικής ανόδου του. Η δε μορφοποίησή τους συνδέεται συχνά με προεπαναστατικές καταστάσεις ή με την επανάσταση. Δεν ταυτίζονται με τα όργανα του συνδικαλιστικού αγώνα, όμως τον προϋποθέτουν (με όρους ταξικής ανασυγκρότησης) και εμπεριέχουν συνδικάτα που φτάνουν ως αυτό το επίπεδο. Τέτοια παραδείγματα μας δίνουν η Κομμούνια, τα «αυθόρμητα» Σοβιέτ του 1905, τα συνειδητά Σοβιέτ του 1917, τα εργατικά συμβούλια σε Ουγγαρία και Γερμανία, οι εργοστασιακές επιτροπές αγώνα και τα εργατικά συμβούλια σε Ισπανία, Ιταλία, στο Αργεντινάσο, στο γαλλικό Μάη, στην Ιντιφάντα αλλά και στη Βενεζουέλα (ηγεμονευόμενα, όμως, από την κυβέρνηση Τσάβες).

Σήμερα, μέσα από τους κλονισμούς και τα άλματα που ωριμάζουν, το μεγάλο ζήτημα είναι να γεννηθούν, έστω εμβρυακά, τέτοια εργατικά όργανα. Παίρνοντας, μάλιστα, υπόψη την παλαιότερη

και τη νεότερη ιστορική πείρα, θα λέγαμε ότι πρόκειται για μια τάση δημιουργίας μιας διαφορετικής «κάτω Βουλής», μιας «Βουλής των Συμβουλίων», του εργατικού και λαϊκού κινήματος, σε αντιπαράθεση με την «πάνω Βουλή» του αστικού πολιτικού συστήματος. Στο βαθμό που δεν είναι ώριμο το ζήτημα του «ποιος-ποιον», τα δύο αυτά όργανα θα συνυπάρχουν ανταγωνιστικά. Οι εργαζόμενοι θα συμμετέχουν και στην κάτω και στην πάνω Βουλή. Υπερασπιζόμενοι παντού το δικαίωμά τους να αυτοοργανώνονται. Να υπερασπίζονται και να διευρύνουν τις δημοκρατικές, εργατικές και λαϊκές ελευθερίες μέσα στο γενικότερο, υπό αστική κυριαρχία, πολιτικό σύστημα, οδηγώντας τις αντιθέσεις του σε παροξυσμό.

4. Τελικά η λογική για την ανάπτυξη του εργατικού κινήματος, από το κατώτερο έως το ανώτερο επίπεδο στις σημερινές συνθήκες της ταξικής κυριαρχίας υπακούει στο σχήμα: Αυτοτέλεια και άμεση αγωνιστική ταξική ενότητα, ενωτικός αντικαπιταλιστικός μετασχηματισμός ευρύτερων δυνάμεων, νέα ανώτερη ενότητα και αυτοτέλεια σε σταθερότερη πολιτική βάση. Αυτό συνεπάγεται και προϋποθέτει την αυτοτέλεια της ταξικής αντικαπιταλιστικής πτέρυγας από όλες τις άλλες πτέρυγες για την ευρύτερη και πιο αποτελεσματική, άμεση αγωνιστική ενότητα της τάξης. Σημαίνει το μετασχηματισμό ευρύτερων δυνάμεων σε ανώτερη ταξική ενότητα και οργάνωση ενός συνολικού, σχετικά σταθερού, συλλογικού αγώνα για τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα της εργατικής τάξης, σε κατεύθυνση σταθερής αντιπαράθεσης με τα όρια και τους «νόμους» του κεφαλαίου και των κερδών του. Σημαίνει παραπέρα τον ανώτερο μετασχηματισμό του ταξικού οικονομικού αγώνα, συνολικό πολιτικό αντικαπιταλιστικό αγώνα για τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων. Σημαίνει την ανώτερη ενότητα των πρωτοπόρων αντικαπιταλιστικών δυνάμεων με τις ευρύτερες μετασχηματιζόμενες ταξικές δυνάμεις εκεί, στο πεδίο του ταξικού οικονομικού αγώνα, στο πεδίο της πολιτικοποίησής του ως το επίπεδο του πολιτικού αντικαπιταλιστικού αγώνα, «από όλους τους εργάτες για όλους τους εργάτες».

Σε αυτό το πλαίσιο, το πρωτοπόρο αντικαπιταλιστικό ρεύμα έχει ανάγκη να αναπτύσσει παραπέρα την αυτοτέλειά του, προκειμένου όμως να ενισχύει την ενότητα, τη σχετική αυτοτέλεια, τη διεύρυνση και την επαναστατική προοπτική του εργατικού κινήματος. Έχοντας πάντα κατά νου πως οι επαναστάτες δεν αποσπώνται από την τάξη, αλλά ούτε διαχέονται σε αυτήν. Διαχωριζόμαστε για να ενώσουμε και ενωνόμαστε για να μετασχηματίσουμε μετασχηματιζόμενοι και οι ίδιοι!

Υπό αυτό το πρίσμα, **η δουλειά στην –και για την– αριστερή αντικαπιταλιστική πτέρυγα του κινήματος** –τις συσπειρώσεις σε χώρους εργασίας και σχολές και τις κινήσεις σε γειτονιές και πόλεις–, την τρίτη συνιστώσα-πλευρά της επαναστατικής πρωτοπορίας, **αποκτά τεράστια σημασία**. Εδώ τα «στοιχήματα» είναι πολλά και σύνθετα: να υπάρχουν σχήματα παντού όπου υπάρχουν δυνάμεις της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς. Να αποτελούν πραγματικό πεδίο ευρείας, υλικής σύνδεσής της με τις αγωνιζόμενες μάζες, συνενώνοντας το μεγαλύτερο δυνατό εύρος των μαχητικών, ταξικών, αντικαπιταλιστικών στοιχείων κάθε χώρου. Να έχουν ουσιαστική γραμμή και πρόγραμμα για το χώρο, ώστε να μπορούν να λειτουργήσουν ως πεδίο συσπείρωσης με κέντρο βάρους τα ζητήματα του χώρου. Να πρωταγωνιστούν στην εκδήλωση αγώνων και στην ανάδειξη των ίδιων των εργαζομένων και των νέων σε πρωταγωνιστές αυτών των αγώνων. Να βαθαινούν την πολιτικοποίησή τους. Να έχουν λειτουργία και εσωτερική ζωή πλούσια, ζωντανή, αμεσοδημοκρατική, με επαρκή θεωρητικά και αξιακά στοιχεία. Να συντονίζονται σε επίπεδο πόλης και πανελλαδικά. Πρόκειται για «στοιχήματα» και στόχους που, με βάση τη λογική που αναπτύχθηκε, έχουν τεράστια σημασία όχι μόνο για την αντικαπιταλιστική Αριστερά αλλά για το ίδιο το μαζικό κίνημα, για το μετασχηματισμό των στοιχειακών αγώνων σε επικίνδυνο κοινωνικοπολιτικό ρεύμα – άρα και για την αποτελεσματικότητά τους και για την πολιτική προοπτική τους.

5. Στις συνθήκες που διαμορφώνουν η κρίση και η αστική στρατηγική για την υπέρβασή της αναδεικνύεται ένα διπλό καθήκον για την πρωτοπορία – ιδιαίτερα για την κομμουνιστική: από τη μια, να καταπολεμήσει τις τάσεις απογοήτευσης, συμβιβασμού, ατομισμού, συνδιαλλαγής και υποταγής (ιδιαίτερα στους εργασιακούς χώρους), να καλλιεργήσει αγωνιστικές διαθέσεις, να ενισχύσει την ιδέα και τις πρακτικές της συλλογικής δράσης, να επικοινωνήσει με κάθε αγωνιστικό σκίρτημα, όσο στοιχειώδες, αντιφατικό ή απρόβλεπτο κι αν είναι. Και από την άλλη, να συμβάλλει, ώστε αυτή η αγωνιστική κίνηση να αποκτά όλο και βαθύτερα, όλο και πλατύτερα, όλο και πιο συνολικά χαρακτηριστικά. Από τις δύο αυτές πλευρές (το κοινωνικό-κινηματικό και το πολιτικό) δεν πρέπει σήμερα να επιλέξουμε το ένα ή το άλλο· δεν έχουμε, δηλαδή, να κάνουμε με δύο διαδικασίες που χωρίζονται μεταξύ τους με σινικά τείχη, αλλά με δύο διαδικασίες που αλληλεξαρτώνται, αλληλοδιαπλέκονται και αλληλοδιεισδύουν η μία στην άλλη. Σε αυτή τη θέση μάς οδηγούν το σημερινό τοπίο της ταξικής πάλης, τα ερωτήματα και οι ταλαντεύσεις των εργαζομένων, ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσεται η αντεργατική επιδρομή, τα συμπεράσματα των αγώνων του περασμένου τριήχρονου. Μας οδηγεί ο αντίπαλος, που πολιτικοποιεί από τα πάνω –ταχύτατα και εξ αρχής– κάθε αναμέτρηση, κάθε μέτρο και «μεταρρύθμιση», εντάσσοντάς τα στην «εθνική προσπάθεια» για την

υπεραντιδραστική καπιταλιστική ανόρθωση της χώρας. Μας οδηγεί, ταυτόχρονα, η ίδια η δυναμική της ταξικής πάλης, που δείχνει ότι αυτή μπορεί να έχει αποτελέσματα μόνο αν το κυρίαρχο πολιτικό πλαίσιο αμφισβητηθεί από ριζοσπαστική, ανατρεπτική πολιτική σκοπιά και αν συνδεθεί με μια ευρύτερη πολιτική προοπτική.

6. Για τη μετάβαση από το κοινωνικό στο πολιτικό, για τη διαμόρφωση του πολιτικού κινήματος της σύγχρονης εργατικής τάξης στις συνθήκες της κρίσης και των στρατηγικών αστικών αναδιαρθρώσεων για την υπέρβασή της έχουν αναδειχτεί ορισμένες κρίσιμες πλευρές, πέρα από εκείνες που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έχουν αναδειχτεί σε άλλα σημεία του παρόντος κειμένου:

- Η μετάβαση από το κοινωνικό στο πολιτικό στο κίνημα της εργατικής τάξης προϋποθέτει να περάσουμε από ένα κίνημα του οποίου οι διεκδικήσεις περιορίζονται στο ύψος του άμεσου ή έμμεσου μισθού (στην τιμή, δηλαδή, αγοραπωλησίας του εμπορεύματος εργατική δύναμη) σε ένα κίνημα με διεκδικήσεις και αγώνες που αφορούν το τι και πώς παράγουμε, την οργάνωση και τα μέσα παραγωγής, τον τρόπο ζωής και τον πολιτισμό, τη δημοκρατία, το «εθνικό», τον πόλεμο, τη σχέση ανθρώπου-φύσης, τις διαπροσωπικές σχέσεις, τις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων. Η κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία για δύο ακόμη βασικούς λόγους. Πρώτον, καθώς η αστική τάξη υπάγει ασφυκτικά στους όρους αξιοποίησης του κεφαλαίου κάθε πλευρά της ζωής, την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, τη φύση, τον πολιτισμό, την επιστήμη, είναι αδιανόητο η εργατική τάξη να αντιμάχεται το κεφάλαιο και την πολιτική του μόνο στο στενά οικονομικό πεδίο, να αμφισβητεί μόνο τη σχέση μισθών-κερδών και να υποτιμά τα άλλα πεδία στα οποία εκφράζονται οι καπιταλιστικές σχέσεις. Δεύτερον, καθώς οι συνέπειες της κρίσης και η αστική στρατηγική υπέρβασής της συντρίβουν μαζικά παλιά και νέα μεσαία στρώματα και αποσυνδέουν ιστορικά τον καπιταλισμό, τις αγορές, την ΕΕ από την έννοια της συνολικής προόδου της κοινωνίας, ο εν λόγω εμπλουτισμός των εργατικών διεκδικήσεων γίνεται βασικός όρος για την κοινωνική συμμαχία της εργατικής τάξης με τα άλλα καταπιεζόμενα και μη εκμεταλλευτικά κοινωνικά στρώματα, αλλά και για την ενότητα της ίδιας.

- **Καθοριστικό στοιχείο** στη μετάβαση από τους επιμέρους αγώνες στο πολιτικό κίνημα της τάξης είναι η διεθνιστική πλευρά. Σε μια εποχή όπου η ΕΕ και οι οργανισμοί τύπου ΔΝΤ, Παγκόσμιας Τράπεζας, NATO, G-20 σφραγίζουν καταλυτικά τις εξελίξεις και τις συνειδήσεις· όπου η υπερεθνική κινητικότητα-μετανάστευση κεφαλαίου και εργαζομένων αυξάνεται ραγδαία, αλλά μαζί τους υψώνονται τα νέα «τείχη» του Σένγκεν, των αντιμεταναστευτικών νόμων, του φράχτη στον Έβρο· όπου οι πλανητικές ροές κεφαλαίων και πληροφοριών απογειώνονται και οι γεωστρατηγικές ανακατατάξεις και οι ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις οξύνονται· όπου οι κυρίαρχες μερίδες του κεφαλαίου συγκροτούνται σε πολυεθνική βάση, η πρόσκληση του *Κομμουνιστικού Μανιφέστου* – «Προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε!»– αποκτά νέα διάσταση και επικαιρότητα. Η ανάπτυξη και η κατάκτηση της διεθνιστικής προλεταριακής συνείδησης και πρακτικής που απαιτούν από το εργατικό κίνημα οι καιροί προϋποθέτει: Πρώτον, την πάλη κατά του ρατσισμού στη χώρα μας, με κέντρο βάρους την προλεταριακή ενότητα και αλληλεγγύη, την αντίσταση στην αντεργατική επίθεση και τον κοινωνικό κανιβαλισμό του ολοκληρωτικού καπιταλισμού και της καπιταλιστικής διεθνοποίησης, και όχι απλώς από τη σκοπιά της ουμανιστικής αλληλεγγύης, του «ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού» και των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Δεύτερον, την πάλη κατά της διεθνούς-ιμπεριαλιστικής δράσης του ελληνικού κεφαλαίου και κράτους, είτε αυτή εκδηλώνεται στο οικονομικό πεδίο είτε στο πολεμικό. Τρίτον, την πάλη κατά των επιλογών και της πολιτικής που προωθούν οι υπερεθνικοί καπιταλιστικοί οργανισμοί (ΔΝΤ, ΕΕ, ΠΟΕ, Παγκόσμια Τράπεζα, G-20, NATO) με βασικό συστατικό την έξοδο-απεμπλοκή από αυτούς ως συμβολή στην πάλη για τη διεθνιστική διάλυση-ανατροπή τους. Τέταρτον, τους κοινούς αγώνες και μορφές συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων από διάφορες χώρες είτε απέναντι σε μια πολυεθνική που δρα σε αυτές είτε απέναντι σε μια διεθνική επιλογή της ΕΕ (π.χ. σύμφωνο για το ευρώ), του ΔΝΤ (π.χ. συνταγές αντιμετώπισης του χρέους), του ΠΟΕ (π.χ. τιμές αγροτικών προϊόντων), του G-20 (π.χ. πακέτα στήριξης τραπεζών). Και πάνω απ' όλα, την πάλη στο έδαφος της δικής μας χώρας, για την ανατροπή της αντεργατικής επίθεσης και του καπιταλισμού, την έξοδο από την ΕΕ και το NATO, την αντιμετώπιση του εθνικισμού και της «εθνικής συναίνεσης» στα μέτρα-σφαγείο στο όνομα της «εθνικής προσπάθειας για την αντιμετώπιση του χρέους, την παραμονή στο ευρώ και την άνοδο της ανταγωνιστικότητας».

- Η νέα τεχνολογική πραγματικότητα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (internet, facebook, twitter κ.λπ.), όπως δείχνουν οι εξεγέρσεις σε διάφορες χώρες και η εμπειρία του κινήματος των πλατειών, συμβάλλουν στη διάδοση πληροφοριών και αποκαλύψεων, που βοηθούν στην ανάπτυξη του κινήματος, στην οργάνωση και την επικοινωνιακή του διάσταση. Εντούτοις, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως συχνά τα μέσα αυτά αποτελούν μηχανισμούς ελέγχου και χειραγώγησης της συνείδησης και της συμπεριφοράς των λαϊκών μαζών από αστικές δυνάμεις (π.χ. χρηματοδότηση

από τις ΗΠΑ των μπλόγκερς του κινήματος της 6ης Μάρτη στην Αίγυπτο). Και ακόμη ότι, αν η «κοινωνική δικτύωση» και η «ψηφιακή συλλογικότητα» παραμένει μόνο στη σφαίρα του διαδικτύου, αν η διαμαρτυρία μέσω οθόνης δρα αποσυσπειρωτικά στις υπαρκτές ή εν δυνάμει ζωντανές συλλογικότητες και δεν εκφράζεται στην άμεση, προσωπική συμμετοχή, στη «ζώσα συλλογικότητα» και αλληλεπίδραση ιδεών και απόψεων, στη μαζική διεκδίκηση και δράση, στους χώρους εργασίας και στις σχολές, στις γειτονιές και τους «δρόμους», θα παραμένει μεν μορφή έκφρασης της λαϊκής διαμαρτυρίας, αλλά δεν θα συμβάλει στη μαζική πάλη για την ανατροπή της αντεργατικής επίθεσης και του συστήματος.

Η. ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟ

Η πολιτική πρόταση του NAP για το περιεχόμενο αλλά και για τους δρόμους και τους φορείς προώθησης της επαναστατικής πολιτικής στη σημερινή φάση **συμπυκνώνεται στη λογική του Αντικαπιταλιστικού Εργατικού Μετώπου**. Η λογική αυτή μπορεί σήμερα να αποκτήσει άλλη πνοή, ποιότητα και υλική ισχύ αν αναπτυχθεί, συγκεκριμενοποιηθεί και τροποποιηθεί όπου χρειάζεται, στηριγμένη σε βαθύτερες θεωρητικές επεξεργασίες, σε μια σχετικά πλήρη και συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης, στην καλύτερη εκτίμηση των συσχετισμών και της δυναμικής τους, αλλά και αν ξεπεραστούν οι αντιφάσεις της.

1. Αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης ΕΕ-ΔΝΤ-ΣΕΒ-κυβερνήσεων!

Αυτός είναι ο **κεντρικός πολιτικός στόχος** στην περίοδο της αντεργατικής καταιγίδας. Ή αλλιώς: Διαμόρφωση προγράμματος, κινήματος, φορέων και οργάνων που θα επιβάλλουν ρήγματα και την αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης, ανοίγοντας το δρόμο και οικοδομώντας τους συσχετισμούς για την επαναστατική ανατροπή του συστήματος, την εργατική εξουσία, την κομμουνιστική απελευθέρωση. Αυτός μπορεί και πρέπει να είναι στόχος ευρύτερων εργατικών και λαϊκών μαζών και του κινήματός τους και όχι μόνο στόχος του NAP και της Αριστεράς. Στόχος μαζικού πολιτικού χαρακτήρα, που συγκεντρώνει-συγκροτεί δυνάμεις, κινητοποιεί, θέτει διαχωριστικές γραμμές, αλλάζει συσχετισμούς. Ο στόχος αυτός και οι πολιτικές αιχμές του μπορούν και πρέπει να αποτελούν εδώ και τώρα προμετωπίδα του εργατικού-λαϊκού κινήματος, συμπύκνωση των ιδιαίτερων αιτημάτων κάθε χώρου ή κάθε φάσης του αγώνα (Μνημόνιο, Μεσοπρόθεσμο, νέα δανειακή σύμβαση), σημείο πολιτικής ενοποίησης κάθε μαχόμενου χώρου, κλάδου, πρωτοβουλίας ή συλλογικότητας. Ο στόχος αυτός επιδιώκουμε να δίνει δύναμη στις επαναστατικές στρατηγικές απαντήσεις στην κρίση και στον καπιταλισμό, αλλά και να παίρνει από αυτές. Μπορεί να παίρνει δύναμη, καθώς η αντικαπιταλιστική επανάσταση, η εργατική εξουσία και η κομμουνιστική απελευθέρωση –κατακτώντας μια ισχυρή θέση στο χαρακώμα της πάλης για την υλοποίηση της αντικαπιταλιστικής ανατροπής– μπορούν να αντιμετωπιστούν ως μια πολιτική κατεύθυνση και προοπτική που δίνουν δύναμη και βάθος στον αγώνα, απαντούν με πιο ουσιαστικό τρόπο στα ερωτήματα του «γιατί» και του «μετά» αυτής της ανατροπής. Παράλληλα, μπορεί να δίνει δύναμη, καθώς η αντικαπιταλιστική επανάσταση-κομμουνιστική απελευθέρωση θα γύριζε σαν ρόδα στον αέρα αν δεν αναδεικνυόταν μέσα από τις εμπειρίες της πάλης στον τόσο κομβικό παρόντα χρόνο, αν μέσα απ' αυτή την πάλη δεν επιταχύνονταν οι αποφασιστικές αναμετρήσεις και δεν συγκροτούνταν το κοινωνικοπολιτικό υποκείμενο που θα υπερίσχυε σε αυτές τις αναμετρήσεις.

Η αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης δεν είναι αόριστο σύνθημα. Είναι πρόγραμμα, στόχοι, περιεχόμενο, που απαντούν στις εργατικές-λαϊκές ανάγκες.

Ανατροπή της επίθεσης σημαίνει:

- Ανατροπή της κυβέρνησης του μαύρου μετώπου ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ και κάθε κυβέρνησης που υλοποιεί αυτή την πολιτική από τα κάτω και από τα αριστερά. Ανατροπή της πολιτικής ΕΕ-ΔΝΤ, ελληνικού και πολυεθνικού κεφαλαίου. Απελευθέρωση από τη δικτατορία των αγορών, της ΕΕ, του κέρδους, των τραπεζών, των εθνικών και υπερεθνικών οργάνων τους!
- Διαζύγιο με τις αυταπάτες για φιλολαϊκές «ευρωπαϊκές λύσεις». Καθεμιά απ' αυτές (ευρωμόλογο, πληθωριστικό χρήμα κ.λπ.) είναι και μια νέα θηλιά για τους εργαζομένους. Να μην περάσει η Συμφωνία του Οκτώβρη της ΕΕ και η δανειακή σύμβαση, το νέο Μνημόνιο και οι προωθούμενες θεσμικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις της ΕΕ.
- Διαγραφή του χρέους – Έξω από το ευρώ – Αντικαπιταλιστική αποδέσμευση από την ΕΕ.
- Ριζική ανακατανομή του κοινωνικού πλούτου σε βάρος του κεφαλαίου και υπέρ της εργασίας, μέχρι να περάσει όλος ο πλούτος στους εργαζομένους, που είναι οι δημιουργοί του.
- Κανένα ευρώ στους τραπεζίτες. Με επιβολή του κινήματος και εργατικό έλεγχο, πραγματικό

πέραςμα στο Δημόσιο –χωρίς αποζημίωση και χωρίς επιβάρυνση του λαού– της Τράπεζας της Ελλάδας, όλων των τραπεζών και των επιχειρήσεων στρατηγικής σημασίας.

- Να καταργηθούν το Μνημόνιο, το Μεσοπρόθεσμο του καλοκαιριού και όλοι οι εφαρμοστικοί τους νόμοι. Να πάρουν πίσω οι εργαζόμενοι και τα λαϊκά στρώματα τα κλεμμένα.

- Όχι στη φτώχεια, την πείνα, την ανεργία. Αυξήσεις στους μισθούς, τις συντάξεις, την παιδεία, την υγεία. Μειώσεις τιμών, κατάργηση των χαρατσιών και των φορομπηχτικών νόμων. Διαγραφή των τραπεζικών χρεών των ανέργων, των εργαζομένων και των φτωχών νοικοκυριών. Σταθερή δουλειά για όλους, απαγόρευση των απολύσεων και της ελαστικής εργασίας, μείωση των ωρών εργασίας.

- Δραστική φορολόγηση του κεφαλαίου και των χρηματιστηριακών συναλλαγών, μεγάλη μείωση στρατιωτικών δαπανών, δήμευση της μεγάλης εκκλησιαστικής-μοναστηριακής περιουσίας.

- Δημόσιοι όλοι οι κοινωφελείς οργανισμοί. Δημόσια και δωρεάν η παιδεία, η υγεία και η κοινωνική ασφάλιση! Έξω οι ολιγάρχες του πλούτου –Έλληνες ή ξένοι– από την υγεία, την παιδεία, τα λιμάνια, τα αεροδρόμια, τους δρόμους, τις συγκοινωνίες, τη γη, το νερό, το ρεύμα. Καμιά νέα ιδιωτικοποίηση. Ανάκληση των ιδιωτικοποιήσεων των ΔΕΚΟ.

- Πραγματικές ελευθερίες – Αυθεντική εργατική και λαϊκή κυριαρχία. Κάτω η χούντα του αστικού συνασπισμού εξουσίας, ο νεοαπολυταρχικός ολοκληρωτισμός και η καταστολή. Κατοχύρωση του δικαιώματος του λαού, του «έθνους των εργαζομένων», να καθορίζει τις τύχες του. Δημιουργία εργατικών και λαϊκών συνελεύσεων ή επιτροπών βάσης ως μέσων έκφρασης, διεκδίκησης κι επιβολής της λαϊκής θέλησης.

- Απελευθέρωση από τη θηλιά ΕΕ και ΔΝΤ, από το καθεστώς «ευρωεπιτροπείας-οικονομικής δυναστείας» τους. Από τη δικτατορία των αγορών, των πολυεθνικών, των τραπεζιτών και των κομμάτων τους. Από τις αλυσίδες των καταπιεστικών, εκμεταλλευτικών και στρατιωτικών ιμπεριαλιστικών μηχανισμών του διεθνούς και ελληνικού κεφαλαίου.

Σε αυτό το πολιτικό περιεχόμενο συγκλίνουν αντιφατικά και στον έναν ή στον άλλο βαθμό σήμερα συνειδητές λογικές επαναστατικού αγώνα, ημισυνειδητές πρωτοπορίες του κινήματος, οργανωμένες αλλά και αντιφατικές ριζοσπαστικές δυνάμεις και ρεύματα, παλιές και νέες τάσεις του κομμουνιστικού κινήματος, ανήσυχα τμήματα της βάσης του ΚΚΕ και του ΣΥΡΙΖΑ. Άρα το κεντρικό στίγμα και η κατεύθυνση του περιεχομένου αποτελούν αντικείμενο διαρκούς δημοκρατικής συζήτησης-διαπάλης στο δυναμικό που συναποτελεί-συνδιαμορφώνει τον πόλο της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς αλλά και στους κοινωνικούς αγώνες για τα εργατικά-λαϊκά δικαιώματα.

2. Αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης: Και μετά τι;

Το ερώτημα αυτό τίθεται με ένταση από τα πράγματα. Και τίθεται ΤΩΡΑ όχι μόνο στις πρωτοπορίες, αλλά ευρύτερα στους εργαζομένους και τους νέους. Δεν μπορεί συνεπώς κανείς να το αποφύγει βρίσκοντας καταφύγιο στις εκλογές ή στην ανάπτυξη αγώνων γενικώς. Ούτε μπορεί να αναβάλει την απάντηση, πιστεύοντας ότι είναι ζητούμενο ενός απροσδιόριστου μέλλοντος. Η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα είναι σημερινή αναγκαιότητα. Μπορεί και πρέπει να δίνεται μαζικά και με όρους μαζικού κινήματος. Αφορά και το κίνημα και το μέτωπο και το κόμμα. Αυτή είναι η μόνη οδός και για να ανατραπεί η επίθεση αλλά και για να ανοίξει ο δρόμος για μια άλλη κοινωνική προοπτική. Διότι η παραμονή στο παρηκμασμένο σύστημα της εκμετάλλευσης, των αγορών, των κερδών, του σάπιου πολιτικού συστήματος και της τραπεζικής τοκογλυφίας μόνο κρίσεις και καταστροφές μπορεί να «εγγυηθεί». Ενώ, αντίθετα, η ανατροπή του και η οικοδόμηση μιας εργατικής εξουσίας μπορούν να ανοίξουν το δρόμο για μια χειραφετημένη κοινωνία, χωρίς αγορές, καταπίεση και εκμετάλλευση, για την κοινωνία των ελεύθερα συνεταιρισμένων παραγωγών και την πλήρη κομμουνιστική απελευθέρωση, ώστε ο υλικός και πνευματικός πλούτος που παράγουν οι εργαζόμενοι να επιστρέφει σε αυτούς και να μοιράζεται με βάση τις ανάγκες τους. Αυτή η επαναστατική ανατροπή του καπιταλισμού είναι σήμερα επίκαιρη και αναγκαία.

3. Ανατροπή της επίθεσης: Με ποια όπλα, ποιο κίνημα, ποιο μέτωπο, ποια Αριστερά

Σε αυτό το πώς, με ποιο υποκείμενο, το NAP απαντά:

- Με αγωνιστικό μέτωπο ανατροπής της επίθεσης.
- Με μαζικό πόλο-μέτωπο της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς.
- Με ένα σύγχρονο κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

Με την απάντηση αυτή το NAP αναπτύσσει, εξειδικεύει, αναπροσαρμόζει, μορφοποιεί –στο φόντο της νέας κατάστασης και στη βάση της επεξεργασίας που κατατίθεται στο κείμενο– τη λογική του Αντικαπιταλιστικού Εργατικού Μετώπου, σε ό,τι αφορά τους φορείς-υποκείμενά της.

4. Αγωνιστικό μέτωπο ανατροπής της επίθεσης

με καρδιά ένα ταξικά ανασυγκροτημένο εργατικό κίνημα

Το NAP και η ANΤΑΡΣΥΑ επιδιώκουν να συμβάλουν στη συγκρότηση ενός εργατικού-λαϊκού αγωνιστικού μετώπου ανατροπής της επίθεσης. Η συγκρότηση ενός τέτοιου μετώπου είναι η συγκεκριμένη πρότασή μας για την ανάπτυξη των εργατικών-λαϊκών αγώνων στις σημερινές συνθήκες της κρίσης, της βάρβαρης επίθεσης και της μαζικής εξαθλίωσης και ιδιαίτερα για το μετασχηματισμό του μαζικού αγώνα για τα κοινωνικά-οικονομικά δικαιώματα σε εργατικό-λαϊκό κίνημα αντικαπιταλιστικού προσανατολισμού, του κοινωνικού σε πολιτικό. Πρόκειται για μια πρόταση πολιτικού μετασχηματισμού του σημερινού κατακερματισμένου –σε περιεχόμενο, δομές και μορφές– αγώνα των εργαζομένων σε μόνιμο, σταθερό, πολιτικό αγώνα για την ανατροπή της επίθεσης του κεφαλαίου, της ΕΕ, του ΔΝΤ και των κυβερνήσεών τους. Πρόκειται για μια πρόταση που έχει ως επιδίωξη να παίξει το εργατικό και το λαϊκό κίνημα –υπό τον όρο ότι θα ανασυγκροτηθεί ταξικά– ανεξάρτητο αντικαπιταλιστικό ρόλο, να συγκροτηθεί σε πραγματικό «αντίπαλο δέος», με τα δικά του σχετικά αυτοτελή και ανεξάρτητα όργανα, με προοπτική την επανάσταση. Επιπρόσθετα, με την πρόταση αυτή το NAP και η ANΤΑΡΣΥΑ επιχειρούν να μετατοπίσουν τον άξονα της πολιτικής παρέμβασης της Αριστεράς από τον βασικά θεσμικό-κοινοβουλευτικό δρόμο στον βασικά «εξωκοινοβουλευτικό» δρόμο του μαζικού κινήματος. Διότι, όπως «η επανάσταση θα είναι έργο των ίδιων των εργατών», έτσι και η αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης θα είναι έργο του μαζικού εργατικού-λαϊκού κινήματος και όχι κάποιων «αριστερών», «λαϊκών», «εργατικών» ή «αντικαπιταλιστικών» κυβερνήσεων στο έδαφος της αστικής κυριαρχίας. Με την πρόταση αυτή όχι μόνο δεν υποβιβάζεται, αλλά αντίθετα αναβαθμίζεται η αναγκαιότητα, ο ρόλος και η αυτοτελής παρέμβαση τόσο των φορέων της κομμουνιστικής απελευθέρωσης και του NAP όσο και της ANΤΑΡΣΥΑ και του πόλου μιας μαζικής μετωπικής αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, καθώς και η αναγκαία εκλογική-πολιτική παρέμβασή τους.

Λέμε **αγωνιστικό**, γιατί θεμέλιό είναι οι αγώνες του εργατικού-λαϊκού κινήματος. Μέτωπο, γιατί στηρίζεται σε μια τετραπλή συμπόρευση: στην ταξική ενότητα των εργαζομένων, στην κοινωνική συμμαχία τους με τα άλλα λαϊκά στρώματα, στη σύγκλιση όλων των αντιστάσεων και στην κοινή δράση της Αριστεράς και κάθε αγωνιστικής φωνής. Ανατροπής, γιατί στόχος του είναι η ήττα, η ανατροπή της αντεργατικής επίθεσης και όσων την προωθούν.

«Μπροστά και οργανωμένος ο λαός, για τη νίκη και την ανατροπή!»: της αντεργατικής επίθεσης και όσων την προωθούν, της άθλιας κυβέρνησης «εθνικής σωτηρίας» και συνολικά του μαύρου μετώπου ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ· για να κατακτούν οι εργαζόμενοι μέσα από την εμπειρία τους την αναγκαία προοπτική της επαναστατικής κατάργησης του βάρβαρου καπιταλισμού της εποχής μας. **Αυτή είναι η ουσία του εργατικού-λαϊκού αγωνιστικού μετώπου ανατροπής.**

Η συμβολή στην οικοδόμησή του είναι πολιτικός στόχος πρώτης γραμμής, βασικό στοιχείο κάθε πολιτικής που θέλει να είναι αγωνιστική, ανατρεπτική, εργατική, λαϊκή, αντιιμπεριαλιστική και αντικαπιταλιστική. Εκφράζει την εργατική-αριστερή αντίληψη για την προτεραιότητα του κοινωνικοπολιτικού, «εξωκοινοβουλευτικού» αγώνα σε σχέση με την αναμονή των εκλογών, τον «θεσμικό» δρόμο και τις συνεργασίες της Αριστεράς σε μίνιμουμ επίπεδο για τις εκλογές. Απαντά στο πώς και ποιος θα αλλάξει τα πράγματα. Οδηγεί στο να γίνεται ο εργαζόμενος λαός πρωταγωνιστής της πολιτικής, της εργατικής απελευθερωτικής πολιτικής – και να μην παραμένει παθητικός «καταναλωτής» των αστικών διαγκωνισμών, σεναρίων και διλημμάτων, «σιωπηρή πλειοψηφία» που λειτουργεί διά της ανάθεσης ή της εκλογικής καταδίκης, «δεξαμενή» ψήφων για την άνοδο των ποσοστών διάφορων κομμάτων. **Κλιμάκωση, συντονισμός και συμμαχία τώρα, για παρατεταμένο, μαχητικό και νικηφόρο αγώνα!** Αυτό είναι το βασικό πνεύμα του αγωνιστικού μετώπου ανατροπής. Κάθε μέτρο που θα προωθείται, κάθε μέτωπο που θα ανοίγει και πάνω απ' όλα το νέο Μνημόνιο και η νέα δανειακή σύμβαση, το PSI και το κούρεμα των χρημάτων των ασφαλιστικών ταμείων, οι απολύσεις στο Δημόσιο, τα χαράτσια, όλα να γίνουν «πεδίο μάχης», κόμβος ρήξης και ανατροπής του αντεργατικού σφαγείου. Κανένας χώρος μόνος του, όλοι μαζί σε ένα κοινό μέτωπο –εργαζόμενοι στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, άνεργοι, νέοι, μετανάστες, εργάτες γης, αλλά και αυτοαπασχολούμενοι που συνθλίβονται και φτωχοί αγρότες–, για μια ανώτερη αγωνιστική ταξική ενότητα της εργατικής τάξης, για ένα συντονισμό των αγώνων βαθύτερο προγραμματικά, οργανωτικά και κινηματικά, για μια κοινωνική συμμαχία της εργατικής τάξης με τα υπόλοιπα λαϊκά στρώματα ικανή να νικήσει την αντιδραστική συμμαχία αγορών, τραπεζών, κεφαλαίου, ΕΕ, ΔΝΤ, κυβερνήσεων, πολιτικού κατεστημένου. Κανένας αγώνας να μην είναι μάχη για την τιμή των όπλων – αγώνες με διάρκεια, αποφασιστικότητα, μαχητικότητα, αλληλεγγύη. Καμιά εμπιστοσύνη στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, κανένας αγώνας στα χέρια τους – όλη η «εξουσία» για την πάλη στους ίδιους τους εργαζόμενους, στις συνελεύσεις στον τόπο κατοικίας, στις αγωνιστικές επιτροπές βάσης, στα πρωτοβάθμια σωματεία και στο συντονισμό τους.

Σε αυτό το αγωνιστικό μέτωπο ανατροπής «νους και καρδιά» είναι η αγωνιζόμενη εργατική τάξη, ο αντικαπιταλιστικός αποφασιστικός διαρκής αγώνας της. Η εμπειρία του περασμένου δίχρονου δείχνει ότι **είναι αδύνατον να ηττηθεί η αντεργατική επίθεση εάν παράλληλα δεν ανασυγκροτηθεί ταξικά το εργατικό κίνημα**, εάν δεν υπάρξει τομή στο περιεχόμενο, στην πολιτική κατεύθυνση, στον τρόπο οργάνωσης και στις μορφές πάλης, εάν δεν υπάρξει ένα πολιτικοποιημένο και πολιτικά επικίνδυνο μαζικό κίνημα που θα κατακτά το αναγκαίο αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα ανατροπής. Ένα κίνημα που θα κλιμακώνει την πάλη του σε κάθε χώρο και συνολικά, χτίζοντας από τα κάτω τη δική του ισχυρή αγωνιστική ταξική ενότητα· κατακτώντας ένα ανώτερο επίπεδο συντονισμού και αλληλεγγύης των αγωνιζόμενων κλάδων· συνενώνοντας –σε υπάρχοντα πρωτοβάθμια σωματεία ή νέα συνδικάτα, όπου χρειάζεται, και με βάση κυρίως το χώρο δουλειάς– εργαζομένους, ανέργους, ελαστικά εργαζομένους, μπλοκάκηδες, μετανάστες· κατακτώντας μορφές συσπείρωσης, λειτουργίας και πάλης που θα στηρίζονται στους ίδιους τους εργαζομένους, στις συνελεύσεις, στη δημοκρατία του κινήματος, στη συλλογική αυτενέργεια· συνδέοντας την πάλη σε κάθε μέτωπο με τον μεγάλο αγώνα για την αντικαπιταλιστική ανατροπή της επίθεσης και κάθε κυβέρνησης που την προωθεί. Μέσα από το πρίσμα αυτό, αποκτά στις σημερινές συνθήκες **εξαιρετική επικαιρότητα η μόνιμη και συγκροτημένη παρουσία μιας εργατικής κίνησης-πρωτοβουλίας πανελλαδικού χαρακτήρα που θα εκφράζει και θα προωθεί τη λογική της ταξικής ανασυγκρότησης του εργατικού κινήματος** στην ευρύτητα και στο βάθος της (και όχι μόνο σε ό,τι αφορά στενά το μαζικό συνδικαλιστικό κίνημα), συνενώνοντας όλο το δυναμικό που μπορεί να συνεισφέρει σε μια τέτοια προσπάθεια.

Στο αγωνιστικό μέτωπο ανατροπής, **εκτός από την αγωνιζόμενη εργατική τάξη (συμπεριλαμβανομένων των ανέργων), έχουν τη δική τους θέση οι φτωχοί αγρότες, οι αυτοαπασχολούμενοι και τα λαϊκά στρώματα που ρίχνονται στη φτώχεια από την κυρίαρχη πολιτική και θέλουν να αγωνιστούν εναντίον της**. Ιδιαίτερο, πρωτοπόρο ρόλο θα έχουν όσοι κατανοούν πως το μέλλον τους βρίσκεται όχι στο χτες της κοινωνίας της αγοράς και του κέρδους, αλλά στη συμπαρατάξη με την εργαζόμενη πλειοψηφία, στο αύριο της επαναστατικής ανατροπής και της κοινωνικής απελευθέρωσης. Ξεχωριστή θέση έχει και η μαχόμενη νεολαία, φοιτητική και εργαζόμενη, το κυριότερο θύμα της αντιλαϊκής επίθεσης, που καλείται να ζήσει χειρότερα από τους γονείς της, σε έναν κόσμο όπου οι μεγάλες της δυνατότητες θα ακυρώνονται στο βούρκο της ανεργίας και της φτώχειας, της εκπαίδευσης χωρίς βιβλία και με υποταγή στην αγορά. Ένα τέτοιο μέτωπο οικοδομείται με τη συμπαρατάξη στον αγώνα μαχόμενων και ανυπότακτων συνδικάτων, συνελεύσεων πρωτοβάθμιων σωματείων, επιτροπών βάσης, συλλογικοτήτων ανέργων ή ελαστικά εργαζομένων, ακόμα και ομοσπονδιών, λαϊκών συνελεύσεων σε γειτονιές, κινήσεων ανυπακοής σε χαράτσια, πρωτοβουλιών σαν την κίνηση «Δεν χρωστάμε – Δεν πουλάμε – Δεν πληρώνουμε», συλλόγων ή φορέων νεολαίας, αγροτών, αυτοαπασχολούμενων, μεταναστευτικών συλλογικοτήτων κ.λπ. Έχει δηλαδή ως βασικό μοχλό τις συλλογικότητες βάσης και καθοριστικό στόχο το συντονισμό τους σε ένα πανελλαδικό δίκτυο-κέντρο αγώνα.

Δεν ξεκινάμε από το μηδέν. Υπάρχουν ήδη πρωτοβάθμια σωματεία και άλλες συλλογικότητες που κινούνται σε τέτοια κατεύθυνση: ο Συντονισμός Πρωτοβάθμιων Σωματείων, η πρωτοβουλία «Δεν χρωστάμε – Δεν πουλάμε – Δεν πληρώνουμε», άλλες πρωτοβουλίες πρωτοβάθμιων σωματείων. Ωστόσο, τα βήματα που έχουν γίνει σε αυτή την κατεύθυνση δεν αρκούν. Το κενό που αφήνει η τακτική ταξικής συνεργασίας και υποταγής των ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ πρέπει επείγοντως να καλυφθεί το επόμενο διάστημα με πολλαπλασιασμό και σταθερή αγωνιστική σύγκλιση (πολιτική και οργανωτική) των σωματείων, των επιτροπών αγώνα, των λαϊκών συνελεύσεων και κάθε συλλογικότητας που κινείται με τέτοια μάχιμη λογική. Τα περιορισμένα όρια και τα αδιέξοδα της τακτικής του ΠΑΜΕ, που έχουν ήδη φανεί, μπορούν να καλυφθούν από την εργατική ανατρεπτική πολιτική της συλλογικής πάλης ως τη νίκη και από την κοινή δράση που θα διευκολύνει μια τέτοια προοπτική.

Σε αυτόν το φιλόδοξο στόχο καλείται να συμβάλει ο Συντονισμός Πρωτοβάθμιων Σωματείων, κάνοντας ένα αποφασιστικό βήμα προς τα μπρος. Ένα τέτοιο βήμα προϋποθέτει τη συμβολή πρωτοπόρων δυνάμεων ώστε: να γίνει ο Συντονισμός σημείο αναφοράς και πόλος έλξης για τα πολλαπλάσια –σε σχέση με τη σημερινή του εικόνα– σωματεία και ρεύματα που υιοθετούν αγωνιστική, μαχητική ριζοσπαστική στάση (με τις αντιφάσεις, αλλά και τις διαφορετικές τους ταχύτητες και καταβολές) – ιδιαίτερα για τα σωματεία του ιδιωτικού τομέα και των ΔΕΚΟ· να αναπτύξει το πολιτικό του πλαίσιο με βάση τα διακυβεύματα της περιόδου και τις ανάγκες του αγώνα· να στηριχτεί αποφασιστικά στη δημοκρατική λειτουργία των συνελεύσεων και των σωματείων, όπως επίσης σε αιρετούς και ανακλητούς αντιπροσώπους, υπερβαίνοντας τις πρακτικές που εξαντλούνται σε συνεννοήσεις κορυφής· να φτάσει ως το σημείο να χαράξει αυτοτελές αγωνιστικό σχέδιο και μαζικές πρωτοβουλίες· να μην περιορίζεται στις πρωτοβουλίες της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ· να αποκτήσει υπόσταση και στις μεγάλες πόλεις αλλά και πιο μόνιμη και ουσιαστική μορφή

συσπείρωσης.

Η προσπάθεια για την οικοδόμηση του αγωνιστικού μετώπου ανατροπής δεν εξαντλείται στο Συντονισμό Πρωτοβάθμιων Σωματείων. Είναι μείζονος σημασίας να οργανωθούν μάχες πρωτίστως σε χώρους και κλάδους, επίσης σε πόλεις και σε γειτονιές, καθώς και ειδικές και γενικές μορφές συντονισμού (π.χ. φορέων του Δημοσίου που καταργούνται). Με αυτό τον τρόπο το αγωνιστικό μέτωπο ανατροπής θα τροφοδοτείται και «από πάνω» και «από κάτω».

Ένα τέτοιο μέτωπο, τέλος, δεν μπορεί παρά να στοχεύει **στη δημιουργία των δικών του ανεξάρτητων εμβρυακών οργάνων άσκησης εργατικής πολιτικής (εργατικά και λαϊκά συμβούλια, επιτροπές βάσης ή συνελεύσεις), που θα είναι ανταγωνιστικά στους αστικούς θεσμούς.** Στο βαθμό που θα δημιουργούνται και θα ενδυναμώνονται τα όργανα αυτά, θα μπορούν να εκφράζουν και να επιβάλλουν την εργατική-λαϊκή θέληση, τον εργατικό έλεγχο. Και να διαμορφώσουν τα έμβρυα μιας εργατικής εξουσίας. Σε αυτόν το στόχο επιβάλλεται να στρατευτούν ενωτικά και με κοινή δράση όλα τα ρεύματα του αγώνα ενάντια στην αντιδραστική πολιτική, όλη η Αριστερά, με όρους ισοτιμίας και δημοκρατίας του κινήματος και με δημόσια πολιτική δέσμευση για ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών. Έτσι, στο αγωνιστικό μέτωπο ανατροπής πρέπει να κατακτηθεί ένα ανώτερο επίπεδο κοινής δράσης της Αριστεράς και κάθε ριζοσπαστικής δύναμης, τέτοιο που να ενισχύει την πάλη, να ευνοεί το διάλογο, να δίνει φτερά και προοπτική στον αγώνα. **Γι' αυτό πρέπει να αποτελέσει τον κεντρικό στόχο ολόκληρης της Αριστεράς.**

5. Με την ANΤΑΡΣΥΑ για τον πόλο της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς

α. Η οικοδόμηση ενός αυτοτελούς και μαζικού πόλου της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς αποτελεί θεμελιώδη ανάγκη των καιρών και των εργαζομένων και κεντρικό στόχο του NAP. Μέσα από αυτόν εκφράζεται και προωθείται η λογική του NAP για το συνολικό πολιτικό μέτωπο στις συνθήκες της αστικής κυριαρχίας και ειδικότερα στις συνθήκες της κρίσης και της αντιδραστικής αστικής απάντησης. Αυτή η λογική και πρακτική σήμερα μπορεί να αλλάζει το χάρτη στην Αριστερά στο βαθμό που επηρεάζεται ισχυρά από την τάση της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης και έχει πρακτική κοινής δράσης με όλες τις μαχόμενες δυνάμεις της Αριστεράς και του κινήματος, ώστε να διευκολύνεται η συγκρότηση του αγωνιστικού μετώπου ανατροπής. Πλευρά αποφασιστική αυτής της προσπάθειας είναι η συμβολή της ANΤΑΡΣΥΑ και η συμβολή του NAP στην ANΤΑΡΣΥΑ.

Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο: Η αντικαπιταλιστική Αριστερά και ο πόλος της επιβάλλεται να έχουν αντικαπιταλιστικό περιεχόμενο, με πρόγραμμα σύγκρουσης με τις βασικές στρατηγικές πλευρές της επίθεσης του κεφαλαίου, για τη σχετική επιβολή εργατικών κατακτήσεων μέσα από τον κλονισμό της αστικής πολιτικής και ιδεολογικής ηγεμονίας-κυριαρχίας, που θα ανοίγει το δρόμο για την αντικαπιταλιστική επανάσταση και την εργατική χειραφέτηση. Στις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί, επιβάλλεται να αναπτυχθεί δημιουργικά και να προωθηθεί πιο αποφασιστικά η εξής λογική: το αναγκαίο πολιτικό περιεχόμενο του πολιτικού κινήματος και του μετώπου που θα συγκροτηθούν και θα αγωνιστούν για την αναχαίτιση και την ανατροπή της αντιλαϊκής επίθεσης δεν μπορεί παρά να είναι αντικαπιταλιστικό, αντιΕΕ, αντικυβερνητικό, αντισυστημικό, ανατρεπτικό· θα πρέπει να τοποθετείται σε κρίσιμα ερωτήματα για τη δυνατότητα και τα χαρακτηριστικά μιας νέας κοινωνίας μετά τον καπιταλισμό, το χαρακτήρα των επαναστάσεων της εποχής και των δρόμων προσέγγισής τους. Το ότι το περιεχόμενο επιβάλλεται να είναι τέτοιο δεν καθορίζεται αυθαίρετα και εγκεφαλικά. Το «απαιτούν» η φύση και ο χαρακτήρας του αντιπάλου και της στρατηγικής του· η ποιότητα, η διάρκεια και το βάθος της επίθεσης στους εργαζομένους της χώρας, της Ευρώπης, του κόσμου· οι οξύτερες αντιθέσεις των «πάνω» αλλά και οι αγωνιστικές τάσεις και αναζητήσεις των «κάτω». Το αναδεικνύουν οι τεράστιες δυσκολίες και, κυρίως, οι εκρηκτικές δυνατότητες τις οποίες φέρνει στο κέντρο της ταξικής πάλης η ιστορική κρίση του καπιταλισμού γενικά, στην ΕΕ και στη χώρα μας, ιδιαίτερα στο φόντο των νέων, ακόμα πιο αντιδραστικών φάσεων της αστικής στρατηγικής υπέρβασής της. Από τη σκοπιά αυτή, το NAP ασκεί κριτική στις μετωπικές προτάσεις της ρεφορμιστικής και διαχειριστικής Αριστεράς, εκτιμώντας ως φτωχό το περιεχόμενό τους και λαθεμένο τον τρόπο προώθησής του (με εκλογές, περιορισμό του αγώνα στα όρια των ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ ή άρνηση του ΠΑΜΕ για ενωτικό κίνημα ανατροπής)· επομένως τις θεωρεί αναποτελεσματικές και ανίκανες να γίνουν μαζικές και νικηφόρες.

Ο πόλος της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς θα συγκροτηθεί από όλο εκείνο το πολύμορφο δυναμικό που έχει βγει στο προσκήνιο των αγώνων και της πολιτικής πάλης και το οποίο αναζητά και μάχεται σε αντικαπιταλιστική κατεύθυνση· από δυνάμεις της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης, τάσεις της αντικαπιταλιστικής-ριζοσπαστικής Αριστεράς, πρωτοπόρες δυνάμεις του εργατικού-λαϊκού κινήματος και των αριστερών πτερύγων· με τη συμβολή πρωτοβουλιών-κινήσεων σαν αυτή κατά της ΕΕ, εργατικών-ταξικών κινήσεων που εργάζονται για την ταξική ανασυγκρότηση του εργατικού

κινήματος, θεωρητικών ή πολιτισμικών συλλογικοτήτων· από το διάσπαρτο αντικαπιταλιστικό δυναμικό, από ανήσυχες τάσεις της ρεφορμιστικής και διαχειριστικής Αριστεράς, από ριζοσπαστικοποιούμενες δυνάμεις της λαϊκής βάσης του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ. Αυτό το δυναμικό είναι μεγάλο, έχει δυναμική, είναι μάχιμο και διαμορφώνει μια ευρύτατη ζώνη που άλλοτε εκφράζεται ανοιχτά (και εκλογικά και κινηματικά) κι άλλοτε λειτουργεί ως υπόγειο ρεύμα που διαπερνά κόμματα, οργανώσεις, σχήματα και αγώνες. Μέσα από αυτό το πρίσμα, η γραμμή του πόλου της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς προωθείται με την ανάπτυξη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, με την επίδρασή της σε δυνάμεις του υπαρκτού εξωκοινοβουλευτικού χώρου, της «αριστερής τάσης» του ΣΥΡΙΖΑ, του ΚΚΕ και των διαφοροποιήσεων του ΠΑΣΟΚ αλλά, ταυτόχρονα, τις υπερβαίνει. Επιχειρεί να απαντήσει στην ιστορική πρόκληση και στη φιλοδοξία για μια αλλαγή του χάρτη στην Αριστερά, για μια άλλη, μαζική μετωπική αντικαπιταλιστική Αριστερά στο ύψος των απαιτήσεων της εποχής μας. Σε αυτή τη στάση μάς οδηγεί και η εκτίμηση ότι, μέχρι σήμερα, δεν έχουν μορφοποιηθεί οργανωμένες πολιτικές δυνάμεις (πέρα από την ΑΝΤΑΡΣΥΑ) οι οποίες μπορεί να συμπαραταχθούν μετωπικά και σε συνολικό πολιτικό επίπεδο με στόχο την αντικαπιταλιστική ανατροπή και προοπτική την επανάσταση. Οι πολιτικές διαφοροποιήσεις όμως είναι ταχύτατες και οι αναζητήσεις των κινηματικών πρωτοποριών μαζικές και πιεστικές. Απαιτείται να εργαστούμε τολμηρά, μαζικά, πλατιά, μέσα από δρόμους που θα συνδυάζουν τη δουλειά «από τα κάτω», στη βάση του αντικαπιταλιστικού δυναμικού, με τη δουλειά σε συλλογικότητες, δυνάμεις και οργανώσεις που αναφέρονται στην Αριστερά, στον αντικαπιταλισμό, στη ρήξη και την ανατροπή (π.χ. κοινή δράση στο κίνημα, πρωτοβουλίες συντονισμού-συμπόρευσης σε κρίσιμα ζητήματα, μορφές διαλόγου). Στόχος αυτών των παρεμβάσεων και πρωτοβουλιών είναι να μετατοπιστούν πιο μόνιμα και σταθερά προς το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα και μέτωπο οι τάσεις που αναζητούν αριστερά-αντικαπιταλιστικά από το χώρο και την επιρροή των ΚΚΕ, ΣΥΡΙΖΑ, ΜΑΑ και ευρύτερα της εξωκοινοβουλευτικής ή ανένταχτης Αριστεράς ή οι σχετικά φρέσκες πρωτοπορίες του κινήματος και της νεολαίας.

Σε ό,τι αφορά τη μορφή: Ο πόλος αποτελεί μια πολιτικού χαρακτήρα ανοιχτή-εξεισώμενη κοινωνικοπολιτική διαδικασία-συγκρότηση, στην οποία συνεισφέρουν οργανώσεις, κόμματα και συλλογικότητες της αντικαπιταλιστικής-επαναστατικής Αριστεράς (υπαρκτές ή μελλοντικές), αλλά και κινήσεις (όπως αυτές κατά της ΕΕ, κατά του πολέμου, για το δημοκρατικό ζήτημα ή μια κίνηση για την ταξική ανασυγκρότηση του εργατικού κινήματος), προωθημένες αντικαπιταλιστικές εργατικές συσπειρώσεις και αριστερές αντικαπιταλιστικές κινήσεις στα πεδία της πόλης-περιβάλλοντος, καθώς και ανένταχτοι αγωνιστές.

Ο πόλος της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς δεν αποτελεί άλλη μια Αριστερά, αλλά μια άλλη Αριστερά. Αποτελεί μια άλλη συνολική πρόταση για το κίνημα και την Αριστερά και όχι μια πρόταση «αυτόκεντρης ανάπτυξης» και συσπείρωσης· δεν συνιστά το αντικαπιταλιστικό-επαναστατικό «άκρο» μιας παναριστερής συμμαχίας διάφορων εκδοχών, ενός «λαϊκού μετώπου» ή ενός αντιμνημονιακού-αντινεοφιλελεύθερου μετώπου που απλώς λέει «όχι στα μέτρα» ή έστω «έξω από το ευρώ», αλλά ούτε κι ενός «μετώπου του όχι», που προωθούν το ΕΠΑΜ και ο αγωνιστικός πατριωτικός χώρος. Ο αντικαπιταλιστικός πόλος-μέτωπο θα γίνει μαζικός και αποτελεσματικός στο βαθμό που θα υπερβεί με σύγχρονο και επαναστατικό τρόπο τις χρεοκοπημένες και ιστορικά ξεπερασμένες πολιτικές και οργανωτικές συνταγές της υπάρχουσας Αριστεράς και θα απαντήσει πολιτικά, κινηματικά, στρατηγικά, θεωρητικά και οργανωτικά στις προκλήσεις της ταξικής πάλης στην εποχή μας. Στη βάση αυτή, η αντικαπιταλιστική Αριστερά οριοθετείται με σαφήνεια από την πολιτική, τη στρατηγική και τα οργανωτικά πρότυπα του ΚΚΕ και του ΣΥΡΙΖΑ. Προσπαθεί να ισχυροποιηθεί και να αποκτήσει το προβάδισμα στο χώρο της Αριστεράς, για να εμφανιστεί έμπρακτα ένα άλλο πρότυπο Αριστεράς και αριστερού-εργατικού τρόπου «πολιτεύεσθαι», για να υπάρξει έμπρακτη αυτοκριτική στην ως τώρα έννοια και πρακτική της Αριστεράς, για να δοθεί δύναμη και προοπτική στους αγώνες της περιόδου. Κάθε καθυστέρηση στην οικοδόμηση μιας τέτοιας αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, ενός τέτοιου πόλου εγκλωβίζει –και τελικά διασπαθίζει– τις ανερχόμενες ριζοσπαστικές και αντικαπιταλιστικές αναζητήσεις στα όρια του σημερινού συσχετισμού στην Αριστερά ή, ακόμη χειρότερα, στην απογοήτευση. Λειτουργεί καθηλωτικά για τις ανήσυχες δυνάμεις της βάσης του ΚΚΕ και του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και του ΠΑΣΟΚ· οι δυνάμεις αυτές θα αποσχιστούν και θα συνεισφέρουν σε μια άλλη πρόταση μόνο αν τη δουν να εμφανίζεται με αισθητούς, αξιόπιστους και επαναστατικούς όρους, αν τους καλύψει τα κενά που δεν τους καλύπτουν οι δυνάμεις στις οποίες βρίσκονται, αν τους εμπνεύσει σε ένα δρόμο απαλλαγμένο από τις δομικές αδυναμίες του ΚΚΕ και του ΣΥΡΙΖΑ. Τέλος, απογοητεύει το κίνημα και τις πρωτοπορίες του ειδικότερα που, έπειτα από ένα δίχρονο σκληρών ταξικών αναμετρήσεων, αναζητούν όχι απλώς την πρόταση για την επόμενη απεργία ή μια αύξηση του μισθού, αλλά τους όρους και τις προϋποθέσεις μιας διαφορετικής κοινωνικής και πολιτικής προοπτικής.

Αυτή η θέση έχει θετικό χαρακτήρα, επιχειρεί να απαντήσει θετικά στα στρατηγικά και πολιτικά

αδιέξοδα και ελλείμματα της Αριστεράς. Επιπλέον, είναι θέση που συνοδεύεται και αλληλεπιδρά με την προσπάθεια για κοινή δράση κάθε αριστερής και αγωνιστικής φωνής μέσα στο κίνημα. Κι ακόμη, είναι θέση που συνοδεύεται κι αλληλεπιδρά και με πρωτοβουλίες συντονισμού όλης της Αριστεράς σε καίρια πολιτικά ζητήματα. Πρωτοβουλίες οι οποίες –όταν γίνονται με ριζοσπαστικό πλαίσιο και σκοπό, ισχυρή αυτοτελή παρουσία της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς και όρους ισοτιμίας– ενισχύουν τη «δύναμη πυρός» και την αυτοπεποίθηση του κινήματος, διευκολύνουν τις αγωνιστικές διεργασίες «από τα κάτω», «ρίχνουν τα τείχη» των ενδοαριστερών περιχαρακώσεων και εμφυλίων, καλλιεργούν κλίμα διαλόγου μεταξύ των αγωνιστών και των δυνάμεων της Αριστεράς (κοινοβουλευτικής και εξωκοινοβουλευτικής). Άρα δημιουργούν ευνοϊκότερο πεδίο για να διεκδικήσει και να πετύχει η αντικαπιταλιστική Αριστερά τη μαζική εμφάνισή της στο πολιτικό προσκήνιο, την αλλαγή του χάρτη στην Αριστερά.

β. Η **ΑΝΤΑΡΣΥΑ** αποτελεί σημαντική κατάκτηση και βήμα συμβολής στην υπόθεση του αντικαπιταλιστικού πόλου. Με αυτή την έννοια, αποτελεί την αρχή και όχι το τέλος της μετωπικής πολιτικής του ΝΑΡ σε συνολικό πολιτικό επίπεδο. Η δημιουργία, η ως τώρα παρουσία και η πρόσφατη Συνδιάσκεψή της –με αντιφάσεις και δυσκολίες– έδωσαν νέα ώθηση σε αυτή την υπόθεση και δημιούργησαν βάσιμες ελπίδες ότι ο αντικαπιταλιστικός και επαναστατικός χώρος μπορεί να εμφανιστεί με υπολογίσιμους όρους στο πολιτικό προσκήνιο. Η ως τώρα δυναμική της ΑΝΤΑΡΣΥΑ στηρίχτηκε:

- Σε ένα αντικαπιταλιστικό-επαναστατικό πρόγραμμα που μπορεί να μην έχει πλήρεις απαντήσεις σε όλα τα ζητήματα ή να μην είναι απαλλαγμένο από αντιφάσεις (πράγμα φυσικό, μιας και πρόκειται για μέτωπο), αλλά έχει σαφές αντικαπιταλιστικό και επαναστατικό στίγμα. Βήμα προωθητικό στην πολιτική ταυτότητα και στο πρόγραμμά της είναι η απόφαση της πρόσφατης Συνδιάσκεψης.

- Στην ενωτική-μετωπική κουλτούρα που αποπνέει ως εγχείρημα στο οποίο συμμετέχουν αρκετές αντικαπιταλιστικές δυνάμεις αλλά και αρκετοί ανένταχτοι αγωνιστές, οι οποίοι είδαν σε αυτό το εγχείρημα μια ελπιδοφόρα προσπάθεια.

- Στο γεγονός ότι στρατεύεται στην υπόθεση μιας άλλης Αριστεράς και επιχειρεί –όχι χωρίς κενά και ταλαντεύσεις– να απαντήσει στις προκλήσεις των καιρών, υπερβαίνοντας τις χρεοκοπημένες και αναποτελεσματικές συνταγές της «επίσημης» Αριστεράς, και ταυτόχρονα υπερβαίνοντας ακόμη και τα όρια, τις αδυναμίες και τις αντιφάσεις τόσο της ίδιας της ΑΝΤΑΡΣΥΑ όσο και κάθε δύναμης και αγωνιστή που τη συναπαρτίζουν.

- Στη μαχητική παρουσία του δυναμικού της σε όλες τις αναμετρήσεις της προηγούμενης περιόδου, στις μικρές ή μεγάλες κινηματικές μάχες που δόθηκαν, σε ορισμένες από τις οποίες το δυναμικό της ΑΝΤΑΡΣΥΑ είχε πρωταγωνιστικό ρόλο.

Η συμβολή της θα γίνεται πιο ουσιαστική στο βαθμό που θα αναπτύσσει τα ελπιδοφόρα στοιχεία της, θα υπερβαίνει συλλογικά και δημοκρατικά τις αντιφάσεις, τις ανεπάρκειες και τις ταλαντεύσεις της κατακτώντας μιαν ανώτερη πολιτική ενοποίηση· στο βαθμό που θα κατοχυρώνει έναν πιο αποφασιστικό ρόλο στις μάχες της περιόδου, θα ρίχνει γέφυρες με το διάσπαρτο-ανένταχτο αντικαπιταλιστικό δυναμικό και με τις νέες ριζοσπαστικές πρωτοπορίες του κινήματος και τις ριζοσπαστικές διαφοροποιήσεις της βάσης του ΚΚΕ, του ΣΥΡΙΖΑ αλλά και του ΠΑΣΟΚ· εφόσον θα κατακτά μια πλούσια εσωτερική-δημοκρατική λειτουργία και –κυρίως– θα προβάλλει και θα παλεύει ένα αιχμηρό και μαζικής απεύθυνσης αντικαπιταλιστικό πολιτικό πρόγραμμα. Στο βαθμό δηλαδή που θα μετασχηματίζεται-αναπτύσσεται με βάση τις απαιτήσεις της ταξικής πάλης.

Μέσα από το πρίσμα αυτό, **τα κρισιμότερα ζητήματα για την πορεία της ΑΝΤΑΡΣΥΑ είναι:**

- Να προβληθεί, να προωθηθεί και να αναπτυχθεί η πολιτική που εγκρίθηκε στη Συνδιάσκεψη ως συνολικό αντικαπιταλιστικό πλαίσιο περιεχομένου, σκοπών και μέσων και όχι μόνο ως πλαίσιο «πέντε σημείων». Με την αναγκαία επικαιροποίηση που απαιτούν η δημιουργία της κυβέρνησης «εθνικής σωτηρίας», η νέα δανειακή σύμβαση με το Μνημόνιό της και η προοπτική των εκλογών. Ειδική πλευρά αυτού του περιεχομένου είναι η προβολή της άποψης της ΑΝΤΑΡΣΥΑ για την αντικαπιταλιστική Αριστερά, για το αγωνιστικό μέτωπο ρήξης και ανατροπής (ως στοιχείο της πολιτικής της πρότασης) και για την κοινή δράση της Αριστεράς στο πλαίσιό του.

- Η συμβολή στο να δοθεί συνέχεια στην εργατική-λαϊκή πάλη, να σπάσει με επιμέρους και συνολικούς αγώνες το παραλυτικό κλίμα που δημιουργούν η κυβέρνηση «εθνικής σωτηρίας», η απειλή εξόδου από την ΕΕ και ο εκλογικίστικος προσανατολισμός του ΚΚΕ και του ΣΥΡΙΖΑ, να αποκρουστούν το νέο Μνημόνιο, οι εφεδρείες, οι ιδιωτικοποιήσεις κ.λπ. Μέσα στην προσπάθεια αυτή, να γίνονται βήματα ώστε να κατακτά το σύνολο της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ενιαία αντίληψη και πρακτική για το τι σημαίνει και πού κρίνεται η ταξική ανασυγκρότηση του εργατικού κινήματος (με βάση και την απόφαση της Συνδιάσκεψης), ως όρος για τη νικηφόρα έκβαση των εργατικών-λαϊκών αγώνων.

- Να συνεχιστεί τολμηρά η προσπάθεια να ενταχθούν νέα μέλη στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ, με βάση και τις αυξημένες δυνατότητες-απαιτήσεις που υπάρχουν. Να δημιουργηθούν Τοπικές Επιτροπές (ΤΕ) σε

νομούς, πόλεις και γειτονιές στις οποίες δεν υπάρχουν ή υπάρχουν τυπικά. Να συγκροτηθούν με σχεδιασμένο τρόπο Κλαδικές Επιτροπές και να αναδιαταχθούν επίσης σχεδιασμένα οι ΤΕ.

- Να κατακτηθεί μια πλούσια λειτουργία στις ΤΕ, ώστε να συζητούν γόνιμα για όλα τα ζητήματα. Να εξασφαλίζουν ουσιαστική θέση και λόγο στο ανένταχτο δυναμικό. Να ενισχύουν το συντροφικό μετωπικό κλίμα. Να συμπληρώνουν τη συζήτηση για τα πρακτικά καθήκοντα με ευρύτερες πολιτικοθεωρητικές, πολιτισμικές πρωτοβουλίες διαλόγου εντός της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και ευρύτερα.

- Να εξασφαλιστούν η δημιουργική συμβολή των οργανωμένων δυνάμεων μέσα από το σεβασμό στη σχετική αυτοτέλεια της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ως μετώπου, η λογική του «να υπηρετούν» την ΑΝΤΑΡΣΥΑ και όχι η ΑΝΤΑΡΣΥΑ «να υπηρετεί» τις οργανωμένες δυνάμεις. Αυτή η λογική και πρακτική θα ενισχύσει τόσο την ΑΝΤΑΡΣΥΑ όσο και τις ίδιες τις οργανωμένες δυνάμεις.

γ. Το NAP και η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, με τη δράση και τις πρωτοβουλίες τους, στηρίζουν-ανιχνεύουν **κι άλλους δρόμους για την έμπρακτη προώθηση της λογικής του αντικαπιταλιστικού πόλου-μετώπου**, δρόμους που δίνουν άλλη πνοή στην υπόθεση αυτή και δρομολογούν διεργασίες. Στο πλαίσιο αυτό ξεχωρίζουν:

- **Η ανάπτυξη πολιτικών πρωτοβουλιών συνάντησης, διαλόγου και «κοινής «παράταξης» του αριστερού δυναμικού** (π.χ. πρωτοβουλία κατά της ΕΕ, για το σύγχρονο δημοκρατικό ζήτημα), αλλά και θεωρητικών, πολιτιστικών ή θεματικών πρωτοβουλιών. Οι πρωτοβουλίες αυτές πρέπει να έχουν συγκεκριμένο περιεχόμενο, που θα σπάνε το περιοριστικό πλαίσιο της συζήτησης κορυφών και της «γενικής συζήτησης» και θα εμπλέκουν τον αριστερό κόσμο της βάσης και τις κινηματικές πρωτοπορίες σε μια λογική κοινής-συντροφικής πολιτικής προσπάθειας.

- **Η κοινή παρουσία και δράση** του δυναμικού αυτού σε ενιαία σχήματα σε εργασιακούς χώρους, σχολές ή γειτονιές ή η πολιτική-κινηματική ενοποίησή του σε κινήσεις που προωθούν με πιο συνειδητό και ολοκληρωμένο τρόπο την ταξική ανασυγκρότηση του εργατικού κινήματος.

- Η προώθηση της κοινής δράσης των ρευμάτων του αγώνα και των δυνάμεων της Αριστεράς στο πλαίσιο του κινήματος.

- **Ο συναγωνιστικός συντονισμός της Αριστεράς** όχι μόνο διαμέσου της κοινής δράσης στο κίνημα αλλά και σε ευρύτερες πρωτοβουλίες σε κρίσιμες στιγμές ή ζητήματα είτε σε «χώρους» διαλόγου, αναζήτησης και γόνιμης ιδεολογικής αντιπαράθεσης. Οι κατευθύνσεις αυτές διευκολύνουν τις κοινές προσπάθειες των αριστερών πρωτοποριών, την ώσμωση των ιδεών τους, τους λαϊκούς αγώνες, την αποφυγή του ενδοαριστερού εμφυλίου – και άρα τον απεγκλωβισμό δυνάμεων και, τελικά, την υπόθεση του πόλου. Με μια τέτοια θετική, δημιουργική πρακτική θα ξεπεραστούν και η λογική που αρνείται την κοινή δράση μέσα στο κίνημα, αλλά και η λογική που αντικαθιστά τη γραμμή του αντικαπιταλιστικού μετώπου με εκείνη ενός «λαϊκού μετώπου», ενός παναριστερού-αντιμνημονιακού μετώπου ή μετώπου τύπου ΕΑΜ με ισχυρό αντικαπιταλιστικό πόλο στο εσωτερικό του.

- **Η συνεισφορά του ΠΡΙΝ** (και άλλων εντύπων) ως χώρου έκφρασης, ανταλλαγής απόψεων και συντροφικού διαλόγου όλου του δυναμικού που ενδιαφέρεται για τη συγκρότηση μιας άλλης, μετωπικής αντικαπιταλιστικής Αριστεράς.

- Η οικοδόμηση μορφών-διαδικασιών αντικαπιταλιστικής συσπείρωσης-μετώπου στη νεολαία.

- Η αναβαθμισμένη πολιτική παρουσία του NAP και της νΚΑ στο πλαίσιο της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και ευρύτερα η αυτοτελής παρέμβασή τους σε ζητήματα στρατηγικού χαρακτήρα και σε καθοριστικά θέματα τακτικής.

- Η δρομολόγηση μετρήσιμων βημάτων στην υπόθεση του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

6. Το NAP και το σύγχρονο κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης

Το NAP αντιμετωπίζει ως επείγουσα προτεραιότητα-αναγκαιότητα τη συγκρότηση ενός σύγχρονου κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης με τα χαρακτηριστικά που τέθηκαν προηγουμένα. Έχει συνείδηση ότι ένα τέτοιο κόμμα θα προέλθει από τη συμβολή και άλλων ανάλογων προσπαθειών, καθώς και από την παρέμβαση των μαζικών αγώνων της εργατικής τάξης. Επομένως δεν είναι αποκλειστικά υπόθεση της δικής του προσπάθειας, του δικού του κομμουνιστικού μετασχηματισμού. Με αυτή την έννοια, επιχειρεί να περιγράψει με ανοιχτό τρόπο δρόμους-βήματα που θα συμβάλουν σε αυτόν το στόχο όχι στο ασαφές και απροσδιόριστο μέλλον αλλά σε έναν ορατό μεσοπρόθεσμο ορίζοντα· με τρόπο που να ενεργοποιεί και να εμπλέκει ενεργά όλο το ανήσυχο δυναμικό που αναζητά ένα κόμμα κομμουνιστικής απελευθέρωσης σήμερα.

Το NAP επιχειρεί αυτό το ποιοτικό άλμα –εκτός των άλλων– και ως έμπρακτη αυτοκριτική στις αντιφάσεις της ως τώρα πορείας του. Στα 22 χρόνια ύπαρξής του, με τις θέσεις για τον ολοκληρωτικό καπιταλισμό της εποχής μας, το χαρακτήρα των χωρών της Ανατολής που κατέρρευσαν και την αντικαπιταλιστική επανάσταση-κομμουνιστική απελευθέρωση, το NAP

επιχείρησε να καλύψει το ιστορικό κενό που βαρύνει την Αριστερά, ιδιαίτερα στο πεδίο της στρατηγικής: να ανιχνεύσει τους τρόπους και τους δρόμους σύνδεσης μεταξύ στρατηγικής και τακτικής. Παράλληλα, επιχείρησε να προσεγγίσει τη σχέση πρωτοπορίας-τάξης, καθώς και τη σχέση ανάμεσα στο κομμουνιστικό κόμμα, στο επαναστατικό μέτωπο της εργατικής πολιτικής και στο ιστορικό και καθοριστικό τελικά κίνημα χειραφέτησης της ίδιας της εργατικής τάξης, όπως επίσης και τη σχετικά αυτοτελή τους παρουσία. Προσπάθησε να αποτιμήσει τη σχετική εμπειρία του ΚΚ και άλλων ριζοσπαστικών ρευμάτων και να ανιχνεύσει, στη θεωρία και στην πράξη, τους σύγχρονους –από εργατική επαναστατική άποψη– όρους με τους οποίους τίθενται τα ζητήματα αυτά στην εποχή μας. Στο πλαίσιο αυτό, διατύπωσε σημαντικές ιδέες για την επαναστατική πρωτοπορία ως ενιαίο πλέγμα κομμουνιστικού κόμματος-αντικαπιταλιστικού πολιτικού μετώπου-αριστερής πτέρυγας του κινήματος, για τον ιστορικά εξελισσόμενο χαρακτήρα της πρωτοπορίας γενικά και του κόμματος ειδικότερα, για τον αντικαπιταλιστικό πόλο, για το νέο εργατικό κίνημα, και προσπάθησε να δώσει δείγματα γραφής των ιδεών αυτών. Οι προσεγγίσεις αυτές και οι απόπειρες προώθησής τους, με τις αδυναμίες και τις αντιφάσεις τους, αποτελούν αξιόλογη αφετηρία για τις δυνάμεις της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης. Έχουμε, βέβαια, επίγνωση πως οι προσεγγίσεις μας και οι ως τώρα προσπάθειές μας να τις δοκιμάσουμε στη ζωή δεν επαρκούν, όχι μόνο σε σχέση με τις ανάγκες του κινήματος και την απεραντοσύνη των σκοπών μας, αλλά και σε σχέση με την υπαρκτή δυνατότητα ενός ποιοτικού μετασχηματισμού της συνολικής προσπάθειας και, ταυτόχρονα, σε σχέση με τη συνολική χαμηλή τουλάχιστον θεωρητική-πολιτική-οργανωτική-πρακτική μας συγκρότηση και παρέμβαση. Δεν επαρκούν γιατί, εκτός των άλλων, δεν έχουν αναπτυχθεί-κατακτηθεί συλλογικά, εργατοδημοκρατικά, στο πλαίσιο μιας οργάνωσης που τείνει να συγκροτείται με προδιαγραφές κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης και να λειτουργεί ουσιαστικά, κατοχυρώνοντας έναν συλλογικό εργατικό πολιτισμό που θα αποσπεί ηγεμονία απέναντι στον αντίθετό του μη εργατικό οργανωτικό πολιτισμό. Επιπλέον, δεν έχουν αναπτυχθεί-κατακτηθεί με βάση «το άλλο μισό του προγράμματος», την κριτική και αυτοκριτική εκτίμηση των αντιλήψεων και πρακτικών μας, τα διδάγματα από τα όρια και τις δυνατότητες των ταξικών αγώνων. Ως αποτέλεσμα, αδικείται συχνά το ίδιο το επαναστατικό φορτίο και η προωθητική δυναμική του.

Αποτιμώντας, λοιπόν, την 22χρονη πορεία μας, είναι εμφανές ένα συνολικό συμπέρασμα: Δεν καταφέραμε να δώσουμε έμπρακτη και συγκροτημένη απάντηση στο ζήτημα της οργάνωσης, της πρωτοπορίας, του κόμματος (καθώς και στο ζήτημα της επαναστατικής θεωρίας και του προγράμματος τακτικής-στρατηγικής), που να διαπερνά και να σφραγίζει καθοριστικά την οργανωμένη μας ζωή και δράση. Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξαν φαινόμενα, αντιλήψεις και πρακτικές που περιέπλεξαν την προσπάθειά μας, τη δυσκόλεψαν και ενίοτε την οδήγησαν σε οπισθοδρόμηση.

Συνολικά, το βάρος που κατείχε η καθαρά οργανωτική και θεωρητική πλευρά των επαναστατικών καθηκόντων στην ως τώρα πορεία μας ήταν δυσανάλογα μικρό σε σχέση με τη σημασία της και ιδιαίτερα με την πειστικότητα που είχε στις συνθήκες που διαμορφώνονταν μετά τις «καταρρεύσεις» και το πέρασμα στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό. Το πρόβλημα ωστόσο δεν ήταν κυρίως ζήτημα ποσοτικής ιεράρχησης, ήταν ζήτημα ποιότητας και πρακτικής: οι απόψεις μας για την επαναστατική πρωτοπορία και ειδικά για το σύγχρονο κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης και η σχετική με αυτές πρακτική μας ήταν ποιοτικά αναντίστοιχες των περιστάσεων, όχι πλήρως τεκμηριωμένες και λειψά συγκροτημένες. **Αυτό ήταν ιδιαίτερα εμφανές σε ό,τι αφορά το ζήτημα του κόμματος και του μετώπου.**

Συχνά, στη γραμμή του Αντικαπιταλιστικού Εργατικού Μετώπου υποβαθμιζόταν ο αναντικατάστατος ρόλος της κομμουνιστικής οργάνωσης και η προτεραιότητα που έχει η οικοδόμησή της. Άλλοτε η οργανωτική συγκρότηση του μετώπου περιοριζόταν και εξαντλούνταν στις διάφορες αναγκαίες πλευρές του (τώρα ΑΝΤΑΡΣΥΑ, παλαιότερα Λαϊκή Αντιπολίτευση, ΜΕΡΑ ή Πρωτοβουλία Αγώνα 2003, πολιτικοσυνδικαλιστικές συσπειρώσεις, ταξικά σωματεία). Άλλοτε πάλι, η συγκρότηση του μετώπου αντιμετωπιζόταν σαν ασαφής και αμετάβλητη «χοάνη» που τα περιείχε –με εύκολο μάλιστα τρόπο– όλα, χωρίς την απαίτηση να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι συσχετισμοί, οι συγκεκριμένες φάσεις, οι βασικοί πολιτικοί και επαναστατικοί κρίκοι της ταξικής πάλης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η αντίληψη του Αντικαπιταλιστικού Εργατικού Μετώπου να μένει μερικές φορές μετέωρη, να μετατρέπεται σε αφηρημένη ζύμωση χωρίς υλική υπόσταση, χωρίς σάρκα και οστά, χωρίς ελκτική δύναμη σε αγωνιστές που αναζητούν σε αντικαπιταλιστική κατεύθυνση. Κι ακόμα να κλονίζεται η εμπιστοσύνη στην –υπαρκτή, παρ' όλα αυτά– δυνατότητα να γίνουν σήμερα συγκεκριμένα βήματα στις μορφές συγκροτήσής της, να ενισχύεται συχνά η αίσθηση ότι είναι ανεδαφική μάλλον παρά αναγκαία. Έτσι, το ΝΑΡ και η ΝΚΑ ως συλλογικότατες περιδινούνταν συχνά ανάμεσα στην απαξίωση της στρατηγικής, της θεωρίας, της κομμουνιστικής οργάνωσης και του συνειδητού πολιτικού στοιχείου και στη θεοποίηση των συμβόλων, στις κινηματίστικες υπερβολές (που συνήθως

«απορροφούσαν» το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος της δράσης μας) και σε απόψεις που αναπαρήγαν το οργανωτικό μοντέλο του παραδοσιακού ΚΚ (συνειδητά ή όχι)· σε «φιλελεύθερες» ή σε γραφειοκρατικές αναγνώσεις του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού ή της σχέσης κόμματος-μαζών, βάσης-ηγεσίας, ατόμου-συλλογικότητας· σε πρακτικές που μαζί με τα «απόνερα» του παραδοσιακού ΚΚ πετούσαν και το «μωρό» (την ανάγκη μαρξιστικής θεωρίας ή κομμουνιστικής οργάνωσης ή την απόρριψη του «Κ» ως προσδιοριστικού στοιχείου για το επαναστατικό κόμμα) και σε οργανωτικές αντιφάσεις λόγων και έργων, που συχνά ακύρωναν στην πράξη ακόμη και τις ίδιες τις δικές μας πρωτοποριακές απόψεις για το ζήτημα. Κι όλα αυτά, μέσα από πλήθος παλινωδιών, συγκρούσεων και αντιπαραθέσεων, οι οποίες συχνά ήταν στείρες και μη δημιουργικές, ενώ άλλοτε αποκάλυπταν στοιχεία «ιδιοκτησίας» της άποψης και ατομοκεντρισμού, πράγματα ξένα προς τον εργατικό πολιτισμό, τη συντροφική ηθική και τον νέο τύπο ανθρώπου-κοινωνικού αγωνιστή που απαιτεί η πάλη για την κομμουνιστική διεθνιστική απελευθέρωση. Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να ερμηνευτεί μονοσήμαντα ούτε να αντιμετωπιστεί ως ένα στενά οργανωτικό ζήτημα ή μόνο ως ένδειξη της επίδρασης που έχουν στο εγχείρημά μας διάφορα ρεύματα ή ιδεολογίες (κινηματίστικες, μικροαστικές, ελευθεριακές ή και αστικές), που ασφαλώς υπήρχε, αλλά δεν έκρινε αυτή τα πράγματα. Αντανακλά, κατά βάση, τις γενικότερες υποκειμενικές αντιφάσεις μας στο πολιτικό πεδίο, στην προώθηση μιας αποτελεσματικής τακτικής και στρατηγικής, αλλά και την αδυναμία μας να διαμορφώσουμε με συλλογικό τρόπο ενιαία θεωρητικά, πολιτικά, οργανωτικά κριτήρια για τα ζητήματα της τακτικής και στρατηγικής, της μεταξύ τους σχέσης, του υποκειμένου και της πρωτοπορίας, σε μια εποχή που έμπαιναν με νέους όρους. Τα ζητήματα αυτά θα συζητηθούν πιο διεξοδικά στις τελικές εργασίες του 3ου Συνεδρίου.

Στο πλαίσιο αυτό, της αυτοκριτικής αποτίμησης και της σύγχρονης επεξεργασίας, το NAP επιδιώκει, ως έμπρακτη συμβολή στην υπόθεση του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης:

α. Να διαμορφώσει και να προωθήσει έμπρακτα μια αποτελεσματική γραμμή τακτικής και στρατηγικής, τόσο από άποψη περιεχομένου όσο και από την άποψη των φορέων-υποκειμένων της στη σημερινή περίοδο, με βήματα που να προάγουν μια λογική συστράτευσης και συναντίληψης.

β. Να κάνει βήματα στην αυτοτελή-απευθείας προβολή της πολιτικής και των επεξεργασιών του στους εργαζομένους και τους νέους, με τρόπο ζωντανό και πλούσιο. Πρόκειται για ένα καθήκον που έχει υποτιμηθεί, γεγονός που αδυνατίζει το τόσο αναγκαίο σήμερα στρατηγικό στοιχείο του αγώνα και αποδυναμώνει τη βαθύτερη πολιτική ενότητα.

γ. Να κάνει άλμα στη θεωρητική δουλειά και στον θεωρητικό διάλογο τόσο στο εσωτερικό του όσο και με τις δυνάμεις που ενδιαφέρονται για τον κομμουνισμό στον 21ο αιώνα. Να διερευνήσει ουσιαστικά γύρω από τις κλασικές απόψεις, τις σύγχρονες διεθνείς αναζητήσεις, τις εμπειρίες μας, ώστε να συγκροτείται ένα ενιαίο και σταθερό σώμα κριτηρίων γύρω από το ζήτημα του κόμματος και ευρύτερα του επαναστατικού υποκειμένου. Αυτή η δουλειά και ο διάλογος πρέπει να οργανωθούν συγκεκριμένα και σε μόνιμη βάση, με συγκεκριμένη θεματολογία, δρόμους και πρωτοβουλίες.

δ. Να αναβαθμίσει τον έντυπο και ηλεκτρονικό τρόπο παρέμβασης. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται καλύτερη συγκρότηση της διαδικτυακής παρουσίας αλλά και της ποιοτικά αναβαθμισμένης παρέμβασης του ΠΡΙΝ, ώστε και τα δύο να λειτουργούν αφενός ως χώρος δημιουργικής προβολής της γραμμής και των επεξεργασιών του NAP, αλλά επίσης ως χώρος συγκέντρωσης, διαλόγου, συγκρότησης των δυνάμεων της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης, του αντικαπιταλιστικού μετώπου, του μαχόμενου λαϊκού κινήματος και της μαρξιστικής αναζήτησης.

ε. Να ανασυγκροτηθεί το NAP ριζικά με συγκεκριμένους οργανωτικούς στόχους για ένταξη νέων μελών, οικοδόμηση οργανώσεων, θεωρητική δουλειά, παρουσία σε τομείς και μέτωπα, ώστε από το σημερινό NAP να φτάσουμε μέσα από μια σχεδιασμένη πορεία σε ένα μαζικό «κομμουνιστικό NAP», ως βήμα συνεισφοράς στο σύγχρονο κόμμα της κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

στ. Τη μετονομασία του NAP. Μετονομασία τέτοια που να συνδέεται με το στόχο για τη συγκρότηση του κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης – και κυρίως με την πολιτική επικαιρότητα του κομμουνιστικού προγράμματος, όπως αυτό αναδύεται από τις ανάγκες, τις υλικές δυνατότητες αλλά και από τις τάσεις της ταξικής πάλης στη σύγχρονη εποχή.

ζ. Να προβεί σε ειδικά σχεδιασμένα και πολύμορφη δουλειά που θα συσπειρώνει-συγκροτεί όλους τους αγωνιστές και τις δυνάμεις που τοποθετούνται σήμερα υπέρ της ανάγκης ενός σύγχρονου κομμουνιστικού κόμματος, έτσι που να εξασφαλίζεται ο αναγκαίος διάλογος, η αλληλεπίδραση των προσεγγίσεων στο θέμα, ο κοινός βηματισμός σε σημαντικά θέματα, η διαμόρφωση κοινών πρωτοβουλιών, η απελευθέρωση δυνάμεων και η επανασυσπείρωσή τους σε νέα βάση.

Ιανουάριος 2012

Παράρτημα 1. ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Είναι απαραίτητο να τοποθετηθούμε πιο αναλυτικά στα ζητήματα της παραγωγικής εργασίας και των κοινωνικών τάξεων. Το ζήτημα της παραγωγικής ή μη εργασίας το προσεγγίζουμε αναφερόμενοι στο σύνολο της καπιταλιστικής παραγωγής. Δηλαδή στην άμεση παραγωγή προϊόντων, τα οποία είτε υπάρχουν μετά την πράξη παραγωγής (π.χ. βιομηχανία, γεωργία) είτε καταναλώνονται άμεσα στην κυκλοφορία εμπορευμάτων (εμπόριο, χρηματοπιστωτικός τομέας) και στην παραγωγή προϊόντων στη σφαίρα του εποικοδομήματος.

Ως παραγωγική εργασία ορίζεται η εργασία η οποία, στο σύνολο της καπιταλιστικής παραγωγής, είναι παραγωγική για το κεφάλαιο· παράγει δηλαδή αξίες χρήσης και αποδίδει κέρδος. Δεν είναι συνεπώς παραγωγική μόνο η εργασία με την οποία παράγονται απλώς υλικά προϊόντα. Με λίγα λόγια, τοποθετούμαστε θετικά στην ακόλουθη μαρξική άποψη: «Το ότι η υπεραξία πρέπει να εκφράζεται σε ένα υλικό προϊόν είναι μια χοντροκομμένη άποψη που υπάρχει ακόμη και στον Άνταμ Σμιθ. Οι ηθοποιοί είναι παραγωγικοί εργάτες όχι στο βαθμό που παράγουν ένα έργο, αλλά στο βαθμό που αυξάνουν τον πλούτο του εργοδότη [...]. Μια τραγουδίστρια που πουλάει το τραγούδι της για λογαριασμό της είναι ένας μη παραγωγικός εργάτης, ενώ σε αντίθεση, όταν τη βάζει ένας επιχειρηματίας να τραγουδάει για να του βγάλει λεφτά, είναι παραγωγικός εργάτης» (*Grundrisse*, σ. 328-329).

Τις κοινωνικές τάξεις τις αντιμετωπίζουμε ως «φορείς» και ως αποτέλεσμα των σχέσεων και του τρόπου παραγωγής: Η σχέση τους με τα μέσα παραγωγής, ο ρόλος τους στην οργάνωση της εργασίας και της κοινωνίας, το ύψος και ο τρόπος απόκτησης του εισοδήματος αποτελούν, στο σύνολό τους, τα κριτήρια για την ταξική ένταξη και κατηγοριοποίηση. Με βάση αυτά τα κριτήρια (και τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο εκφράζονται στη σύγχρονη καπιταλιστική πραγματικότητα) προσεγγίζουμε τις εξελίξεις στη σύγχρονη εργατική τάξη. Για την ένταξη σε αυτή συνεκτιμούμε το αν οι εργαζόμενοι είναι ή όχι ιδιοκτήτες μέσων παραγωγής, τον κοινωνικό ρόλο τους στην κοινωνία, το αν καθοδηγούνται ή καθοδηγούν στην εργασία, αν αποκτούν το εισόδημά τους κατά κύριο λόγο με την εργασία.

Οι προσεγγίσεις αυτές για την εργατική τάξη και τις τάξεις γενικά έρχονται σε πλήρη αντίθεση με αντιλήψεις που παρουσιάζουν την καπιταλιστική κοινωνία όχι ως μια κοινωνία που διαιρείται βαθιά από ασυμβίβαστες ταξικές αντιθέσεις, αλλά ως μια κοινωνία που αποτελείται από στρώματα ή «κοινωνικές ομάδες πίεσης» με αντιπθέμενα συμφέροντα, συμβιβάσιμες όμως μεταξύ τους με κατάλληλες πολιτικές. Αντιτίθενται σε αντιλήψεις που κατά καιρούς εμφανίζονται, υποχωρούν, διατηρούνται ή αναζωπυρώνονται και οι οποίες βασίζονται στην υποκειμενική άποψη για τις τάξεις. Σύμφωνα με αυτές τις αντιλήψεις, οι τάξεις δεν υπάρχουν παρά μόνο διαμέσου της γνώμης που έχουν οι ίδιες για τον εαυτό τους (καθαρός υποκειμενισμός) ή οι ίδιες για αυτές αλλά και σε σχέση με τη γνώμη άλλων (διυποκειμενικότητα)· ή ακόμη θεωρούν πως η κοινωνική διαστρωμάτωση αποτελεί ένα σύστημα ανώτερων ή κατώτερων, μεγαλύτερων και μικρότερων, διευθυνόντων και διευθυνομένων (αστική αντίληψη που αναπαράγεται από δυνάμεις της Α/Κ). Επίσης, έρχονται σε αντίθεση με απόψεις που καθορίζουν την κοινωνική διαστρωμάτωση μονοπαραγοντικά (μοναδικός παράγοντας μπορεί να είναι π.χ. το επάγγελμα) ή ακόμη πολυπαραγοντικά, από ένα σύνολο παραγόντων οι οποίοι όμως αυτονομούνται από τις σχέσεις με τα μέσα παραγωγής, αντιμετωπίζουν την εργασία διαταξικά, ως να μην είναι υποταγμένη στις καπιταλιστικές σχέσεις, και εκλαμβάνουν το κράτος ως μια αιώνια αταξική κοινωνική δομή αυτονομημένη από την κοινωνία.

Δεν παραγνωρίζουμε την πολυπλοκότητα, την ασάφεια και τη ρευστότητα που εμφανίζονται στα όρια της ταξικής διαστρωμάτωσης. Άλλο πράγμα, όμως, η υπαρκτή ασάφεια, η ρευστότητα –«Ο καπιταλισμός δεν θα ήταν καπιταλισμός αν το “καθαρό” προλεταριάτο δεν ήταν περιτριγυρισμένο από ένα σωρό εξαιρετικά πολύμορφους μεταβατικούς τύπους, από τον προλετάριο ως τον μισοπρολετάριο, από τον μισοπρολετάριο ως τον μικροαγρότη και τον μικροβιοτέχνη, τον μικρονοικοκύρη γενικά» (Λένιν)– και άλλο πράγμα αυτή η ασάφεια και η ρευστότητα των οριακών ταξικών καταστάσεων να αναγορεύονται σε ιδιότητες των τάξεων. Η αναγόρευση αυτή όχι σπάνια γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να περιορίζεται, να εξαφανίζεται ή και να διαχέεται αυθαίρετα και δογματικά η εργατική τάξη· περιορισμός, διάχυση ή και εξαφάνιση που οδηγεί στην αντικατάστασή της από άλλα «υποκείμενα»-«μοναδικότητες», από άλλες κοινωνικές δυνάμεις, όπως ο κόσμος της «επισφαλούς εργασίας», η «περιθωριοποιημένη» νεολαία, οι φοιτητές, οι άνεργοι, οι κάτοχοι της γνώσης και της καινοτομίας, το γυναικείο κίνημα, οι νεανικές «υποκουλτούρες», που αυτοί πλέον αγωνίζονται για μια δικαιότερη κοινωνία ή την επανάσταση.

Τέτοια παραλλαγή είναι το νέο δήθεν κοινωνικό υποκείμενο του «πλήθους». Το πλήθος ή η λεγόμενη «πολλαπλότητα των εκμεταλλευομένων μοναδικοτήτων» (*multitudine*) συνοδεύεται από την αντίληψη πως στη σημερινή εξέλιξη της καπιταλιστικής κοινωνίας τα πάντα «εσωτερικοποιούνται» στο κεφάλαιο. Η εσωτερικοποίηση αντικαθιστά την επανάσταση. Δι' αυτής, τελικώς, μπορεί, ως επιθυμία του πλήθους, η κοινωνία να φτάσει ως τον κομμουνισμό. Η θεωρία του πλήθους αρνείται τον πρωτοπόρο ρόλο της

εργατικής τάξης και επομένως παραιτείται πλήρως από τη συλλογική δράση για την κατάκτηση του ηγεμονικού ρόλου στην ταξική πάλη. Έρχεται σε ρήξη με όλα τα επαναστατικά κοινωνικά υποκείμενα (εργατική τάξη, συμμαχία της εργατικής τάξης με τους φτωχούς αγρότες και τους μικροαστούς, «ιστορικό μπλοκ» του Γκράμσι) του κομμουνιστικού κινήματος.

Γενικότερα, οι θεωρίες της ασαφούς διαστρωμάτωσης και της κοινωνικής κινητικότητας από μια κοινωνική θέση σε άλλη στην ουσία επικυρώνουν και νομιμοποιούν την κυριαρχία της αστικής τάξης.

Παράρτημα 2. ΕΛΛΑΔΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΑΝΕΡΓΟΙ ΤΟ 2011

Σύμφωνα με την τριμηνιαία έρευνα εργατικού δυναμικού (ΕΕΔ) της ΕΛΣΤΑΤ, ο αριθμός των απασχολούμενων (15 ετών και άνω) διαμορφώθηκε σε 4.079.3 χιλ. στο γ' τρίμηνο του '11 από 4.402.9 στο γ' τρίμηνο του '10, παρουσιάζοντας μείωση κατά -7,3% (-323,6 χιλ.). Συνεχίστηκε συνεπώς η τάση που είχε ξεκινήσει από τις αρχές του 2010.

Ο αριθμός των «επίσημα» ανέργων ανήλθε σε 878,3 χιλ. στο γ' τρίμηνο του '11, έναντι 621,9 χιλ. στο γ' τρίμηνο του '10. Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε στο 17,7% του εργατικού δυναμικού στο γ' τρίμηνο του '11 από 12,4% στο γ' τρίμηνο του '10. Η αύξηση του αριθμού των ανέργων κατά 256,4 χιλ. οφείλεται στην πτώση της απασχόλησης κατά 323,6 χιλ. και στη μείωση του εργατικού δυναμικού κατά 67,3 χιλ. Σημειώνεται ότι στην περίοδο 1981-2010 το ποσοστό ανεργίας της χώρας είχε διαμορφωθεί σε 9,0% κατά μέσο όρο.

Αναφορικά με την απασχόληση κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, στο γ' τρίμηνο του '11 σημειώθηκε μείωση της απασχόλησης σε ετήσια βάση:

- **Στον Δευτερογενή Τομέα** (-133,7 χιλ.), προερχόμενη κυρίως από τον κλάδο των κατασκευών (-77,6 χιλ.) και της μεταποίησης (-46,2 χιλ.).
- **Στον Πρωτογενή Τομέα** (-47,2 χιλ.). Η μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα αποτελεί αντιστροφή της ανόδου που είχε καταγραφεί το 2009 και το 2010 επαναφέροντας τον αριθμό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα στο επίπεδο του 2008.
- Μεγαλύτερη ήταν η μείωση της απασχόλησης **στον Τριτογενή Τομέα (-142,6 χιλ.)**.

Η μείωση της απασχόλησης στη «**Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα**» διαμορφώθηκε μόνο στις -11,1 χιλ., η μείωση των απασχολούμενων στην «**Εκπαίδευση**» στις -5,7 χιλ., στις «**Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας**» κατά -3,5 χιλ., και στις «**Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες**» κατά -2,4 χιλ.

Το ποσοστό ανεργίας των νέων μεταξύ των ετών 15-29 αυξήθηκε σημαντικά, **σε 35,3% στο γ' τρίμηνο του '11 από 24,2% στο γ' τρίμηνο του '10**. Επίσης, στο ηλικιακό κλιμάκιο 30-44 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 16,2% (γ' τρίμηνο του '10: 11,5%).

Το ποσοστό των ανέργων με ξένη υπηκοότητα αυξήθηκε στο 19,8% του εργατικού δυναμικού τους στο γ' τρίμηνο του '11 (β' τρίμηνο του '11: 18,1%), λόγω της μείωσης της απασχόλησης κατά 15% στο γ' τρίμηνο του '11 σε ετήσια βάση.

Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης αυξήθηκε στο 6,8% του συνόλου των απασχολούμενων στο γ' τρίμηνο του '11 από 6,4% στο β' τρίμηνο του '11, έναντι 6,4% στο γ' τρίμηνο του '10.

Από πλευράς θέσεως των απασχολούμενων, το ποσοστό των μισθωτών υπολογίζεται στο 64,0% στο γ' τρίμηνο του '11 σημειώνοντας μείωση κατά -6,3% (μεγαλύτερη της μείωσης του συνόλου της απασχόλησης: -7,3%), έναντι του γ' τριμήνου του '10.

Ο αριθμός των μισθωτών μειώθηκε περισσότερο στον ιδιωτικό τομέα (-7,6%).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΕΔ, ο **αριθμός των μισθωτών που εργάζονται σε μονάδες οι οποίες απασχολούν λιγότερα από 20 άτομα** (που αποτελούν το 80% περίπου των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα) μειώθηκε κατά 9,2% στο εννεάμηνο του '11, ενώ **ο αριθμός των μισθωτών που εργάζονται σε**

επιχειρήσεις που απασχολούν πάνω από 50 άτομα αυξήθηκε κατά 6,0% στο εννεάμηνο του '11 σε ετήσια βάση. Η μείωση του αριθμού των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα συνοδεύτηκε με μείωση των πραγματοποιηθεισών μέσω εβδομαδιαίων ωρών εργασίας (-0,6%), λόγω αφενός της μείωσης των «κανονικών ωρών» εργασίας και αφετέρου της ανόδου του αριθμού των ατόμων που εργάστηκαν λιγότερο από τις «συνηθισμένες ώρες».

Παράλληλα, μειώθηκε και ο αριθμός των απασχολούμενων που είχαν δεύτερη εργασία (α' εξάμηνο του '10: 140,2 χιλ., α' εξάμηνο του '11: 105,2 χιλ.), ενώ αυξήθηκε το ποσοστό των εργαζομένων με σύμβαση ορισμένου χρόνου διάρκειας μικρότερης του μηνός (εννεάμηνο του '10: 6,1%, εννεάμηνο του '11: 8,3%) στο σύνολο των απασχολούμενων με σύμβαση ορισμένου χρόνου.

Από πλευράς επιπέδου εκπαίδευσης, η ανεργία τροφοδοτήθηκε από τους έχοντες πτυχίο ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (γ' τρίμηνο του '11: 20,1%, γ' τρίμηνο του '10: 15,1%), τους έχοντες απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης (γ' τρίμηνο του '11: 19,5%, γ' τρίμηνο του '10: 13,4%) και τους έχοντες απολυτήριο τριτάξιας εκπαίδευσης (γ' τρίμηνο του '11: 18,5%, γ' τρίμηνο του '10: 13,6%). Τέλος, συνεχίζεται η αύξηση του ποσοστού ανεργίας των εχόντων απολυτήριο δημοτικού (γ' τρίμηνο του '11: 15,9%, γ' τρίμηνο του '10: 10,3%), τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (γ' τρίμηνο του '11: 13,9%, γ' τρίμηνο του '10: 9,4%) και διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (γ' τρίμηνο του '11: 9,5%, γ' τρίμηνο του '10: 7,5%).

Παράρτημα 3. Για την κατάσταση στη διεθνή Αριστερά και την παρέμβαση της κομμουνιστικής απελευθερωτικής αντίληψης

A. Οι διεθνείς συσπειρώσεις και ομαδοποιήσεις της Αριστεράς

Μια σύντομη περιγραφή-καταγραφή της Αριστεράς σε διεθνές επίπεδο

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει έντονη κινητικότητα και γίνονται προσπάθειες συσπείρωσης των ρευμάτων της Αριστεράς σε διεθνές επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο επιγραμματικά υπάρχουν οι εξής διεργασίες και ομαδοποιήσεις:

1. Οι διεθνείς συναντήσεις των Κομμουνιστικών και Εργατικών Κομμάτων με ηγετικό το ρόλο του ΚΚΕ σε αυτή τη διεθνή συσπείρωση. Πρόκειται για τις πολιτικές δυνάμεις εκείνες που αναφέρονται στη στρατηγική του «σοσιαλισμού που γνωρίσαμε» τον 20ό αιώνα και της αντιιμπεριαλιστικής πάλης από τη σκοπιά του προηγούμενου κυρίαρχου κομμουνιστικού κινήματος στην Ανατολική Ευρώπη αλλά και στη Δύση. Τα κόμματα αυτά συνεργάζονται ολοένα και πιο στενά, πληθαίνουν οι διεθνείς συναντήσεις και η συνεργασία τους, που ξεκίνησε με πρωτοβουλία του ΚΚΕ το 1998. Αποτέλεσμα είναι κάποιες κοινές διακηρύξεις και πρωτοβουλίες για σημαντικά διεθνή θέματα, η έκδοση (σε 3 γλώσσες) διεθνούς θεωρητικού-πολιτικού περιοδικού (*Διεθνής Κομμουνιστική Επιθεώρηση*), καθώς και η διεθνής ιστοσελίδα ενημέρωσης και διαλόγου των κομμάτων αυτών (<http://www.solidnet.org>). **Ο ρόλος του ΚΚΕ σε αυτή τη διεθνή συσπείρωση είναι καθοδηγητικός και καθοριστικός.** Συσπειρώνονται τα ΚΚ που δεν έχουν μεταλλαχθεί πλήρως μετά την κατάρρευση του 1989-90 και δεν έχουν πάρει ανοιχτά σοσιαλδημοκρατικά ή κεντροαριστερά χαρακτηριστικά, καθώς και κάποια εργατικά αριστερά κόμματα με αντιιμπεριαλιστικά χαρακτηριστικά. Η κύρια κατεύθυνση είναι μια νέα προσπάθεια για ένα διεθνές κέντρο των ΚΚ που βρίσκονται στη «γραμμή» της υπεράσπισης του «υπαρκτού σοσιαλισμού» (πολλά από αυτά τα κόμματα είναι απομεινάρια ή ομαδοποιήσεις πρώην ΚΚ της Ανατολικής Ευρώπης) και των πρώην κομμάτων του ρεύματος της Γ' Διεθνούς μετά τη διάλυσή της και τις μετέπειτα αντίστοιχες συναντήσεις των ΚΚ την περίοδο του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Το πολιτικό περιεχόμενο είναι κυρίως αντιιμπεριαλιστικό και αντιμονοπωλιακό (με την αντίληψη που έχει το ΚΚΕ για το θέμα περίπου) και στρατηγική η πάλη για το σοσιαλισμό στα πρότυπα λίγο πολύ του «υπαρκτού» με τις επικαιροποιήσεις και τις αναπροσαρμογές που κάνουν τα κόμματα αυτά μετά την ήττα του 1989-90 (βασικό ντοκουμέντο για την ανάλυση σε αυτό το επίπεδο της αποτίμησης της ιστορικής πορείας του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και της όποιας κριτικής στην ιστορική πορεία τους αποτελεί η απόφαση της ειδικής θεματικής συνδιάσκεψης του ΚΚΕ για το θέμα, που έχει υιοθετηθεί ως ανάλυση από πολλά κόμματα αυτού του ρεύματος). Το ΚΚΕ θεωρεί ένα από τα βασικά του καθήκοντα και στοιχεία **την εδραίωση ενός τέτοιου διεθνούς κέντρου**, με δική του ηγεμονία και πρωταγωνιστικό ρόλο, για την «ανασυγκρότηση του κομμουνιστικού κινήματος σε διεθνές επίπεδο» και για την προβολή του «σοσιαλισμού ως πρότασης για το σήμερα». Φυσικά, βασικό ζήτημα για τη διεθνή αυτή συσπείρωση είναι η πάλη ενάντια στον «οπορτουνισμό» και το «ρεφορμισμό» της υπόλοιπης Αριστεράς σε όλο τον κόσμο (με κύρια αιχμή το Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς και το Φόρουμ).

Άλλα κόμματα που συμμετέχουν στη συσπείρωση αυτή είναι, ενδεικτικά, το ΚΚ των Λαών της Ισπανίας, το ΚΚ Βενεζουέλας, το Κόμμα Εργασίας Βελγίου, το ΚΚ Τουρκίας, το ΚΚ Κούβας, το Κομμουνιστικό Εργατικό Κόμμα Ρωσίας κ.ά. Η πιο πρόσφατη Διεθνής Συνάντηση των κομμάτων αυτών (η 13η σε κεντρικό επίπεδο κορυφής) έγινε στην Αθήνα το Δεκέμβριο του 2011, με τη συμμετοχή 83 κομμάτων και οργανώσεων από 64 χώρες. Στις συναντήσεις συμμετέχουν και κόμματα που δεν συμφωνούν με τις ιδεολογικές και πολιτικές αναφορές του ΚΚΕ, φυσικά, ή και ανήκουν σε άλλες διεθνείς ιδεολογικοπολιτικές ομαδοποιήσεις.

2. Από την άλλη, υπάρχει η συσπείρωση των κομμάτων της ρεφορμιστικής ευρωπαϊκής Αριστεράς, μέσω του **Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς (ΚΕΑ)** σε επίπεδο ΕΕ (και με διαφορετικό τρόπο μέσω του **Κοινωνικού Φόρουμ** σε παγκόσμιο επίπεδο). Εδώ τον κυρίαρχο ρόλο τον παίζει το γερμανικό κόμμα Die Linke μαζί με το Γαλλικό ΚΚ και την «Κομμουνιστική Επανίδρυση» της Ιταλίας. Συμμετέχουν ετερόκλητες από άποψη παραδόσεων και ρευμάτων δυνάμεις, από το ΚΚ Ισπανίας και το ΑΚΕΛ Κύπρου μέχρι το Μπλόκο της Αριστεράς της Πορτογαλίας, την Ενωμένη Αριστερά Ισπανίας, την ΑΚΟΑ και τον ΣΥΝ. Τα κόμματα αυτά ενοποιούνται κυρίως σε ένα πρόγραμμα νέου «κοινωνικού συμβολαίου» και **αριστερού ριζοσπαστικού ρεφορμισμού με έντονο το στοιχείο του «ευρωπαϊσμού» και του κυβερνητισμού και πολιτική πρόταση τον αντινεοφιλελευθερισμό. Στρατηγικά αναφέρονται στον «δημοκρατικό σοσιαλισμό» με κοινοβουλευτικό δρόμο.** Στη συσπείρωση αυτή συνείναν παλιά ΚΚ και αριστερά κόμματα που μεταλλάχθηκαν μετά την κατάρρευση του «υπαρκτού» το 1989-90, μαζί με τα κόμματα του ιστορικού ρεύματος του ευρωκομμουνισμού και τις διάφορες ομάδες της «νέας Αριστεράς» και του κινηματισμού.

Ο ΣΥΝ παίζει ενεργό ρόλο στο ΚΕΑ και καταλαμβάνει θέση αντιπροέδρου (Τσίπρας) σε αυτό (1 από τις 4 θέσεις αντιπροέδρων). Η πανευρωπαϊκή αυτή συσπείρωση αποτελεί τη μεγαλύτερη αριστερή ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Έχει διαδικασίες Πανευρωπαϊκών Συνδιασκέψεων-Συνεδρίων κάθε 2 χρόνια και εκλέγει πρόεδρο, αντιπρόεδρο και συντονιστική γραμματεία σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Επίσης, διαθέτει διεθνή ιστοσελίδα (<http://www.european-left.org>).

Αντίστοιχα, το **Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ (ΠΚΦ)**, μια πιο ευρύτερη συσπείρωση του ρεύματος της «πάλης κατά των νεοφιλελεύθερων πολιτικών σε παγκόσμιο επίπεδο», συσπειρώνει και άλλες συλλογικότητες, πέρα από τα κόμματα, όπως κινήματα, πρωτοβουλίες, προσωπικότητες, ΜΚΟ κ.ο.κ. Έχει εμβέλεια κυρίως στη Λατινική Αμερική, την Ασία και την Αφρική, αλλά εμφανίζεται σε κινηματικό επίπεδο σαν ευρύτερη από το ΚΕΑ συσπείρωση-μέτωπο και σε χώρες της δυτικής Ευρώπης. Κυρίαρχο ρόλο στο ΠΚΦ παίζουν οργανώσεις όπως η ΑΤΤΑΚ (για τη φορολόγηση των χρηματιστηριακών συναλλαγών, φόρος Tobin), το ΡΤ (Εργατικό Κόμμα Βραζιλίας, του πρώην προέδρου της Βραζιλίας Λούλα), τα μεγάλα κόμματα του ΚΕΑ, οργανώσεις και κινήματα ιθαγενών, μεγάλες ΜΚΟ, αλλά και πολλές οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς όλων των ρευμάτων. Το πρώτο ΠΚΦ πραγματοποιήθηκε το 2001 στο Πόρτο Αλέγκρε (κατέληξε στη *Διακήρυξη του Πόρτο Αλέγκρε – Στόχοι του ΠΚΦ*). Στο πλαίσιο του λειτουργούν ομαδοποιήσεις σε ηπείρους, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ, το Φόρουμ του Σάο Πάολο (Λατινικής Αμερικής) και αντίστοιχα της Ασίας και της Αφρικής.

Οι διαδικασίες του Φόρουμ τα τελευταία χρόνια δείχνουν αποσυσπείρωση και οπισθοχώρηση, καθρεφτίζοντας, εκτός των άλλων, την πορεία του κινήματος ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, πάνω στο οποίο στηρίχθηκε αυτή η προσπάθεια και με βάση το οποίο αναπτύχθηκε και οργανωτικά το Φόρουμ.

3. Πέρα από τα δύο αυτά κυρίαρχα κέντρα στη διεθνή Αριστερά **υπάρχουν οι «Διεθνείς» των ιστορικών ρευμάτων και θραυσμάτων του κομμουνιστικού κινήματος, όπως οι τροτσκιστικές Διεθνείς, οι μαοϊκές, μ-λ και άλλες επαναστατικές ομάδες, κάποιες του χώρου της εργατικής αυτονομίας, καθώς και διάφορες διεθνείς ομαδοποιήσεις του αναρχικού χώρου.** Όλες οι τελευταίες όμως είναι πολυδιασπασμένες, κατακερματισμένες και χωρίς μαζικές αναφορές σε διεθνές επίπεδο.

Στα υπαρκτά τροτσκιστικά ρεύματα που βρίσκονται σε κάποια κίνηση υπάρχει η διεθνής τάση του ΣΕΚ, με κυρίαρχο το ρόλο του SWP της Μ. Βρετανίας, και η Διεθνής της πρώην LCR και του σημερινού ΝΡΑ Γαλλίας. Έχουν αντίστοιχες μικρές οργανώσεις σε μια σειρά χώρες της Ευρώπης (η ΟΚΔΕ Σπάρτακος στην Ελλάδα) αλλά και άλλων ηπείρων. Αντίστοιχες Διεθνείς υπάρχουν στην αμερικάνικη ήπειρο (η Διεθνής όπου συμμετέχει το ΕΕΚ, η «Ποσαδική» κ.ά.).

Στα Μ-Λ και στα μαοϊκά κόμματα υπάρχει αντίστοιχη πολυδιάσπαση σε διεθνείς ομαδοποιήσεις, όπου κυρίαρχο ρόλο παίζουν τα παραδοσιακά μαοϊκά κόμματα της Ασίας και της Δυτικής Ευρώπης και κάποια αντάρτικα της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας (Περου, Κολομβία, Ινδία, Φιλιππίνες, Νεπάλ). Σε διαφορετικές τέτοιες συσπειρώσεις συμμετέχουν η ΚΟΕ, το ΚΚΕ μ-λ και το Μ-Λ ΚΚΕ. Τέτοιες είναι οι ICMLPO (ΚΟΕ), CIPOML (του ΕΜΕΡ), ILPS (ΚΚΕ μ-λ) κ.ά.

Συναντήσεις της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς. Τα τελευταία 2-3 χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες για πιο τακτικές συναντήσεις οργανώσεων της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς στην Ευρώπη (το 2011 έγιναν τρεις: Παρίσι, Μασσαλία, Λονδίνο). Την πρωτοβουλία κινήσεων σε αυτή την προσπάθεια είχε το ΝΡΑ Γαλλίας και τελευταία πιο ενεργό ρόλο έχει το SWP Μ. Βρετανίας (αδελφό κόμμα του ΣΕΚ). Οι

συναντήσεις αυτές –είτε θεματικές είτε γενικές– αποτυπώνουν μια συζήτηση για τα κεντρικά πολιτικά ζητήματα που κάθε φορά βρίσκονται στην ατζέντα, διαμορφώνοντας τελικά κείμενα που εκφράζουν τον μέσο όρο των παριστάμενων πολιτικών δυνάμεων. Άλλοτε τα κείμενα-συμπεράσματα από τις συναντήσεις αυτές κινούνται σε θετική κατεύθυνση, υπάρχουν όμως και περιπτώσεις στις οποίες το περιεχόμενο και η πολιτική γραμμή που εκφράζονται δεν είναι επαρκή ή και έχουν αρκετά προβλήματα. Στις συναντήσεις **συμμετέχουν** εκτός από το **NPA και το SWP** –και οι οργανώσεις των ίδιων ρευμάτων-συσπειρώσεων τους σε άλλες χώρες, όπως η ΟΚΔΕ Σπάρτακος, το ΣΕΚ– και το «**Μπλόκο της Αριστεράς Πορτογαλίας**» (που συμμετέχει στο ΚΕΑ), το Εργατικό Κόμμα Πολωνίας, και από την Ελλάδα η ΑΡΑΝ και ως παρατηρητής το ΝΑΡ (συμμετείχαμε στις περισσότερες συναντήσεις, με τοποθέτηση-παρέμβαση ή και με προτάσεις-κείμενα). Γενικά, το εγχείρημα της ΑΝΤΑΡΣΥΑ μπορεί να παίξει προωθητικό ρόλο σε αυτές τις συναντήσεις, υπερβαίνοντας και σπάζοντας τα όρια των ιστορικών ρευμάτων της «Δ΄ Διεθνούς» (και της Liga και του SWP), ώστε **να γίνουν οι συναντήσεις αυτές πραγματικές «συνελεύσεις» όλης της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς σε ευρωπαϊκό κατ' αρχήν επίπεδο**. Τέλος, στο χώρο της **εργατικής αυτονομίας και της ιστορικής αναρχίας** υπάρχουν οι ομαδοποιήσεις τύπου CNT/FAI-CGT σε ευρωπαϊκό επίπεδο, IWW στις ΗΠΑ και τη Μ. Βρετανία και τα ρεύματα της ιταλικής εργατικής αυτονομίας, το PGA, το δίκτυο αντιπληροφόρησης των indymedia σε δεκάδες χώρες κ.ά.

Είναι φανερό ότι εκτός από τις δύο κύριες τάσεις της Αριστεράς, αυτήν του κομμουνιστικού ρεφορμισμού και αυτήν της Κεντροαριστεράς και της αντινεοφιλελεύθερης και ρεφορμιστικής Αριστεράς, **δεν υπάρχουν** άλλες σοβαρές –από άποψη πολιτικών συσχετισμών και προγραμματικών αναφορών– και σχετικά μαζικές αναφορές στην παγκόσμια Αριστερά. Αυτό **αποτυπώνει την κρίση στρατηγικής του κομμουνιστικού και επαναστατικού κινήματος σε διεθνές επίπεδο**. Καταγράφεται η **έλλειψη μιας στρατηγικής πρότασης μιας σύγχρονης κομμουνιστικής απελευθερωτικής απάντησης** στην κυριαρχία του κεφαλαίου και του καπιταλισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Δείχνει τους **καταθλιπτικούς συσχετισμούς και σε επίπεδο συλλογικότητας, υποκειμένων και οργανώσεων με σύγχρονο κομμουνιστικό επαναστατικό πρόταγμα**, που βασίζονται στην εποχή, στις αντιφάσεις και στις σύγχρονες ανάγκες και δυνατότητες. Αποτυπώνει επίσης τη θεωρητική ξηρασία, την ανυπαρξία **επαναστατικής εξέλιξης ενός μαχόμενου μαρξισμού** με απαντήσεις όχι κυρίως από το παρελθόν ή από τη σκοπιά της ήττας και του συμβιβασμού, αλλά από τη σκοπιά του μέλλοντος, των υλικών συμφερόντων και δυνατοτήτων της εργατικής τάξης του 21ου αιώνα.

Σημείωση: Εννοείται ότι όλες οι διεθνείς ομαδοποιήσεις και συσπειρώσεις **διαπερνούνται από μεγάλες διαφορές και αντιφάσεις στο εσωτερικό τους**. Σε καμία περίπτωση **δεν έχουν μια απόλυτα «ενιαία» γραμμή και έκφραση** όπως, λόγω χάρη, την εποχή των ιστορικών «Διεθνών» όπου υπήρχε μονολιθικότητα και ενιαία πολιτική-ιδεολογική έκφραση (όπως εκφράζονταν π.χ. με τους 21 όρους της ΚΔ). Υπάρχουν έντονες διεργασίες και αντιθέσεις σε όλους τους σχηματισμούς, έκφραση των αναζητήσεων, της κρίσης στρατηγικής, των νέων απαιτήσεων αλλά και των ανεπαρκειών των απαντήσεων που παρατηρούνται στα κόμματα και στις οργανώσεις αυτές. Αυτό τονίζει, εκτός των άλλων, τη ρευστότητα της κατάστασης και των συσχετισμών στην παγκόσμια Αριστερά, αλλά και την ανάγκη παρέμβασης για το συντονισμό, την κοινή δράση και κυρίως τη θεωρητική και πολιτική διαπάλη και σε διεθνές επίπεδο, καθήκον που ελάχιστα απασχολεί τη δράση μας...

B. Για μια Διεθνή της κομμουνιστικής απελευθέρωσης στον 21ο αιώνα

Στην εποχή των πολυεθνικών πολυκλαδικών μονοπωλίων, της καπιταλιστικής διεθνοποίησης-«παγκοσμιοποίησης», των ολοκληρώσεων του κεφαλαίου και της κρίσης είναι προφανές ότι αποκτά βαθύτερη και ουσιαστικότερη σημασία ο διεθνισμός, ως εγγενές στοιχείο του κομμουνιστικού κινήματος και της ιστορικής κίνησης της εργατικής τάξης για την απελευθέρωσή της.

Η κρίση στρατηγικής, η ήττα του εργατικού και κομμουνιστικού κινήματος στα τέλη του 20ού αιώνα και τα συνεπακόλουθα αυτής της κρίσης (μετάλλαξη κομμάτων, διάλυση, ιδεολογική στροφή, απομαζικοποίηση κ.λπ.) έχουν διαμορφώσει ένα δυσμενές τοπίο για την παγκόσμια Αριστερά. Σε αυτό το τοπίο καλείται να παρέμβει καθοριστικά ένα κόμμα κομμουνιστικής απελευθέρωσης, συμβάλλοντας κατ' αρχήν στην **ανάπτυξη δρόμων για την ιδεολογική και πολιτική συγκρότηση ενός διεθνούς ρεύματος κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης και επαναστατικής χειραφέτησης-προοπτικής**, σε διάκριση και αντιπαράθεση με τις υπάρχουσες εκδοχές (και συγκροτήσεις-μορφοποιήσεις) της διεθνούς Αριστεράς, τόσο αυτής του κομμουνιστικού ρεφορμισμού και του «σοσιαλισμού που γνωρίσαμε» όσο και του φιλοευρωπαϊκού, ρεφορμιστικού πόλου (Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς, Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ κ.λπ.) που κυριαρχούν. Σε αυτή την από κάθε άποψη σημαντική προσπάθεια **δεν υπάρχουν σε πρώτη φάση** όροι για «αδελφά κόμματα» και «Διεθνείς Ενώσεις» **με ιδεολογικοπολιτική ενότητα και συμφωνία**. Υπάρχουν όμως δεκάδες συλλογικότητες, πρωτοβουλίες, ομάδες και οργανώσεις με επαναστατικές αναζητήσεις και στοχεύσεις, ενώ συντελούνται ενδιαφέρουσες διεργασίες και εξελίξεις σε μια σειρά πολιτικές κινήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Μέχρι σήμερα δεν έχουμε αντίστοιχες με το ΝΑΡ,

πολιτικά και ιδεολογικά, οργανώσεις και ομάδες σε άλλες χώρες (τουλάχιστον γνωστές σ' εμάς ή άλλους που ξέρουμε), αλλά ο επαναστατικός δρόμος ανατροπής του καπιταλισμού, ένας νέος βαθύτερος αντικαπιταλισμός και μια νέα αναζήτηση κομμουνιστικής προοπτικής και περιεχομένου **αποτελούν χαρακτηριστικά που συναντιούνται όλο και πιο συχνά σε μια σειρά χώρες, σε χιλιάδες αγωνιστές, αλλά και οργανώσεις-συλλογικότητες.**

Οφείλουμε να αναπτύξουμε δεσμούς και σχέσεις με ό,τι κινείται σε ανατρεπτική κατεύθυνση και τροχιά, με πολιτικά βήματα και πρωτοβουλίες, με προωθητικό διάλογο και αντιπαράθεση, επιδρώντας σε δυνάμεις και κινήματα πάνω στο στρατηγικό στόχο της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης-απελευθέρωσης. **Μέσα από την κοινή δράση, τον πολιτικό συντονισμό, τη θεωρητική-ιδεολογική συζήτηση και αντιπαράθεση μπορεί να δημιουργηθεί μια τάση στη διεθνή Αριστερά που θα δρα και θα προωθεί την κομμουνιστική επαναθεμελίωση,** με όρους υπέρβασης των ιστορικών ρευμάτων του ΚΚ που επικαθορίζουν ακόμα σε μεγάλο βαθμό την κίνηση της Αριστεράς σε διεθνές επίπεδο. Η συσπείρωση, η κοινή δράση, ο συντονισμός και η συγκρότηση των δυνάμεων της επαναστατικής ανατροπής του καπιταλισμού και της νέας κομμουνιστικής προοπτικής **πρέπει να έχουν στόχο μια νέα Διεθνή του 21ου αιώνα,** με όλα τα χαρακτηριστικά, βέβαια, που περιγράφουμε για το χαρακτήρα και τη λειτουργία ενός σύγχρονου κόμματος της κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

Σε αυτή την κατεύθυνση συγκροτείται και η Ομάδα Διεθνών του NAP και της νΚΑ, με στόχο να προωθηθούν όλα τα παραπάνω αναγκαία βήματα και η οργάνωσή μας να παρέμβει συντονισμένα και σε αυτό το δύσκολο αλλά τόσο αναγκαίο πεδίο.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

A. ΓΕΝΙΚΑ

- Αμπεντροτ Β., *Η κοινωνική ιστορία του ευρωπαϊκού εργατικού κινήματος*, Οδυσσέας, 1976.
Geary D., *Το ευρωπαϊκό εργατικό κίνημα*, Παρατηρητής, 1988.
Γκράμσι Α., *Οι διανοούμενοι*, τόμ. Α', Στοχαστής, 1972.
Γκρούπι Λ., *Η έννοια της ηγεμονίας στον Γκράμσι*, Θεμέλιο, 1977.
Γράψας Γ., «Το επαναστατικό υποκείμενο της εποχής μας – Οργάνωση, Μέτωπο, Κίνημα», *Πριν*, 29/3/1992.
Γρηγορόπουλος Δ., «“Πλήθος”: Το δεύτερο μέρος της τριλογίας του Νέγκρι και του Χαρντ», *Πριν*, 5/8/2011.
Δημητούλης Δ. – Χρύσης Α., «Σκέψεις για ένα σύγχρονο επαναστατικό υποκείμενο», ομιλία σε εκδήλωση του NAP για τα 90χρονα της Οκτωβριανής Επανάστασης (internet).
Ιγκράο Π., *Μάζες και εξουσία*, Θεμέλιο, 1979.
Κλαουντίν Φ., *Η κρίση του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος*, τόμ. Α & Β, Γράμματα, 1981.
Κολοντάι Α., *Εργατική αντιπολίτευση*, Βέργος, χ.χ.
Λούξεμπουργκ Ρ., *Μαζική απεργία, κόμμα, συνδικάτα*, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 1997.
Μαντέλ Ε., *Εργατική τάξη – Πρωτοπορία – Κόμμα*, Πρωτοποριακή Βιβλιοθήκη, 1984.
Μαρξ Κ. – Ένγκελς Φ., *Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος*, Σύγχρονη Εποχή.
Μαρξ Κ. – Ένγκελς Φ., *Η γερμανική ιδεολογία*, Gutenberg, 1989.
Μεσάρος Ι., *Σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα;*, Προσκήνιο, 2003.
Μπαντιού Α., *Η κομμουνιστική υπόθεση*, Πατάκης, 2009.
Ζίζεκ Σ., *Το υψηλό αντικείμενο της ιδεολογίας*, Scripta, 2006.
Μπιτσάκης Ε., *Ένα φάντασμα πλανιέται*, ΚΨΜ, 2011.
Πάνεκουκ Α., *Τα εργατικά συμβούλια*, Ελεύθερος Τύπος, 1996.
Πρέβε Κ., *Το λυκόφως των κοινωνικών θεών*, Στάχυ, 1994.
Παπακωνσταντίνου Π., *Το χρυσό παραπέτασμα*, Α.Α. Λιβάνης, 2008.
Παπακωνσταντίνου Π., *Επιστροφή στο μέλλον – Η κρίση του υπαρκτού καπιταλισμού και η Αριστερά*, Α.Α. Λιβάνης, 2010.
Φόστερ Ο., *Ιστορία των τριών Διεθνών*, Γνώσεις, χ.χ.
Χάρμαν Κ., *Γερμανία 1918-1923 – Η χαμένη επανάσταση*, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2009.
Χομπσμπάουμ Ε., *Οι Επαναστάτες*, Θεμέλιο.
Χρύσης Α., *Το ζήτημα των διανοουμένων από τον Marx ως την Οκτωβριανή Επανάσταση*, Νήσος, 2009.
Χρύσης Α., *Για τη διαλεκτική εξουσίας και επανάστασης*, ΚΨΜ, 2008.

B. ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

- Γκράμσι Α., *Ο σύγχρονος Ηγεμόνας – Για τον Μακιαβέλι*, Ηριδανός, χ.χ.
Καστοριάδης Κ., *Η πείρα του εργατικού κινήματος*, τόμ. Α', Υψίλον/βιβλία, σ. 89-129.
Λένιν Β.Ι., *Για το προλεταριακό κόμμα νέου τύπου*, Σύγχρονη Εποχή.

Λένιν Β.Ι., *Τι να κάνουμε;*, Σύγχρονη Εποχή.
 Λένιν Β.Ι., *Ένα βήμα μπρος, δύο βήματα πίσω*, Σύγχρονη Εποχή.
 Λούκατς Γ., *Η σκέψη του Λένιν – Η επικαιρότητα της επανάστασης*, Σύγχρονη Εποχή, 1990.
 Λούξεμπουργκ Ρ., «Οργανωτικά προβλήματα της ρωσικής σοσιαλδημοκρατίας», *Die Neue Zeit* και *Iskra*, 1904 (internet).
 Λούξεμπουργκ Ρ., *Ρωσική Επανάσταση*, Ύψιλον/βιβλία, 1980.
 Μάγκρι Λ., *Για ένα σύγχρονο μαρξιστικό επαναστατικό κόμμα*, Σύγχρονα Κείμενα, 1975.
 Μουσούρος Γ.Ν., *Η θεωρία του Λένιν για το δημοκρατικό συγκεντρωτισμό*, Αγώνας, 1979.
 Μπάουερμαν Ρ. – Γκάγιερ Κ. – Γιούλιερ Ε., *Η αθλιότητα της «μαρξολογίας»*, Σύγχρονη Εποχή, 1983.
 Μπέλλου Ε., «Για το κομμουνιστικό κόμμα στον 21ο αιώνα – Ιδεολογική κρίση-Προγραμματική ανασυγκρότηση», *Ριζοσπάστης*, 27/2/2011.
 Μπενσαϊντ Ν., *Μαρξ – Τρόπος χρήσης*, ΚΨΜ, 2010, σ. 117-133.
 Μπενσαϊντ Ν., «Ο λενινισμός στον 21ο αιώνα», *Σπάρτακος*, τεύχ. 64, 2002.
 Πάνεκουκ Α., «Ο νέος μπλανκισμός» [1η δημ.: *Der Komunist*, Βρέμη, νο. 27] (internet).
 Προκάτσι Τ., *Το Κομμουνιστικό Κόμμα στη Σοβιετική Ένωση 1917-1945*, Οδυσσέας.
 Ρούσης Γ., *Ο Λένιν για τη γραφειοκρατία*, Σύγχρονη Εποχή, 1985.
 Σάρλης Δ., *Μερικά σημερινά προβλήματα θεωρίας και πρακτικής της κομματικής οικοδόμησης*, Σύγχρονη Εποχή, 1984.
 Στάλιν Ι.Β., «Το κόμμα και η εργατική τάξη στο σύστημα της δικτατορίας του προλεταριάτου», *ΚΟΜΕΠ* 4, 2002.
 Συλλογικό, «Για την αρχή του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού», *Teoria & Prassi*, τεύχ. 7, 2002 (internet).
 Συλλογικό, «Δημοκρατικός Συγκεντρωτισμός – Θεμελιώδης οργανωτική αρχή ενός κομμουνιστικού κόμματος», *Teoria & Prassi*, τεύχ. 15, 2006 (internet).
 Συλλογικό, «Το κομμουνιστικό κόμμα είναι κόμμα μιας μόνο τάξης, της εργατικής τάξης», *Teoria & Prassi*, τεύχ. 8, 2003 (internet).
 Συλλογικό, «Κόμμα και τάξη», *Rassegna Comunista*, No 2 & 4, 1921 (internet).
 Τρότσκι Λ., «Τάξη, κόμμα και ηγεσία», στο *Μαθήματα από την Ισπανική Επανάσταση*, Λέων, 1977.

Γ. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΕΤΩΠΑ

Βερναρδάκης Χ. – Μαυρής Γ., «Τα κοινωνικά μπλοκ και οι σχέσεις εκπροσώπησης στη σύγχρονη ελληνική ιστορία (από το ΕΑΜ στη Μεταπολίτευση – Συνοπτική περιοδολόγηση)», *Θέσεις*, τεύχ. 20-21, 1987.
 Γληνός Δ., *Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ*.
 Δημητρώφ Γ., *Εκλεκτά έργα*, τόμ. Α΄ & Β΄, Αρίων, 1975.
 Δημητρώφ Γ., *Το Ενιαίο Μέτωπο της εργατικής τάξης – Εισήγηση στο 7ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς*, Μνήμη, 1976.
 ΚΚΕ, *Δοκίμιο ιστορίας*, τόμ. Α΄: 1918-1949, Σύγχρονη Εποχή, 2011.
 Κοτζιάς Ν., *Ο συνασπισμός της Αριστεράς*, Σύγχρονη Εποχή, 1987.
 Μάο Τσε Τουνγκ, *Το πρόβλημα της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας στο Ενιαίο Μέτωπο*, Ιστορικές Εκδόσεις, 1975 (και internet).
 Πουλιόπουλος Π., *Τα Λαϊκά Μέτωπα*, Σύνδεσμος «Π. Πουλιόπουλος», 1997 (και internet).
 Συλλογικό, «Ιστορικό μπλοκ, κοινωνικό μπλοκ και ιστορικός συμβιβασμός», *Teoria & Prassi*, τεύχ. 18/2007
 Τρότσκι Λ., *Πού βαδίζει η Γαλλία; (1934-1936)*, Πρωτοποριακή Βιβλιοθήκη, χχρ
 Τρότσκι Λ., *Η πάλη ενάντια στο φασισμό στη Γερμανία*, Εργατική Δημοκρατία
 Χάλας Ντ., *Κομιντέρν – Η Τρίτη Διεθνής*, Εργατική Δημοκρατία, 1999

Δ. ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Κάππος Κ., *Κοινωνικοπολιτικά ζητήματα του εργατικού κινήματος*, Σύγχρονη Εποχή, 1987.
 Λένιν Β.Ι., «*Η ανάπτυξη του καπιταλισμού στη Ρωσία*», *Άπαντα*, τόμ. 3, Σύγχρονη Εποχή.
 Λένιν Β.Ι., «*Η μεγάλη πρωτοβουλία*», *Άπαντα*, τόμ. 39.
 Λέσα Σ., «*Η “άυλη εργασία”*: Νέγκρι, Λατσαράτο και Χαρντ», *Ουτοπία*, τεύχ. 71.
 Μπαλιμπάρ Ε., «*Για τη μαρξιστική έννοια του “καταμερισμού της χειρωνακτικής και της πνευματικής εργασίας” και την πάλη των τάξεων*», *Θέσεις*, τεύχ. 17, 1986.
 Νέγκρι Α. – Χαρντ Μ., *Αυτοκρατορία*, Printa, 2000.
 Νέγκρι Α. – Χαρντ Μ., *Πλήθος – Πόλεμος και δημοκρατία στην εποχή της Αυτοκρατορίας*, Αλεξάνδρεια, 2011.
 Οικονομάκης Γ., *Ιστορικοί τρόποι παραγωγής, καπιταλιστικό σύστημα και γεωργία*, Ελληνικά Γράμματα, 2000.
 Παπαδόπουλος Π., *Η ταξική διάρθρωση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας*, Σύγχρονη Εποχή, 1987.
 Πουλαντζάς Ν., *Οι κοινωνικές τάξεις στο σύγχρονο καπιταλισμό*, Θεμέλιο, 1990.
 Roth K.H., *Παγκόσμια κρίση, παγκόσμια προλεταριοποίηση – Ανταπαντήσεις*, ιστοσελίδα wildcat

(www.wildcat – www.de), ελλ. μτφ. www.de/gr.

Sennet R., *Η κουλτούρα του νέου καπιταλισμού*, Σαββάλας, 2008.

Συλλογικό, *Η διανοήση στην Ελλάδα – Ταξική θέση και ιδεολογία*, Σύγχρονη Εποχή, 1981.

Φαράκος Γ., *Επιστημονοτεχνική επανάσταση και εργατική τάξη*, Σύγχρονη Εποχή.

E. ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΑΡ

2η Συνδιάσκεψη, *Αριστερό ριζοσπαστικό μέτωπο*, Δεκέμβριος 1990.

1η Συνδιάσκεψη για το Νέο Εργατικό Κίνημα, Ιούλιος 1996.

1ο Συνέδριο, Ιούλιος 1998.

4η Συνδιάσκεψη, Ιανουάριος 2000.

2ο Συνέδριο, 2007, *Η πολιτική του αντικαπιταλιστικού εργατικού μετώπου*.

Για ένα συνολικό πρόγραμμα τακτικής και στρατηγικής (Τζιαντζής Κ., Παπακωνσταντίνου Π., Μάρκου Κ., Τσίτσανος Δ., Καραχάλιος Γ., Αναγνωστάκης Α.), 2007 (2ο Συνέδριο ΝΑΡ).